

förtjenster äfven vunnit det största erkännande utomlands, att hans arbete "Sveriges fiskar" anses vara ett klassiskt verk, liksom äfven det ännu ofullbordade vackra arbetet "Sveriges foglar", äfvensom att hans läroböcker åtnjuta välförtjent anseende. När härtill kommer den omständighet, — som jag icke tilltrött mig omnämna, derest den ej blifvit förut berörd, — att han med en högst värderik gåfva riktat det institut, som han tillhört, kan jag ej annat än på det varmaste förorda bifall till Betänkandet.

Herr O. B. Olsson: Jag har blott velat tillkännagiva, att, efter de upplysningar, som Herr Hörnfeldt meddelat, jag afstår från mitt yrkande om nedsättning i det föreslagna pensionsbeloppet.

Öfverläggningen var afslutad; och ifrågavarande hemställan bifölls.

Punkterna 34—36.

Utskottets hemställanden bifölls.

Slutligen godkände Kammaren de vid Utlåtandet fogade tabeller med iakttagande af de ändringar deri, som af Kammarens ofvan fattade beslut förorsakats.

Sammanträdet afslöts kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Thorsdagen den 4 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

De den 26, 27 och 28 Mars förda protokoll justerades.

§ 2.

Efter det att vid sednast hållet sammanträde Stats-Utskottets Utlåtanden angående statsregleringen blifvit genomgångna, företogs nu, enligt derom förut fattadt beslut, Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9 till behandling, i hvad samma Betänkande anginge de hittills icke pröfvade tullbestämmelserna å artiklarne *kaffe, kaffe brändt, kakao, socker och tobak*.

Föredragningen började med artikeln *kaffe*, hvarom yttrade

Herr Lindström: Hvarifrån skall man taga penningar till de flera och stora utgifter statsregleringen nu fordrar, och huru skall man betäcka

den statsbrist, som vi för närvarande hafva? Denna fråga hörde man vid Riksdagens början framställas öfver allt, och svaret på densamma blef "hjelp dig sjelf". Förhållandena hafva dock sedan den tiden betydligt förändrats. I den Kongl. Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof förutsattes, att man skulle höja tullen på de s. k. kassa-artiklarne samt bränvinstillverkningsafgiften. Den ställning, uti hvilken vi då befunno oss, kunde med skäl föranleda en dylik framställning, men sedan denna ställning numera blifvit väsendtligen förändrad, så tror jag icke, att vi hafva af nöden att ingå på någon sådan ytterlighet. Jag vill i detta afseende blott hänvisa på det faktum, att det redan lyckats oss under nu pågående riksdag göra ganska stora och betydliga afprutningar på de ifrågasatta statsanslagen, hvilka afprutningar, om man ock dervid tager i betraktande det större anslag Första Kammaren beviljat till gevärs anskaffande, dock äro större till sitt belopp, än de ökade tullsatserna på berörda kassa-artiklar och den ökade bränvinsafgiften tillsammans. Redan från denna synpunkt sedt, torde det vara obehöfligt att nu öka beskattningen, och man kan säga, att, i och med den beslutade nedsättningen i de af Regeringen begärda anslagen, äfven behofvet af ökad beskattning förfallit. Då emellertid åtskillige hysa den åsigt, att icke dessmindre en sådan utomordentlig beskattning för andra Statens ändamål, förnämligast för betäckande af den kassabrist, uti hvilken Riksgälds-kontoret lär hafva kommit, skulle vara nödvändig, torde det vara skäl att tillse huru sig härmed rätteligen förhåller och hvad verkan, till fördel för det sökta ändamålet, den föreslagna beskattningen kan utöfva.

Innan jag likväl ingår i närmare undersökning härom, torde det tillåtas mig yttra, att jag, i fråga om det direkta eller indirekta beskattningssättets företråde, hyllar den åsigt, att då man lika litet bör afsäga sig det ena som det andra, emedan man icke kan undvara någotdera, man dock bör vara ytterst varsam, när fråga är om skatteförhöjning, i synnerhet för bestridande af utgifter för Statens tillfälliga behof, att höja de indirekta afgifterna, dels emedan dessa en gång pålagda icke äro så lätta att åter aflyfta, dels emedan de genom den ökade inkomst de utan tvifvel bereda, ofta utöfver hvad de nödvändigaste statsbehofven kräfva, blifva en rik källa att ösa utur och fresta till onödiga statsutgifter, till misshushållning och slöseri. Härom kunde vara mycket mera att säga, men jag lemnar detta åt andra, och vill för min del här söka att betrakta den föreliggande frågan ur de tvenne synpunkter, hvilka synas mig hufvudsakligast böra komma under skärskådande, nemligen: 1:o har verkligen Statsverket för närvarande behof af den ökade statsinkomst, som antages följa af tullsatsernas förhöjning å åtskilliga s. k. kassa-artiklar? och 2:o är det verkligen att antaga, att, i fall af tullsatsernas förhöjning, den påräknade högre statsinkomsten kommer att inflyta?

I detta fall och till besvarande af första punkten vågar jag påstå, att för fyllande af statsbehofven det icke för närvarande är nödvändigt att höja hvarken bränvinsafgiften eller tullsatsen på de omnämnda kassa-artiklarne. Jag tager mig friheten, för att styrka detta mitt påstående, hänvisa till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 60, som i detta hänseende är fullt upplysande. Vål figurerar uti detta Utlåtande en s. k. statsbrist till ett belopp af 11,775,266 R:dr 59 öre; men ordet "statsbrist" är här

origtigt, ty denna summa utgör endast en sväfvande skuld, som i Riksgäldskontoret måste förefinnas, emedan Rikets Ständer vid förra riksdagen så ville hafva det. Den har tillkommit med vett och vilja, men aldrig i afsigt att fyllas genom utomordentlig beskattning, såsom ock den Riksdagens protokoll nogsamnt kunna upplysa. Och hvarifrån har den egentligen härledt sig? Ingalunda derifrån att Statens ordinarie utgifter varit större än inkomsterna, utan derifrån att man ej ansett sig böra för jernvägarne i landet upplåna hela det belopp, som för desamma var behöfligt. Under 1862 års riksdag anslogs för jernvägsanläggningar ett belopp af 37,500,000 R:dr, men upplånades endast 32,500,000 R:dr. Der hafva vi således en brist af 5,000,000 R:dr. Vid 1865 års riksdag anslogos 6,000,000 till jernvägsanläggningar eller alltså tillhoppa 11,000,000 R:dr. Vid nuvarande statsregerings uppgörande föreslår man 2,000,000 R:dr för samma ändamål, hvilka ingå i beräkningen, och således tillsammans 13,000,000 R:dr, som blifvit använda och föreslagna att användas till jernvägarne, ehuru de icke blifvit upplånade. Denna summa öfverstiger den förmenta statsbristen. Upplåna vi nu dessa 13,000,000, så erhålla vi ett öfverskott af 1,225,000 R:dr, och under sådana förhållanden hafva vi väl ej behof af att förhöja hvarken tullsatserna eller bränvinstillverkningsafgiften. Man kan visserligen invända, att uti den öfversigt af ställningen, som Stats-Utskottet här framlagt, finnas bland inkomsterna beräknade de förhöjningar, som äro föreslagna att utgå såväl genom ökade tullinkomster som bränvinsmedel, belöpande sig till 2,600,000 R:dr, men å andra sidan har också 1868 års bevilhning, uppgående till lika belopp, uteslutits och icke tagits med i beräkning, hvilket jag anser vara origtigt, enär denna bevilhning verkligen tillhör 1868 års statsregering och, i händelse den helt och hållet ur beräkningen skulle uteslutas, det skulle komma att inträffa, att Statsverket, för året, komme att gå i mistning af en inkomst, som dock i sjelfva verket genom beskattning utgår. Plus och minus taga således här ut hvarandra. Väl erinrar Utskottet, att det icke är lämpligt att beräkna bland inkomsterna 1868 års bevilhning, alldenstund denna icke inflyter förrän år 1869, men deremot ställer jag en annan erinran, eller den att icke heller alla för statsregeringsåret anslagna utgifter under samma år utgå, utan först en stor del under följande år och en del alldeles icke, efter hvad erfarenheten hittills utvisat. För öfrigt om någon större utgift skulle ifrågakomma och till hvilken Riksgäldskontoret icke genast egde tillgångar, så är Riksgäldskontoret icke derföre blottsteldt, ty det har ju kreditiv i Riksbanken på 1,500,000. Nu är frågan: när den s. k. statsbristen tillkommit endast och allenast i och för de sedan 1863 års riksdag utförda jernvägsarbeten, skola vi betäcka denna brist genom att, såsom vi hittills gjort, upplåna motsvarande summa, eller genom ökad beskattning? Eller, hvilket är detsamma, skola vi hädanefter bygga jernvägar endast med besparingar eller sådana medel som vi i beskattningsväg kunna åstadkomma? På den sednare frågan synes mig svaret blott kunna blifva ett, och för min del håller jag före, att, derest det sednare alternativet skulle tillitas, det vore så godt först som sist upphöra med allt jernvägsbyggande här i landet. Kanske är det också det man åsyftar, men må man då säga denna sin tanke rent ut.

Jag vill nu med några ord beröra den andra frågan, eller den om genom de föreslagna tullförhöjningarne den påräknade inkomsten i själfva verket skulle komma att inflyta. Jag betvivlar detta och tror, att räkningen här blifvit uppgjord utan värden. Ut i detta fall fäster jag mindre afseende å innehållet af en i dag här utdelad brochyr, som vill ådagalägga, att i samma proportion, som tullen å socker förhöjes, i samma förhållande ökas införseln af sirup. Jag fäster mig deremot hufvudsakligen vid en annan omständighet, och det är den, att hvar och en klok köpman skall från sitt nederlag innan årets slut förtulla hela det lager af kaffe och socker som han har inne, samt icke underlåta att införskrifva sitt behof äfven för nästkommande år, om prisen för öfrigt dertill gifva anledning, allt på det han må få åtnjuta den gamla tulltaxans lägre afgifter. De större inkomster, Staten alltså skulle erhålla genom den ifrågasatta förhöjningen, stå visserligen på papperet, men inflyta icke åtminstone ej för år 1868. Visserligen säger man, att de nya tullbestämmelserna kunde genast träda i verksamhet eller sist inom Juni månads slut innevarande år: men detta strider emot grundlagens bud, som säger, att alla afgifter, som Riksdagen beviljat, skola utgöras intill slutet af det år, under hvars lopp den nya bevillningen af Riksdagen fastställd blifver.

Af hvad jag nu haft äran andraga således, dels att Staten icke, strängt taget, har behof af de ifrågasatta ökade tullafgifterna, dels ock att dessa afgifter, om de också beviljas, icke komma att under statsregleringsåret 1868 inflyta, åtminstone icke till det belopp som beräknats. Jag afstyrker alltså Utskottets hemställan såväl i afseende på nu föredragna punkt som de öfriga, uti hvilka förhöjningar blifvit föreslagua.

Många ledamöter instämde.

Herr Carlson: Icke heller jag kan gilla Utskottets i detta Bänkande föreslagna tullförhöjningar, aldraminst hvad angår artikeln kaffe. Förbrukningen af denna vara uti vårt land har under de sista decennierna tilltagit i den ofantliga grad, att då vid början af 1850-talet årliga införseln deraf belöpte sig till omkring 3,000,000 skålpund, besteg densamma år 1865 sig till 17 å 18,000,000 skålpund. Anledningen till detta, om man så vill, beklagliga förhållande är uppenbarligen den, att då vid den förstnämnde tidpunkten kaffe begagnades nästan endast af de förmögnare eller s. k. bättre samhällsklasserna, bruket af denna dryck numera framträngt till hela befolkningen, jemväl, och måhända mest, till den torftigaste och fattigaste delen deraf. Jag vill icke försöka inlåta mig på att pröfva huruvida detta är en olycka eller ej. Säkert är dock, att en mycket stor del af de obemedlade och fattige begagnar kaffe såsom ett bland sina förnämsta födoämnen.

Meningen med den ifrågavarande tullförhöjningen är ock icke och kan icke vara att söka förekomma eller förminska importen af kaffe, alldenstund det är en förökad tullintrad på denna varuartikel som åsyftas. Jag är också förvissad, att importen af varan icke skulle komma att inskränkas genom den föreslagna tillökningen i tullsatsen, utan en ökad tullinkomst af omkring 300,000 R:dr årligen skulle nog derå komma att vinnas, men till följd af hvad jag haft äran antyda, skulle största delen af denna summa komma att utgå från de obemedlade och fattigaste samhällsklasserna. Här-

vid bör man ock icke alldeles förbise den förlust Staten otvifvelaktigt komme att lida genom ökad tullförnillning och lurendrejeri, hvartill den höjda tullsatsen skulle utgöra en lockelse, och ehuru jag visserligen är öfvertygad att den oflögga införseln af kaffe väl ändå icke kunde blifva särdeles stor, torde denna omständighet dock icke alldeles böra utlemnas ur räkningen. För min del är jag sålunda af den tanken, att de stora för handen varande behöfven måste på annan väg fyllas. Det är en allmän förväntan, ja en oefftergiftig fordran hos nationen, att den närvarande Riksdagen skall anslå nödiga medel till anskaffande af tidsenliga gevär, och man känner nogsam, att stora uppoffringar därför måste göras. Jag är fördenskull fullt förvissad, att allmänheten utan missnöje skall åtaga sig utgörandet af en vapens katt att utgå under ett eller annat år, för den händelse det skulle blifva nödigt påbjuda en sådan. Jag afstyrker bifall till Utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Eric Ersson från Gefleborgs län: Då jag ej kan biträda de af Utskottet här föreslagna tullförhöjningarne äfvensom förhöjningen i bränvinskatten, vill jag i korthet uppgifva skälen för min åsigt i frågan. Gå vi endast tillbaka till år 1854, så skola vi finna, att inkomsten af tullmedlen då uppgick till litet öfver 8,000,000 R:dr samt bränvinskatten till 700,000 R:dr, eller tillsammans 8,985,000 R:dr, ej fullt 9,000,000 R:dr. Sedan bränvinslagstiftningen blifvit förändrad, bar nu tullbevillningen bestigit sig till 13 å 14,000,000 R:dr och bränvinsafgiften till 9 å 10,000,000 R:dr, eller i medeltal tillsammans omkring 23,000,000 R:dr, hvarigenom förhöjningen å dessa artiklar uppgår till omkring 14,000,000 R:dr årligen.

Att den förhöjda konsumtionen af kaffe och socker träffar landsbygden mest är ostridigt, ty i och med detsamma, som bränvinsafgiften förhöjdes, tilltog kaffeförbrukningen. Är det rimligt att än vidare höja den förut nog höga skatten på dessa artiklar, som numera kan anses för en nödvändighetsvara för såväl de arbetande klasserna i städerna, som allmogen på landsbygden. Visserligen kan man säga, att dessa arbetsklasser kunna låta bli att förtära dessa varor, men detta är mera en from önskan, än en sak som låter realisera sig, sedan det i viss mån blifvit den fattiges både sofvel och soppa. Jag vill därför icke med min röst biträda ett beslut, som skulle leda till den orättvisan att öka de fattiga klassernas lefnadskostnader. I den finansiella delen af frågan instämmer jag med Herr Lindström.

Herr Joh. Erik Johansson instämde.

Herr Carl Ifvarsson: Med särdeles nöje har jag af föregående talares yttranden inhemtat, att de vilja afslå Utskottets hemställan om förhöjning uti ifrågavarande tullsatsen n. m. För min del biträder äfven jag denna åsigt. Då jag emellertid icke länge vill uppehålla Kammarrens tid med någon vidlyftigare framställning i ämnet, skall jag blott i aldra största korthet framlägga skälen för min åsigt. Dessa äro:

1:o att statsutgifterna, om Andra Kammarrens beslut blifva gällande, kunna betäckas utan den ifrågasatta förhöjningen;

2:o att, derest förhöjningen skulle beviljas, anspråken på större anslag för framtiden skulle ökas;

3:o att beskattningen i fråga om kaffe skulle orättvist komma att drabba de mindre bemedlade klasserna; och slutligen

4:o att den öskade förhöjningen i sin mån skulle komma att befördra lurendrejeri.

Hvad nu först beträffar statsutgifternas betäckande, så har redan Herr Lindström utvecklat denna fråga så, att man dervid icke behöver göra några tillägg, hvarföre jag endast instämmer med honom.

I fråga om de ökade anspråken på anslag, så hafva vi derpå exempel från föregående Riksdagars förhandlingar; ju större tillgångar, desto större anspråk; och att beskattningen är orättvis, synes deraf, att den fattigare, ja, jag kan gerna säga den fattigaste delen af nationen, såsom backstugusittare m. fl., förbruka det mesta kaffe. Man kan visserligen säga, att dessa kunna afstå från denna njutning, men då de oftast icke hafva tillgång på öl, dricka eller mjölk, är en sådan fordran obillig, och man bör icke förneka dem att njuta en kopp kaffe.

Hvad slutligen beträffar lurendrejeriet, så är det en känd sak, som icke behöver bevisas, att höga tullar befördra sådant; och är det på alla dessa skäl, som jag icke kan bifalla någon förhöjning i tullen på kaffe, kakao och socker eller i afseende på bränvinstillverkningsafgiften.

Herr Hierta: Det skulle vara i hög grad önskligt, om man, i likhet med Herr Lindström, kunde på goda skäl säga, att någon förhöjning i beskattningen icke är behöflig till fyllande af statsbristen och statsbehofven, och att de löpande utgifterna alltså icke behöfde att fyllas, utan endast räntor och amortering af statslånen betäckas genom lån. För min del skulle jag likväl hafva trott, att det varit lyckligast, om pröfningen af denna fråga uppskjutits, intilldess Kamraren kommit i tillfälle att pröfva Statsverkets verkliga behof. Det är beklagligt, att jag förglömde att framställa denna önskan, då detta Betänkande i öfriga delar behandlades.

I 40 § Riksdagsordningen stadgas: "Bevillnings-Utskottet åligger att bereda alla dit från Kamraren hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bevillnings utgörande, att förslagsvis beräkna inkomsterna af de särskilda bevillingarne och att, sedan Statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, opåmint föreslå sättet för bevillingens ökande, om det erfordras, eller dess minskande, om sådant kan ega rum, och i sammanhang dermed till Riksdagen afgifva förslag till bevillningsstadgar"; och 60 § Regeringsformen innehåller, att "till bevillningar räknas tull- och accismedlen". Nu kan emellertid någon ändring häruti icke ske. Jag skulle emellertid tillåta mig vördsamt hemställa, att artiklarne kaffe och socker måtte omfattas under gemensam öfverläggning, ty tullen på hvardera af dessa artiklar har en vigtig inverkan såväl ömsesidigt samt verka båda på statsinkomsterna. Med Herrar Eric Ersson och Carl Ivarsson instämmer jag deruti, att förhöjningen i tullen på kaffe, hvarom vi nu öfverlägga, är ändamålsvidrig. Vid 1840 års riksdag ventilerades frågan härom mycket, och man blef då ense om, att tullafgift å kaffe ej finge gå utöfver 3 skillingar banko per skålpund, såvida man icke ville utsätta sig för lurendrejeri i stor skala. Jag har icke reda uppå, om de dirigerande Herrarne i Bevillnings-Utskottet tagit närmare kännedom om hvad som då passerade; men härfpå grundar jag den åsigt, att heldre än att

höja tullen på kaffe, det vore ändamålsenligt att höja den ett öre mera på hvarje skålpund socker, ty denna sistnämnda vara är det svårare att smuggla, och dels förbrukas den af hvarje person inom de förmögnare klasserna i större kvantiteter än af den stora mängden efter individ räknadt. En värd ledamot från Gefleborgs län har framhållit, att i och med detsamma, som bränvinstillverkningskatten förhöjdes, kaffeförbrukningen tilltagit. Denna, eller kaffeförbrukningen i stället för konsumtion af bränvin, har enligt erfarenheten visat sig medföra en i moraliskt hänseende relativt god verkan. Våra fattiga samhällsklasser hafva ej alltid råd att bestå sig hvad man kallar sofvell och behöfva förthy en vara, som i någon, om ock mindre grad, förminskar behöfvet af föda, hvilket är fallet med kaffe. Detta torde ock vara en af hufvudsakerna, hvarföre så mycket kaffe, synnerligast i Norrland, konsumeras. Vid remissen af den nådiga Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof uttryckte jag den åsigt, att, om beskattningen skulle höjas, sådant borde ske heldre på den direkta bevillningen, än på den indirekta, i hvilket sednare fall de fattigare klasserna blefvo för mycket lidande.

Herr Sandstedt: Jag instämmer med föregående talare deruti, att ifrågavarande kassa-artiklar icke må beläggas med högre tull, än den de hittills dragit; och för att angifva skälen för denna min åsigt, vågar jag vårdsammt åberopa de skäl, som jag uti min, Utskottets Betänkande bifogade, reservation anfört.

Herr Grefve Posse: Huruvida statsregleringen kan genomföras i och för statsutgifternas ordentliga utgörande utan lån, såvida ej tullförhöjning å ifrågavarande s. k. kassa-artiklar må äga rum, derom torde en utredning vara behöflig. Herr Lindström har i detta fall lemnat en exposé, som synes mig vara icke origtig, men genom att räkna på ett annat sätt, torde man äfven kunna komma till samma resultat. I den Kongl. Propositionen upptages en statsbrist af 7,800,000 R:dr. Vid denna riksdag har man bestämt till jernvägarne ett anslag, som ej får öfverstiga 2,000,000 R:dr. Således skulle ej behöfva upplånas mera än 5,800,000 R:dr. I Stats-Utskottets Utlåtande N:o 60 uppgifves statsbristen utgöra 11,700,000 R:dr, men dervid är icke tagen i beräkning 1868 års bevilling, och med afdrag af denna skulle ungefärligen 9,000,000 R:dr återstå. I denna kalkyl har jag dock ej upptagit såsom tillägg den förhöjning i inkomster, som tullen å ifrågavarande artiklar skall åstadkomma. Detta rättfärdigas deraf, att 1868 års inkomster ej synnerligen skulle komma att ökas af tullförhöjningen, enär importen hufvudsakligast kommer att äga rum under år 1867, då den lägre tullsatsen är gällande. Äfven om denna summa afdrages, måste dock lånas mera, än vi äro berättigade till.

Jag tror det ej vara välbetänkt att höja tullsatserna för att reglera denna sak. Bättre utvägar finnas. Låt oss hänvisa till den ordinarie bevillningen, om något skulle vara för statsbehofven erforderligt. Den direkta beskattningen anser jag hafva företräde framför den indirekta. Hvad den förra beträffar, vet man hvad den kostar, men i afseende å den sednare uppstår den olägenheten, att den fattigare befolkningen deraf drabbas mera än den förmögnare, och jag tror icke, att man med full öfvertygelse

kan säga, att den förra, eller den fattigare befolkningen, skall stå ifrån det numera oundgängliga behovet af kaffe, derföre att det skulle komma att draga högre tull. Särskildt vill jag påpeka den omständigheten, att den tilltagande civilisationen i vårt land fordrar större behof och i följd deraf större utgifter. Såsom jag sagt, skola vi öka skatterna, bjuder rättvisan, att detta sker företrädesvis på den direkta bevillningen. Öka vi beskattningen på åtskilliga artiklar, som äro underkastade tull, så skall det dröja länge, innan vi få tullsatserna derå ånyo nedsatta. I detta fall böra vi taga oss till vara för kommande tider. I likhet med föregående talare afslår jag hvad Utskottet föreslagit.

Herr Anders Pehrsson: Utan att vilja yttra mig i atseende på Statsverkets behof af förhöjda tullsatser å de s. k. kassa-artiklarne, får jag tillkännagiva, att jag icke kan biträda Utskottets här uttalade mening, ty genom att höja tullen på kaffe, gör man de fattige orätt. Jag förenar mig således med dem, som yrkat afslag.

Herr von Troil: Att döma af de anföranden, som redan blifvit afgifna, och att döma äfven af hvad jag på enskild väg hört af flere bland Kammarens ledamöter, befarar jag, att vi äro på väg att kasta oss in på en bana, hvilken för Staten såväl som för individen är den förderligaste af alla, den nemligen att så ställa sin hushållning, att inkomsterna icke motsvara utgifterna, utan bristen måste med låu betäckas. Jag har, i likhet med den förste värde talaren, sökt studera mig in i Stats-Utskottets ännu icke föredragna Memorial N:o 60; men jag erkänner upprigtigt, att jag kommit till en helt annan slutsats än han.

Nämnda Memorial utvisar å sidan 2, att, sedan de af Utskottet föreslagna utgifterna blifvit med de ordinarie och de beräknade extra ordinarie inkomsterna betäckta, å ordinarie statsregleringen skulle uppkomma ett öfverskott af 3,902,470 R:dr, hvilka skulle kunna användas såsom bidrag till betäckande af Riksgälds-kontorets utgifter. Det är ännu icke möjligt att med visshet afgöra till hvad belopp de ordinarie statsutgifterna vid denna riksdag komma att uppgå. Jag tror icke, att jag mycket misstager mig, då jag beräknar de nedsättningar, som uti den i nyssnämnda Memorial beräknade utgiftssumma komma att ega rum, till 250,000 R:dr. De största posterna utgöras af besparing i det föreslagna anslaget till kopparpatroners anskaffande 125,000 R:dr och nedsättning i det begärda anslaget till Carlsborgs fästning 55,000 R:dr; och genom blifvande voteringar i båda Kamrarne torde ytterligare tillkomma så stort belopp, att hela summan uppgår till 250,000 R:dr. Deremot är det att förmoda och hoppas, att det vigtiga gevärsanslaget slutligen skall vinna en tillökning af 500,000 R:dr. Om detta nu inträffar, så blifva ordinarie statsutgifterna 250,000 R:dr högre än Stats-Utskottet i sitt förslag angående hufvudtitlarne beräknat. Då således den summa af 3,902,470 R:dr, som Stats-Utskottet beräknat såsom tillgång för extra ordinarie statsregleringen, minskas med dessa 250,000 R:dr, återstår ett belopp af 3,652,470 R:dr. Men huru har Stats-Utskottet kommit till nämnda resultat? Jo, genom att upptaga tullmedlen och bränvinstillverkningsafgiften till belopp, som i Kongl. Maj:ts Proposition är föreslaget, och genom att taga i beräkning den af Kongl.

Maj:t äskade förhöjning i berörda medel och afgift. Hvad först tullinkomsterna angår, så synes af Kongl. Maj:ts Proposition att de för år 1866 utgjort 13,200,000 R:dr; men Kongl. Maj:t tillkännagifver derjemte, att från och med 1867 års början komma dessa inkomster att minskas med det belopp, som svarar mot den förutvarande tullen å salt, eller 200,000 R:dr. Om således icke någon tullförhöjning å vissa artiklar kommer till stånd, och enahanda förhållande i afseende på tullmedlen skulle komma att ega rum under år 1867, som för år 1866 varit fallet, komme tullinkomsterna för innevarande år att uppgå till endast 13,000,000 R:dr. Erfarenheten har dock visat, att under det nu tilländagångna första kvartalet af detta år tullinkomsterna i Stockholm och Göteborg varit 100,000 R:dr lägre än under första kvartalet af år 1866. Jag tror derföre icke, att, under de förhållanden som nu inträffat, det kan anses såsom för låg beräkning att antaga, att detta års tullinkomster komma att med 500,000 R:dr understiga nästlidna års; hvadan de således icke böra upptagas till mera än 12,500,000 R:dr.

Beträffande derefter bränvinstillverkningsafgiften, så har sednare årens erfarenhet visat, att bränvinstillverkningen i allmänhet minskats i stället för att ökas; och den har aftagit i samma mån som spannmålsprisen stigit. Jag tror derföre icke, att man, under antagande att den af Kongl. Maj:t äskade förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften afslås, kan beräkna nämnda afgift till högre befopp än 9,250,000 R:dr. Under förutsättning så väl häraf som, enligt hvad nyss blifvit antydt, att tullmedlen för löpande året skulle uppgå till 12,500,000 R:dr, skulle minskningen uti de af Stats-Utskottet beräknade inkomster af tullmedel och bränvinstillverkningsafgift utgöra 3,350,000 R:dr. Lägges denna summa till den förmodade tillökningen i utgifter 250,000 R:dr, så blir sammanräknade beloppet 3,600,000 R:dr. Stats-Utskottet har dessutom tagit hela bankovinsten, 1,800,000 R:dr, i beräkning; men då Kammaren beslutat nedsättning till 1,000,000 R:dr i den andel deraf, som skulle tillfalla Statsverket, uppkommer en ytterligare minskning af 800,000 R:dr.

Det har blifvit så väl af den förste talaren som af Stats-Utskottets ordförande påpekadt, att bevillningen för år 1868, hvilken först inflyter under loppet af år 1869, kunde tagas med i beräkningen. Jag tror dock att det är särdeles vådligt att kasta sig in på den banan att anticipera på statsinkomster.

Det har under diskussionen blifvit yttradt, och jag instämmer fullkomligt deri, att det är en åtgärd, som blott i nödfall bör vidtagas, att höja tullsatserna å sådana artiklar, som egentligen endast af den fattigare befolkningen konsumeras. Hvad först artikeln socker angår, så anser jag att tullförhöjningen derå i första rummet drabbar de mera bemedlade klasserna, och jag hyser således icke någon tvekan att bevilja den af Kongl. Maj:t i afseende på denna artikel föreslagna ökade tullsats. Artikeln kaffe åter har blifvit en nödvändighetsvara för den fattigare befolkningen; men om man ser till i hvad mån den af Kongl. Maj:t härå äskade förhöjning skulle drabba konsumenterna, så finner man, att, med beräkning, enligt Kongl. Maj:ts Proposition, af en årlig import af 16 millioner skålpund kaffe, den quantitet, som af hvarje person i medeltal konsumeras,

ras, utgör 4 skålpund, hvilket för hvarje individ medför en ökad utgift af 8 öre. Går jag ut från en annan beräkningsgrund och antager, att en fattig qvinna dricker två koppar kaffe hvarje dag, så medför, under förutsättning att man af ett skålpund kaffe erhåller 60 koppar, den föreslagna tullförhöjningen för henne en ökad årlig utgift af 24 öre. Jag tror därför, att denna beskattning, äfven om den företrädesvis drabbar den fattigare befolkningen, icke kan vara af den svåra, genomgripande art, att, om den för Statens behof erfordras, man bör rygga tillbaka för att bifalla hvad Kongl. Maj:t begärt. Under föregående riksdag har man, i den fattigare befolkningens intresse, borttagit tullen å större delen af de förnödenhetsartiklar, hvaraf de lägre klasserna hufvudsakligen leva. Jag vågar därför tro, att dessa klasser böra kunna vidkännas den obetydliga tillökning, som här är i fråga.

Jag vill icke sätta full lit till de tablåer, som här blifvit framlagda af personer, till hvilkas beräkningsförmåga jag eljest hyser det största förtroende. Om icke den föreslagna åtgärden att höja den indirekta beskattningen vidtages, så komma vi på den punkt, att vi måste upptaga lån. Jag hemställer då, att ett sådant må upptagas dels till belopp af 6,000,000 R:dr, hvartill jernvägsanslaget för sista riksdagen uppgick, och dels till 2,000,000 R:dr, hvilka Kamrarne förmodligen komma att under innevarande riksdag för samma ändamål anvisa. Jag tror att man nu icke bör gå längre, och att man nu icke bör tänka på att upptaga lånet utom landet. Ett lån till större belopp än jag föreslagit, upptaget inom landet, skulle menligt inverka på näringarne.

Hvad jag nu anfört är blott grundadt på öfvertygelse, ty någon fullkomlig visshet kan icke ega rum, förrän statsregleringen blifvit uppgjord. Min öfvertygelse är emellertid att man icke kan bestrida utgifterna för den ordinarie och den extra ordinarie statsregleringen, med undantag af kostnaden för jernvägsanläggningar, med mindre man antingen upptager lån eller på direkt eller indirekt väg ökar beskattningen; och jag vågar då uttala den åsigt, att denna tillökning bör åstadkommas genom förhöjning i tullen på vissa artiklar och möjligen äfven genom bränvinstillverkningsavgiftens höjande. Häraf skulle, enligt mitt förmenande, vida mindre missnöje väckas i landet, än om bevillningen ökades. Det är dock möjligt att, när vi komma till statsregleringens slutliga afgörande, vi skola blifva tvungne att, äfven om vi höjt vissa tullsatser, det oaktadt äfven öka bevillningen. Skulle åter frågan om tullförhöjningen blifva afslagen, finnes ingen annan utväg än att högst betydligt öka bevillningen, och jag anser mig pligtig att varna för vidtagande af en sådan åtgärd.

Hvad artiklarne kaffe och socker beträffar, så yrkar jag bifall till Utskottets förslag; men i afseende å artikeln tobak har jag ännu icke fattat någon bestämd åsigt; men anhåller att under diskussionen derom och efter den utredning, som jag förmodar att frågan kommer att få, vidare få yttra mig derom.

Herr Anders August Anderson: Det är en obestridlig sanning, att en brist i statskassan uppstått, men jag anser icke lämpligt att fylla den på sätt nu blifvit föreslaget, nemligen att i första rummet höja brän-

vinstillverkningsafgiften, ty den är redan förut tillräckligt hög. Ej heller anser jag det böra ske genom den ifrågasatta tullförhöjningen å kaffe och socker, ty dessa artiklar hafva numera blifvit en nödvändighetsvara, som den fattigare befolkningen icke kan undvara, och förhöjningen drabbar derföre egentligen denna del af befolkningen. Äfven om den ifrågasatta förhöjningen nu skulle vara af behovet påkallad och den derföre blifva beviljad, så skulle det säkerligen blifva ganska svårt att, sedan detta behof upphört, åvägabringa en nedsättning. Den största bristen i statskassan, den som uppkommit i följd af jernvägsbyggnader, anser jag böra genom upplåning betäckas och icke på annat sätt. Deremot skulle jag önska, att den brist, som i öfrigt kan uppstå, kunde på ett eller annat sätt balanseras till en följande riksdag; och jag anser att detta bör kunna låta sig göra med de stora inkomster, statskassan nu disponerar, helst sedan bränvinstillverkningsafgiften stigit från 600,000 R:dr till mer än 9 millioner; åtminstone så vida man, såsom sig bör, vill rätta munnen efter matsäcken.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Rönblad: I likhet med Herr von Troil tvekar jag icke att bifalla ifrågavarande, af Kongl. Maj:t äskade tullförhöjning, heldre än att genom den direkta bevillingens ökande fylla den brist, som i statskassan kan uppstå. Denna sednare åtgärd skulle i hela landet framkalla den största förbittring, hvilket deremot icke torde blifva följden af den förra. De närande ämnen kaffet innehåller, äro icke sådana att de kunna jämföras med dem, som utgöra den fattigare befolkningens vanliga föda. Enahanda är förhållandet med socker. Den föreslagna tullförhöjningen skulle, enligt min öfvertygelse, icke för den fattigare klassen medföra någon kännbar uppföring. Den direkta beskattningen drabbar den fattigare mera än den förmögne, och jag anser derföre att det skulle vara bäst, om alla skatter kunde på indirekt väg uttagas.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag, likväl endast under förutsättning att brist i statskassan kommer att visa sig.

Herr Lithner: Det är icke lätt att draga någon slutsats af de motsatta kalkyler öfver Statsverkets ställning, hvilka man här fått höra. Det synes dock deraf framgå, att vid riksdagens slut ett behof kommer att ega rum. Man har då föreslagit att fylla detta behof antingen genom upptagande af lån eller genom indirekt bevilling. Det har af föregående talare tillräckligt blifvit framhållet, huru odiöst det skulle vara att öka den direkta bevillingen, och jag tror icke att inom denna Kammare många röster skola höja sig för en sådan åtgärd.

Hvad upptagande af lån angår, så är jag icke så rädd derför som många tyckas vara, dock under förutsättning att lånen för produktiva ändamål användas. Deremot motsätter jag mig på det bestämdaste låns upptagande för Statens löpande funktioner. Då den direkta bevillingens höjande otvifvelaktigt skulle inom landet väcka stort missnöje mot den nya Representationen, och denna åtgärd således icke bör ifrågakomma, finnes icke något annat sätt för fyllande af Statens behof än den indirekta bevillingens ökande. Man har sagt, att denna drabbar isynnerhet den

mindre bemedlade samhällsklassen. Man lærer väl icke vilja påstå, att kaffe blifvit en sådan nödvändighetsvara, att icke Svenska Folket skulle kunna undvara det, om så behöfdes. Dock har man här uppgifvit, att kaffe skulle utgöra ett nödvändigt näringsmedel. Jag vågar icke något omdöme i detta fall, men ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på den frejdade läkaren Huss' åsigt härom. Han säger i ett af honom utgifvet arbete angående kaffets bruk och missbruk, att kaffet, ensamt för sig, icke är något egentligt närings- eller födoämne samt att det verkar såsom ett retmedel på åtskilliga delar af vår kropp. Således synes denne vetenskapsmans på mångårig erfarenhet grundade omdöme vara, att kaffet icke är någon nödvändighetsartikel, som bör af Statsmagterna uppmontras. Likaledes bestrider han lämpligheten af kaffets användande såsom surrogat för bränvin, och han har derjemte såsom ett anmärkningsvärdt sammanträffande anført, att, i samma mån kaffeförbrukningen stigit, har bleksoten bland landtbefolkningen tilltagit. Denne frejdade mans omdömen i dessa fall torde vara tillräckliga för att vederlägga påståendet att kaffe är en nödvändighetsvara och ett kraftigt näringsämne. Jag anser kaffeförbrukningen vara ett ondt, som Representationen snarare bör motverka än uppmontra. Den skildring, som representanten från Helsingland lemnat, är tillämplig på flera orter, om hvilkas förhållande jag eger kännedom. Det händer nemligen, såsom han sagt, icke sällan att i den fattigaste koja, der bröd saknas, finnes dock kaffe. Om kaffepannan komme bort, skulle säkerligen icke bröd fattas.

Genom den utredning Herr von Troil lemnat, är visadt, att den ifrågasatta tullförhöjningen skulle för den mindre bemedlade medföra så obetydligt ökad utgift, att den icke förtjenar tagas i beräkning, helst med nuvarande höga arbetslöner. Må vara att tullförhöjningen icke skulle särdeles minska förbrukningen af kaffe, men jag och många med mig skulle med välbehag helsa en början till återgång i detta afseende och med glädje se, att Representationen börjat tänka på afhjelpandet af ett ondt, hvaraf hela landet lider och som hotar att enervera hela befolkningen. Jag kan därför icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Medin: Det torde vara känt, att jag under min långa riksdagsmannabana icke tillhört dem, som talat eller voterat för låga tullar, men jag har i detta, som i andra fall, önskat en viss måtta, och denna åsigt vill jag äfven nu söka följa. Jag hemställer, om icke kaffe redan har nog hög tull i jembörelse med en mängd lyxartiklar, som äro nära nog tullfria.

Herr Lithner har åberopat en berömd läkares intyg derom, att kaffe är skadligt. Omåttligt förtärdt tror äfven jag, att det kan vara för helsen skadligt, men icke om det med måtta brukas. Hvarföre har kaffeförbrukningen på sednare tiden så betydligt tilltagit? Jo, derföre att, sedan bränvinet blifvit så högt beskattadt, alla icke hafva råd att hafva bränvin att fagna sina vänner med. Skall man, enligt Herr Lithners åsigt, helt och hållet eller åtminstone till en stor del minska kaffeförbrukningen, så tror jag att denna lilla tullförhöjning af 2 öre icke förslår. Enahanda är förhållandet med socker, och jag anser derföre, att icke heller i afseende på denna artikel någon förhöjning bör ifrågakomma.

Det har blifvit sagdt att tullförhöjningen är nödvändig för att betäcka statsbristen. Denna benämning af statsbrist är dock ett oegentligt namn, ty vid närmare granskning finner man att bristen tillkommit för jernvägsbyggnader, som blifvit utförda för större belopp än som för ändamålet blifvit upplånadt.

Jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å den föredragna punkten.

Herr Per Nilsson från Christianstads län: Ej heller jag kan gilla det förslag, som Bevillnings-Utskottet framlagt, ty jag anser en tillökning i tullen å kaffe och socker vara en onödig skatt och tunga på den fattigare befolkningen. Jag kunde visserligen icke hafva behöft uppträda i denna fråga, då så många talare redan framlagt skälen för den åsigt jag hyllar, men jag har ansett mig böra i en så vigtig fråga som denna gifva min mening till känna. Jag yrkar atslag å denna punkt, emedan jag anser det icke vara Representationen värdigt att på denna väg söka, folket ovetande, åtkomma deras penningar.

Herr Ribbing: Äfven jag ber att få åberopa samma skäl som den siste talaren, för det jag nu anhållit om ordet. Jag anser nemligen denna fråga vara af den vigt, att jag bör uttala min mening derom, och jag utgår dervid från samma synpunkt som Herr Lindström, och från den kalkyl han uppgjort, ty utan tvifvel är det en sådan kalkyl som här måste bestämma oss. Man må kalla den brist, som i Stats-Utskottets Memorial N:o 60 omnämes, för statsbrist eller med hvilken annan benämning man vill, sununan är dock, att en brist förefinnes och att tillgångar till dess betäckande måste förskaffas. Men icke mindre viktigt är ock att vi noga bestämma och göra oss reda för, *huru* vi vilja förshaffa oss tillgångar till bristernas betäckande, och det är i detta hänseende jag har ett par anmärkningar att göra mot Herr Lindströms kalkyl. Utvägarne för bristens betäckande kunna vara trenne, nemligen genom ökande antingen af den direkta eller af den indirekta bevillningen eller genom upptagande af lån. Den sista af dessa utvägar, som utan tvifvel är den beqvämaste, har hittills blifvit hällen inom den gräns, att medel genom lån blifvit anskaffade endast för jernvägsbyggnader men icke för andra ändamål. Genom den beräkning Herr Lindström, med stöd af Stats-Utskottets Memorial N:o 60, uppgjort, kommer han till det resultat, att man enligt nyss anförda regel och praxis vore berättigad, att nu upptaga ett lån på 13,000,000 R:dr. Härvid anser jag dock ett par anmärkningar nödvändiga. "Bilagan D" till nämnda Memorial upptager att sista Riksdagen till jernvägsbyggnader anslagit 6,060,000 R:dr och att 1862—1863 årens riksdag för samma ändamål anvisat 37,912,862 R:dr 59 öre. Af sist-nämnda anslag skulle 35,000,000 anskaffas genom lån och återstoden genom befintliga tillgångar betäckas. Ser man derefter på "bilagan G", så utvisar den, att af det beslutade lånet utfallit 8,790,836 R:dr 55 öre och 23,677,689 R:dr 29 öre, tillhoppa 32,468,525 R:dr 84 öre. Detta är hvad man verkligen erhållit, alltså 2,500,000 R:dr i rundt tal mindre än det beslutade lånet. Hvad derutöver som utgifvits för jernvägar utgör åter ofvannämnde 6,060,000 R:dr. Lägges nu den nyssnämnda differensen emellan beslutade lån och verkligen upptaget, i jemnt tal beräknad till 2,500,000

R:dr, till 6,000,000 R:dr, så får man en summa af 8,500,000 R:dr, hvilken alltså utgör det belopp, som för jernvägsbyggnader utgifvits och genom lån skall anskaffas, utan att motsvarande lån ännu tjenat till betäckande deraf. Detta utgör då ock den summa, till hvars anskaffande genom lån vi, för redan hafda jernvägsomkostnader, äro berättigade; ej heller jag kan nemligen komma till högre summa än 8,500,000 R:dr. Hvad deremot angår de nära 3,000,000, som vid 1862--1863 årens riksdag anslogos för jernvägar utöfver beloppet af det beslutade 35 millioners lånet och som af befintliga tillgångar skolat betäckas, kan jag icke med Herr Lindström inräkna dem i den summa, vi enligt meranämnda princip och praxis skulle vara berättigade att upplåna. Sådant skulle innebära upphäfvande af ett redan fattadt beslut: det nyss från 1862--1863 års riksdag citerade. Skulle nu Riksdagen besluta att till nämnda summa 8,500,000 R:dr eller, om man vill vara frikostig, till jemna 9,000,000 för redan hafda jernvägs-kostnader, för fortsättande af nordvestra stambanan anvisa 2,000,000, såsom Utskottet föreslagit, komme det berättigade lånebeloppet att uppgå inalles till 11,000,000 R:dr i rundt tal. Det skulle då synas som vore debet och kredit dermed jemnade. Men dervid är att anmärka, att, såsom Herr Lindström riktigt anmärkt, Stats-Utskottets å sidan 2 i Memorialet N:o 60 gjorda beräkning af Statsverkets inkomster är gjord, under förutsättning att de af Kongl. Maj:ts föreslagna förhöjningar å tull och bränvinstillverkningsafgift skulle antagas. Om nu icke detta blir fallet, uppkommer en minskning i de beräknade inkomsterna af öfver 2,000,000 R:dr. Då, säger Herr Lindström, gör detta dock ingenting, ty vi beräkna bland inkomsterna 1868 års bevilning, hvilket Utskottet icke gjort. Detta är emellertid den andra punkt, hvori jag skiljer mig från Herr Lindström. Det af honom föreslagna sätt att gå till väga har icke förr varit brukligt och, om än det kan synas rimligt efter kalkylerna och till namnet, har det dock i sak det emot sig, att man såsom 1868 års inkomst beräknar hvad som först år 1869 inflyter: man lefver ett år före sina verkliga inkomster. Jag instämmer derföre med Stats-Utskottet i den åsigt, att 1868 års bevilning icke bör bland samma års inkomster upptagas. Gör man nu icke det, så är det åter klart, att man antingen måste bevilja den föreslagna tillökningen i tull- och bränvinstillverkningsafgift, eller ock måste i den af Stats-Utskottet beräknade inkomstsumma uppstå en brist af 2,000,000 R:dr. Hvarifrån skall då denna brist fyllas? Jag vill icke med min röst hvarken direkt eller indirekt biträda den åsigt, att det bör ske genom upplåning. Att låna för att betäcka lån eller dagliga utgifter är den mycket begagnade väg, hvarpå man långsammare eller hastigare spatserar till bankrutt. Återstår då ingenting annat än att höja antingen den direkta eller den indirekta bevilningen. Många skäl mot den indirekta bevilningens höjande hafva under diskussionen blifvit anförda, men intet af dem har synts mig vara af den vikt, att det visat den direkta bevilningens företräde framför den indirekta. Flere talare hafva sagt, att kaffe och socker utgöra nödvändiga födoämnen och samma argument har af en annan talare blifvit så formuleradt, att kaffet eger förmågan att göra annan föda öfverflödigt. Detta sista är det rigtiga uttrycket för dess betydelse såsom födoämne; att liksom t. ex. tobak döfva känslan af hunger. Chemisterne hafva för födoämnen af detta slag ett särskildt lärdt ut-

tryck. Om man alltså gifver en person endast öfvervägande och i tillräckliga doser deraf, skulle han slutligen af detta födoämne efter konstens regler svälta ihjäl.

Det har vidare yttrats, att denna indirekta beskattning träffar mest den fattigare klassen. Jag bestrider dock rättigheten af detta påstående. Hvad kaffet angår substitueras det hos den fattigare befolkningen mera än hos de förmögnare af andra ämnen, såsom brändt korn m. m. Sockret åter användes visserligen lika mycket till kornkaffe som till verkligt kaffe, men den förmögnare klassen begagnar det icke blott till kaffe, utan äfven till mat, punsch och sylt m. m., i proportioner som äro okända för den fattigare klassen. Således skulle, om tullen å dessa artiklar ökades, detta drabba den förmögnare klassen i större proportion än den mindre bemedlade. Beslutar man åter den direkta bevillningens höjande, så träffar den den fattige just såsom sådan hårdare än den förmögnare. Jag har ännu i minnet, huruledes under den tid, då bevillningen var högre procent på inkomsten, densamma genom taxeringskommittéernas beskattning hvarken blef jemn eller progressiv utan motsatsen. Det fanns ett visst minimum, under hvilket bevillningen icke fick sättas, men ju högre inkomsterna stego, desto mera minskades den proportion, i hvilken bevillningen ökades.

Det har ock blifvit sagdt, att det vore att lurendreja sig till folkets penningar, enär folket icke visste, att det indirekt beskattades. Om det vet, att det finnes tull å dessa varor, som det konsumerar, så lär det väl icke vara okunnigt om att det får betala desamma.

Någon talare har yttrat, att, om lån skulle upptagas, så vore det icke så farligt, om det erhöles inom landet. Men om man lånar af den ene eller andre, så sätter man sig i alla fall i en skuld, som måste betalas. Tages lånet inom landet, drages dessutom ett oerhördt stort kapital från näringarne; och äfven om det nominelt tages inom landet, är det dock osäkert, om icke en större eller mindre del deraf kommer utifrån.

Jag ser alltså icke något skäl, som talar för höjande af den direkta bevillningen framför den indirekta; och jag fruktar att, då vi komma till frågan om den allmänna bevillningen, skall man säga, att det inom landet kommer att väcka missnöje, om man första riksdagen efter det nya representationssättets införande höjer allmänna bevillningen m. m. m. Jag för min del skall finna mig i antingen Kammaren bestämmer sig för den direkta eller indirekta bevillningens höjande, men deremot motsätter jag mig på det bestämdaste låns upptagande för tillfälliga behof. Jag anhåller dertfore, att Kammaren noga må betänka, att, om Kammaren afslår den nu ifrågavarande tullförhöjningen, återstår ingenting annat än att antingen öka den direkta bevillningen eller ock skuldsätta sig utöfver behofvet för jernvägsbyggnaderna. För det närvarande yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Siljeström: Då man föreslår att i detta fall afvika från frihandels viktigaste principer, i det man föreslår att höja tullafgiften på en nödvändighetsvara, så må man noga göra sig reda för skälen dertill, och detta kan icke ske, utan att statsregleringen i sin helhet tages i betraktande. Ur denna synpunkt är det svårt att ännu yttra sig i frågan. Man säger, att den fattige kan undvika att köpa kaffe och socker, om dessa

varor falla sig alltför dyra. Detta skulle då endast bekräfta den national-ekonomiska satsen, att ett ökad pris gör minskad åtgång. Men i nämnda fall kan man i sjelfva verket icke allvarligt mena detta. Om man nemligen tror sig genom den föreslagna åtgärden verkligen kunna vinna det afsedda ändamålet, så är det just derföre att man tror de ifrågasvarande artiklarne vara en sådan förbrukningsvara, att den stora massan af folket icke kan undvara densamma. Men om så är, så är det ock obestriddligen de fattige man nu vill beskatta. Denna del af befolkningen måste söka den näring, som för dem faller sig med afseende på dess omständigheter lämpligast; och detta är icke alltid hvad som från allmän synpunkt kunde tillstyrkas såsom det *bästa*. De, som i detta afseende tro sig kunna gifva den fattige det rådet att välja kraftigare lefnadsmedel än kaffet, torde i någon mån göra sig saker till samma misstag som en viss furstinna, hvilken, då man klagade öfver att de sjuke fattige icke hade sund föda att tillgå, frågade hvarföre de ej nyttjade buljong. Arbetaren måste mången gång döfva hungern med bränvinet, tobaken, kaffet. För konsumtionen af dessa varor ligger i sjelfva verket ett fysiologiskt skäl till grund ej mindre än häfdvunnen vana. — En talare har, för att visa kaffets skadlighet, uppläst stycken ur en skrift af en celeber läkare. Men af hvad der yttrats följer endast, att bleksotens tilltagande gått i en alltmer ökad proportion, under samma tid förbrukningen af kaffe tilltagit; men det torde böra anmärkas, att densamma ej mindre tilltagit inom de för-mögnare klasserna, bland hvilka kaffets bruk troligen icke i lika grad tillvuxit. Men äfven om kaffet icke vore en nödvändighetsvara, så skulle jag ändock gerna unna de arbetande en så ringa njutning, som kan ligga i kaffets bruk; och man må i sanning vara glad, om kaffets bruk kan i någon mån tjena att undantränga bränvinets. Jag har sökt att få kännedom om, hvad den nuvarande kaffe- och sockertullen årligen går till för en arbetares hushåll. Så vidt jag kunnat finna, utgör denna tull för en arbetaretiljs förbrukning ej gerna mindre än 5 à 6 R:dr. Lägger jag då dertill debetsedeln, som väl uppgår till 2 à 3 R:dr, så utgör samma beskattning 7—9 R:dr om året; således omkring 2 à 3 procent, om ej mer, af inkomsterna, beräknade till 300 à 400 R:dr om året, under det att kapitalisten betalar 1 procent af sin inkomst, och tullen å hvad han förbrukar af dessa varor för honom är i jmförelse med hans hela beskattning af ingen betydelse. Jag anser att vi äro på väg att begå en orättvisa. Jag vill icke utlåta mig om, huruvida, såsom man låtit förstå, en förökning af den direkta beskattningen skulle komma att af folket illa upptagas; men att icke vilja genom en höjd tull på dessa varor betunga den fattige, tror jag icke är en sak, som skall kunna illa upptagas. Om ock de lägre arbetande klasserna här icke hafva någon representant att bevaka sina intressen, tror jag likväl ej, att någon skall med skäl kunna förebrå Riksdagen att icke vilja bidraga till ökande af deras bördor. Jag yrkar på dessa grunder afslag.

Herr Hörnfeldt: Man tyckes icke vilja handla konsekvent, då man nu, sedan man afskaffat åtskilliga tullar, vill höja tullen på flera varor. Jag tror, att, om man icke vill hafva någon hemlighet för sina kommitenter, utan för dem öppet framlägga ställningen, man icke behöfver af

dem frukta några förebråelser, i händelse man skulle anse sig tvungen att höja den direkta beskattningen. En talare har sagt, att man icke bör upptaga lån, utan heldre höja tullarne. Jag tror, att det är vida bättre, att man genom ett lån söker att betäcka statsbristen. All höjning af tullen vare sig på kaffe eller tobak anser jag förkastlig. Jag yrkar afslag.

Herr Friherre Gripenstedt: Sedan åtskillige talare, enligt mitt omdöme, redan fullständigt utredt frågan i vissa delar, kan jag fatta mig kortare, än jag från början hade ämnat. Jag tror, att frågan blifvit fullkomligt riktigt uppställd, då den betraktats i sammanhang med den öfersigt af ställningen, som Stats-Utskottets Betänkande N:o 60 gifver vid handen. Det visar sig häraf, att de behof, som förefinnas, icke på annat sätt kunna fyllas än *antingen* genom någon tillökning i statsinkomsterna, vare sig medelst direkt eller indirekt beskattning, *eller* medelst lån, så framman nu vill *reglera* frågan och ej fortfarande hjälpa sig fram med den för landets kredit föga gagneliga åtgärden att *balansera* bristen. Ty detta är den sista utväg, som återstår, om man icke vill genom statsinkomsternas förhöjande eller genom lån betäcka utgifterna. Jag ber emellertid att få fästa Kammarens synnerliga uppmärksamhet derå, att Stats-Utskottets egen beräkning, i fråga om Statens reglering, visar ett absolut behof af den föreslagna inkomstillökningen, enär statsregleringen blifvit uppgjord under förutsättning, att afgifterna skulle förhöjas såväl å tullen som bränvinstillverkningen; — och ändock företer sig en brist, som blifvit upptagen till något mera än 11,000,000 R:dr. Vilja vi således icke tillgripa den utväg, som jag, för min del, får på det bestämdaste motsätta mig — att upplåna medel för Statens löpande utgifter och för annat ändamål än ett fortsatt utförande af Statens jernvägsbyggnader, så *måste* man söka att betäcka bristen genom att öka statsinkomsterna, så framman man, som sagt, icke vill *balansera* den.

Frågan blir då hvilketdera sättet man bör välja: den direkta eller den indirekta beskattningen. Både vid detta och vid föregående tillfällen har man här sökt framhålla den direkta beskattningen, såsom egande ett afgjort företräde. Frågan spelar verkligen en så vigtig rol i statsekonomiskt hänseende, att jag icke kan underlåta att något utförligare yttra mig angående den direkta beskattningens förmenta stora fördelar. För min del är jag af den mening, att den direkta beskattningen alltid bör finnas, emedan folket bör vänja sig vid att på ett synbart sätt och efter rättvisa grunder omedelbarligen bidra till Statens behof. Det är för öfrigt så mycket mera nödvändigt, att detta beskattningssätt användes, som det utgör utgångspunkten för åtskilliga andra beskattningar, och deribland i främsta runnet för kommunernas egna behof; — hvartill i förbigående äfven kan läggas dess vigt i afseende å flera af våra grundlagliga bestämmelser. Men då jag således hyllar den åsigt, att en direkt beskattning alltid bör finnas, anser jag likväl, att man dervid bör gå mycket försigtigt till väga, så att man icke ökar den till något betydligare belopp. Jag tror, att detta är nödvändigt, derfore att den vid tillämpningen eljest lätt kan råka in på svåra afvägar. Ty, mine Herrar, grunden för den direkta beskattningen är verkligen icke så menlös och så uteslutande god, som man

i allmänhet tyckes vilja antaga. Den är tvärtom ganska betänklig, ty den är i ganska betydlig mån inquisitorisk.

Vid ett föregående tillfälle, då fråga var om vissa konsumtionskatter, yttrade man sig med stor ifver emot detta slags afgifter, och man ansåg dem förkastliga, bland annat derföre, att man vid uppbörden skulle störa hemmets frid, eller, såsom uttrycken föllo, "göra hemgång". Men efter mitt begrepp lärer det väl få medgifvas, att detta var ett missbruk af ord eller åtminstone ett högst hyperboliskt talesätt; ty att benämna såsom hemgång den tillsyn, som erfordras för att kontrollera en fabrikation, hvilken är underkastad beskattning, detta kan väl icke gerna på allvar försvaras. Deremot är det alldeles ohestridligt, att den direkta beskattningen hvilat på en inquisitorisk forskning efter verkliga beloppet af en persons inkomster eller förmögenhetsvilkor; — och just derföre kan den så lätt blifva icke blott godtycklig, utan äfven i många fall högst orättvis. Icke heller finnes någon utväg för den lidande att befria sig från detta godtycke eller från en begången orättvisa; ty det enda medel, som dertill finnes, är att öppet framlägga hvad som för många är lika dyrbart som brefhemligheten, nemligen sin affärsställning. Att dessa omständigheter äro ganska betänkliga, torde väl svärligen kunna förnekas, och då deraf måste uppstå ett direkt intresse att genom allehanda mer eller mindre hederliga utvägar söka undandraga sig beskattningen, så löper man uppenbarligen fara att på detta sätt framkalla en ganska vådlig demoralisation.

Dessutom har detta direkta beskattningssätt det felet, att det blir mera kännbart och tryckande, icke blott derföre att man *måste* utgöra skatten till det fastställda, ej alltid rättvisa beloppet, utan äfven derföre att den *på en gång* plötsligen utkräfvdes, hvilket deremot icke är förhållandet med den indirekta beskattningen, som kan fullgöras dels småningom, dels också till minskadt belopp, i mån af råd och lägenhet.

Den indirekta beskattningen anser jag derföre vara icke blott i tillämpningen ganska lämplig och nödig, utan äfven principiellt riktig. Och jag åberopar mig i båda dessa hänseenden på den närvarande tidens erfarenhet, då, efter hvad jag vet, intet civiliseradt land finnes, der icke denna beskattning ingår till det ojemförligt största beloppet bland skattetitlarne. Högst besynnerligt vore det ock, om alla länders statsmän och finansierer skulle i detta hänseende hafva gjort sig skyldige till ett absolut misstag.

Den indirekta beskattningen har för öfrigt den högst väsendtliga fördelen, hvilken redan ofta blifvit åberopad, men som jag likväl ännu en gång måste antyda, nemligen: att den i viss mån är *frivillig, så vida den är rätt använd*. Jag lägger en synnerlig vikt på denna sistnämnda omständighet, eller att denna slags beskattning i *väsendtlig* mån — icke absolut — beror på den fria viljan, då man såsom föremål för densamma utvalt sådana artiklar, som lämpligen böra beskattas, d. v. s. framför allt icke sådana, som utgöra rena nödvändighetsvaror. De egenskaper, som göra en vara till ett lämpligt föremål för dylik beskattning, bestå följaktligen först och främst deruti, att den *icke* är för hvar och en absolut *oundgänglig*, utan mera eller mindre kan inskränkas eller undvaras; vidare att den förekommer i så stora kvantiteter, att uppbörden kan ega

rum, utan alltför stor kostnad och afbränning; och slutligen att den icke lätt är underkastad smuggling.

Jag tror, att de artiklar, om hvilka nu är fråga, uppfylla dessa vilkor. Kaffe och socker äro, enligt min öfvertygelse, icke oundgängliga för hvar och en utan mer eller mindre beroende af den fria viljan. Flere talare hafva äfven visat, att dessa artiklars förbrukning ställer sig i ett lämpligt förhållande till förmögenhetsvilkoren, då de, åtminstone hvad sockret beträffar, af den fattigare befolkningen icke förbrukas till någon jemförlighet med hvad den förmögnare klassen konsumerar. De förekomma dessutom i stora kvantiteter, så att en ringa, — ja, i praktiken nästan omärklig — förhöjning kan åstadkomma ett stort resultat för Statens kassa; och de äro slutligen icke lätt underkastade smuggling. Detta kan sägas vara förhållandet, ej blott med socker, utan äfven med tobak i rå form och i viss mån också med kaffe, ehuru det måste medgifvas, att kaffe jemförelsevis lättare kan smugglas än socker. I större mängd torde likväl smuggling äfven af denna vara icke kunna åtminstone vid sjökusterna verkställas. Deremot vore detta att befara på hela den stora landgränsen mot Norge, om de uppräknade artiklarne stode lägre i pris i detta land än hos oss och följaktligen kunde derstädes billigare uppköpas. Men, mine Herrar, detta är *icke* förhållandet. Tullen å kaffe och socker är i Norge icke obetydligt *högre* än hos oss; och faran är således snarare omvänd eller att en stor del gränssorter frestas att taga sina behof genom smuggling från *Sverige*. Såsom bevis härpå vill jag anföra, att i Norska tulltaxan artikeln kaffe är åsatt en tull af 5 skilling Norskt eller reduceradt till Svenskt mynt och vigt till omkring 15½ öre, då likväl *här* icke blifvit föreslaget mera än en förhöjning till 12 öre för skålpundet. Man behöfver således icke befara någon oloffig införsel af kaffe utefter landgränsen från Norge, utan fast heldre att motsatsen skall komma att ega rum, hvilket emellertid icke kan lända oss till skada. Enahanda är förhållandet med socker. Den Norska tullen för raffineradt socker är likaledes 5 skilling per skålpund, eller densamma som tullen på kaffe; och således är äfven i detta fall den Norska tullsatsen *högre* än den Svenska, som blifvit föreslagen till 14 öre, så att hvarje farhåga för smuggling äfven här blir öfverflödig.

En annan fördel af den indirekta beskattningen är, *att den utgår småningom* — efter råd och lägenhet. Detta beskattningssätt är derföre ock mindre *känmbart*; jag menar ej blott i den mening, att afgiften är mindre märkbar, utan äfven att den är *mindre tryckande*, då den jemnare fördelas i mån af förbrukningen. Men just derföre att den indirekta beskattningen har denna förtjänst, blir den ock mera farlig, enär den lättare kan missbrukas, hvilket onekligen äfven skett i åtskilliga andra länder. Jag vill icke trötta Kammaren med att åberopa främmande tulltaxor, hvilka bevisa detta förhållande. Men, mine Herrar, derföre att en god sak *kan* missbrukas, bör den väl icke såsom regel *förkastas*. En sådan grundsats skulle leda oss derhän, att många af de viktigaste saker i lifvet skulle utdömas. Jag vill bland så många andra endast exempelvis nämna tryckfriheten. Ingen förnekar, att tryckfriheten, liksom hvarje annan frihet, kan missbrukas, men ingen lärer väl derföre vilja hafva den afskaffad. Så förhåller det sig, enligt mitt omdöme, äfven med de indirekta skatterna.

Regeln är tydligen den, att man i hvarje särskildt fall bör noga tillse och pröfva, om bruket öfvergått eller hotar att öfvergå till missbruk; och jag frågar: har så skett här? Jag tror det icke, och jag tror, att man skall få svårt att bevisa något sådant. Ty antingen man anställer en jämförelse med förhållandet i andra länder, såsom t. ex. Frankrike, England eller Norge, hvilket jag nyss framhöll, eller man vill beräkna det resultat, som denna beskattning i sjelfva verket utöfvat på den ekonomiska ställningen hos vår befolkning, tror jag, att man i intetdera fallet kan påstå, att den blifvit missbrukad. Här har en beräkning vid ett föregående tillfälle blifvit framlagd, som visar, huru oändligt liten tillökningen i lefnadskostnad blir i verkligheten genom den förhöjning i tull, som här blifvit föreslagen af 2 öre per skålpund för kaffe och socker. Jag återoppar i detta fall en kalkyl, som en värd ledamot från Westergötland framlade vid behandlingen af frågan om utspisningen för den indelta arméén. Han antog, att soldaten borde erhålla 3 ort socker och 2 ort kaffe i daglig portion. Detta är likväl temligen öfverflödigt tilltaget, ty en sådan portion utgör närmare $\frac{1}{10}$ kanna; men om man emellertid lägger denna till grund för beräkningen och sammanräknar beloppet för ett år, så skulle detta utgöra af socker omkring 1,000 ort eller 10 skålpund; och då nu fråga är om en tullförhöjning af 2 öre per skålpund, blir således förhöjningen för en sådan daglig portion, hvilken utgör nästan ett helt mål, 20 öre för år. Af kaffe, som skulle åsättas samma rörhöjning, är, såsom nyss nämndes af samme ledamot, beräknadt ett quantum af 2 ort för hvarje soldat om dagen, hvilket torde vara väl drygt. En annan talare har också i sin kalkyl upptagit blott $1\frac{1}{2}$ ort. Jag antager derföre förhöjningen till hälften af förhöjningen å sockret eller till 10 öre. Således vore det ett belopp af omkring 30 öre för helt år, motsvarande, åtminstone i städerna, blott några timmars arbetsförtjenst, som en tullförhöjning, hvilken komme att inbringa Staten öfver 1,000,000 R:dr, skulle komma att verka. Kan detta nu verkligen rubriceras såsom ett missbruk af den indirekta beskattningen? Är det icke tvärtom, om man vill vara upprigtig, i det hela en ren obetydlighet? Jag tror derföre, att en värd talare, som här företagit sig att vädja till känslorna, och som med anledning af detta Bevillnings-Utskottets förslag velat uppträda såsom målsman för den fattiga befolkningen i landet, begått det felet att förutsätta ett förhållande, som i verkligheten ej eger rum, nemligen att denna befolkning skulle utsättas för något obilligt lidande. För öfrigt anser jag, att man icke så lätt, som man här försökt, lärer kunna afspisa det omdöme, som af en frejdad vetenskapsman blifvit uttaladt angående kaffets skadlighet, dermed, att denne vetenskapsman påstås icke hafva *bevisat*, att bruket af kaffe är orsaken till de menliga följder, han påpekat. Säkert är åtminstone, att han utan förbehåll afgifvit det *omdöme*, att detta skulle vara förhållandet; och i afseende å *omdömet*s värde måste jag tillstå, att den omnämnda personens åsichter i detta hänseende synas mig böra tillmätas åtminstone lika mycken vigt som hans här uppträdande motståndares. Man har ock sagt, att det blott vore då bruket af kaffe är omätligt, som det skadar. Det må visserligen vara sannt, att i motsatt fall skadan är mindre, men *om* så är att denna dryck endast måttligt begagnas, så har det

ju äfven nyss blifvit visadt både af mig och andra, att den tunga, som tullförhöjningen skulle medföra, jemväl blir endast en obetydlighet.

Jag ber att i förbigående nu äfven få yttra ett par ord med anledning af några anmärkningar, som under diskussionen förekommit.

En talare har påstått, att, om en sådan tullförhöjning som den föreslagna blefve beslutad, skulle den icke komma att verka någon inkomstförhöjning för 1868, emedan förtullningen i sådant fall antagligen skulle komma att ske i slutet af år 1867. I viss mån kan denna anmärkning vara riktig; men jag hemställer till den värde talaren, som yttrade detta, om han verkligen tror, att våra handlande i allmänhet skulle komma ut med att på en gång erligga ett så betydligt förskott, som erfordrades för att förtulla de stora kvantiteter af ifrågavarande artiklar, som behöfvas för nästkommande år, och om icke flertalet af dem kan antagas komma att fortfarande begagna utvägen att hålla dessa artiklar på nederlag och förtulla dem i mån, som de realiseras. Dessutom medför ett sådant förtullande förskottsvis en ränteförlust, som icke kan undgå att betydligt förminska importörens vinst af affären. Jag tror således icke, att denna anmärkning verkar så synnerligen mycket, oaktadt jag öppet medgifver, att den verkar något. Men, mine Herrar, om ock det skulle inträffa, att den förtullning, som är afsedd för 1868, i någon mån framflyttas på 1867, så verkar detta likväl endast så till vida på saken, att *tillökningen* i tullen för dessa artiklar skulle uteblifva; men det större *belopp*, som komme att förtullas i år, bereder en deremot högre statsinkomst, som, i form af öfverskott, kommer Staten det följande året till godo. Jag fäster således icke synnerlig vikt vid denna omständighet, ehuru den kan förtjena något afseende. Jag föreställer mig, att den nya Representationen visserigen bör visa, att den icke vill belasta landet med några onödiga utgifter, — att den vill spara på allt, som med skäl kan umbäras; men, mine Herrar, jag föreställer mig också, att denna nya Representation bör visa, att den kan rätt uppfatta samhällets behof och att den icke bör undandraga sig de uppoffringar, som verkligen äro nödvändiga. Och för min del tror jag icke, att de anslag, som här redan blifvit beviljade, kunna anses vara öfverflödiga. Fast heldre tror jag, att det vore nödigt att förhöja gevärsanslaget med 500,000 R:dr, och att således de redan anvisade beloppen verkligen kunna till alla delar hänföras under rubriken af oundgängliga utgifter. Jag anser äfven, att en fullständig reglering af Statens penningförvaltning bör ske utau anlåtande af lån för annat ändamål än till utförandet af de jernvägsanläggningar, som redan äro påbörjade eller skola byggas. I detta hänseende har Stats-Utskottet genom sin framställning visat, att dertill fordras en tillökning i statsinkomsterna; och då jag — åtminstone i viss mån — äfven sökt ådagalägga länpligheten af det *sätt*, som nu ifrågakommit i ändamål att vinna en sådan tillökning, kan jag för min del icke annat än tillstyrka, att landet genom dess representanter må visa sig redo boget att åtaga sig den förhöjning i inkomster, som här blifvit föreslagen.

Herr O. Hedenberg: Många talare hafva synnerligen framhållit, att denna skatt skulle egentligast drabba den fattigaste delen af folket. Jag tror det ej; ty dessas afgift skulle efter beräkning genom denna tull-

förhöjning ej komma att utgöra öfver 25 öre på familj per år — och detta vore ej obilligt, då dessa fattigare personer gemenligen ej betala någon sorts bevillning till Staten eller afgift till kommunen, hvarom de s. k. afkortningslängderna noggsamt vittna.

Jag förenar mig med Herr Ribbing och yrkar bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Per Nilsson från Malmöhus län: Jag kan icke biträda Utskottets förslag om kaffetullens höjande med 2 öre, men jag kan derföre icke medgifva rigtigheten af det anförda skälet hvad beträffar den fattige; ty den som kan köpa 12 skålpund kaffe om året, kan ock betala det 2 öre högre per skålpund än förut. Skälet för mitt afslag är *det*, att dessa 2 öres höjning på skålpundet komma att blifva en premie på lurendrejeri. Det har under de sednare åren temligen lyckats att förhindra detta slag af lagbrott. Endast det förderfliga lurendrejeriet med bränvin fortfar ännu. Skall denna brottliga industri nu ökas med andra artiklar, så äro vi åter inne i det gamla eländet. Blir tullen på en vara för hög, så börjas lurendrejeriet ånyo. Det har blifvit mycket taladt om bristen eller den sväfvande skulden i Riksgälds-kontoret; men detta är en brist, som härrör från de föregående statsregleringarne. Hvad denna brist beträffar, så äro vi visserligen skyldige att betäcka den, men icke kan man pålägga så höga tullar, att vi på ett år kunna återbetala 12 millioner riksdaler. Denna brist kunna vi gerna fylla genom inhemska lån. Man anser att derigenom alltför mycket penningar skulle dragas ur rörelsen, men jag undrar om dessa summor icke genast skulle återgå i rörelsen igen. De årliga skatterna utgöra ju 36 millioner, men äfven de återgå ju också. Jag är öfvertygad, att, om bevillningen kommer att ökas för krigsmateriels anskaffande, ingen representant derföre behöfver vara rädd för sina kommittenter. En sådan direkt beskattning efter inkomst och förmögenhet träffar strängast den rike, men hvem är det ock, som i främsta rummet bör skaffa vapen åt den fattige, om icke just den rike, för hvars försvarande den fattige skall gifva sitt blod. Jag anser både den direkta och indirekta beskattningen nödvändiga, men den ena får icke för mycket gripa öfver den andra. Skulle en liten brist komma att visa sig år 1868, tror jag dock icke, att den skall komma att vara af den beskaffenhet, att man för dess skull kommer att nödgas öka bevillningen. Jag yrkar afslag.

Herr Östman: Jag medgifver å ena sidan, att det vore ett behändigt sätt att fylla den för handen varande statsbristen genom en ökad tull på kaffe och socker, emedan dessa varor konsumeras af alla Sveriges inbyggare, såväl den fattige som den rike. Men min åsigt är, att en sådan åtgärd icke är riktig, ty sedan under många föregående riksdagar husbehofsbränningen genom en hög beskattning blifvit helt och hållet omintetgjord, har kaffeförbrukningen tilltagit och blifvit så allmän, att den numera anses som ett verkligt behof. Att nu genom en småningom höjd tull hänmma denna konsumtion, synes mig vara en missräkning, och då man först höjt beskattningen på husbehofsbränningen och nu vill höja tullen på kaffe och socker, förekommer det mig, som om man ville betaga den min-

dre bemeddade befolkningen äfven den oskyldigaste njutning. Jag tror således, att man måste söka andra källor för statsbristens fyllande, helst denna enligt några inom Kammaren meddelade upplysningar icke skall vara så öfver höfvan stor. Jag yrkar alltså afslag å Utskottets tillstyrkan af förhöjd tull å denna vara.

Herr Statsrådet von Ehrenheim: Då den Kongl. Propositionen till denna Riksdag framställdes, ålåg det Kongl. Maj:t att föreslå utvägar icke blott till betäckande af en brist å mer än 2,200,000 R:dr utan och till anskaffande af nya gevär och andra viktiga behof. Med 4,300,000 R:dr understego inkomsterna, beräknade efter samma grunder som vid föregående Riksdag, utgifterna i den budget Kongl. Maj:t ansåg sig böra underställa Riksdagens pröfning, och Kongl. Maj:t ansåg sig med afseende på storheten af detta belopp icke kunna bereda Statsverket motvarande tillgångar genom endast ett slags skatt, då ingen sådan finnes, som fullkomligt rättvist drabbade betalande, utan genom en sammansättning af den direkta beskattningen, som bemödar sig att så nära som möjligt träffa förmögenheten, och konsumtionsskatterna, som bero af hvars och en konsumtion och således i viss mån kunna af konsumenten lämpas efter tillgångarne. Hvad den sednare beskattningskategorien beträffar, så är det naturligtvis de förnämsta kassaartiklarne, kaffe, socker, brännvin och tobak, som måste anlitas. Sedan den Kongl. Propositionen afgafs, hafva emellertid förhållandena undergått förändring, derigenom att omkring 2,400,000 R:dr af hvad Kongl. Maj:t föreslagit blifvit afslagna, och att bristen för år 1868 således nedgått till 1,900,000 R:dr, deraf omkring 1,000,000 beror på återremisser och gemensamma voteringar, deribland 500,000 R:dr till det viktiga behofvet: anskaffande af nya gevär. Således sväfvar bristen för 1868 beroende på de oafgjorda frågornas utgång, mellan 1,900,000 och 900,000, i båda summorna inberäknadt ett ännu icke pröfvadt anslag; och emedan en klok hushållning fordrar att icke för löpande utgifter vidtaga utvägen af lån, så måste denna brist fyllas genom skatter i en eller annan form. Har emellertid genom de afslag Riksdagen gjort på Kongl. Maj:ts förslag, en minskning i de af Kongl. Maj:t föreslagna skatter blifvit möjlig för 1868 års statsreglering, så kan det ifrågasättas, om icke, då enligt Stats-Utskottets Betänkande N:o 60, Riksgälds-kontorets brist för 1867 uppgår till nära 8,000,000 R:dr, denna brist i stället bör till någon del genom beskattning betäckas. 6,000,000 af samma brist motsvara 1866 års riksdags anslag till jernvägarne, som enligt samma riksdags beslut borde upplånas; men sedan återstå ändock 2 millioner, som visserligen härstamma, äfven de, från äldre jernvägsanslag, men som det dock af flera skäl och deribland äfven det att lånesumman ej må uppgå till så högt belopp, att den endast med svårighet kan anskaffas, torde vara skäl att på annan väg betäcka. Enligt dess åsigt, skulle det belopp, som det vore önskligt att genom skatter kunna betäcka, uppgå till emellan 2,700,000 och 3,900,000 R:dr; och har jag följaktligen utan att vilja förorda hvarken den ena skattetiteln eller den andra, ansett mig böra fästa uppmärksamheten derpå, att samtliga skattetitlarne måhända behöfvas väl ej för 1868, men för återställande af den finansiela jernvigten för 1867.

Herr Björck:

Herr Key: Frågan om att betäcka statsbristen berör helt naturligt frågan om den direkta och indirekta beskattningen. Statsekonomerna hafva om den ena eller andra principens företrädare med ifver bekämpat hvarandra. Anhängarne af den direkta beskattningen anför, som bekant är, till stöd för sin mening, att direkta skatter äro mera ärliga och icke liksom smyga sig på folket, att de alltid äro till beloppet mindre och att man verkligen vet, hvad man till Staten i skatt betalar. Till försvar för den indirekta beskattningen plägar man deremot invända, att det är hufvudsakligen den ökade lefnadskostnaden som medför en ökad beskattning, — att dessa indirekta skatter endast successivt utgå, och att en hvar kan, om han så vill, undandra sig att betungas af dem. I praktiken har ingen af dessa stridiga meningar lyckats göra sig uteslutande gällande. Segern har tillfallit dem, som gått en medelväg. I främmande länder äro förden-skull vanligen båda beskattningssätten använda. — Om hos oss den indirekta beskattningen i betydligare mån ökas, komma vi att närma oss Frankrike, der endast 16 $\frac{1}{2}$ procent utgå i form af direkta skatter. Skulle åter den direkta bevillningen i högre grad tillämpas, närma vi oss Turkiet, der den uppgår till 35 procent af hela beskattningen. Bibehålles åter den nuvarande proportionen mellan direkta och indirekta skatter, stå vi England närmast, der direkta bevillningen utgör 23 procent, under det att den hos oss för närvarande uppgår till cirka 22 $\frac{1}{2}$ procent.

Man har såsom argument för kaffetullens förhöjning anført, att förbrukning af kaffe derigenom skulle förminska, och att detta vore i medicinskt hänseende nyttigt. Mot den auktoritet i afseende å kaffets skadlighet, som man här åberopat, vill jag ställa en annan, nemligen Johnston, som i sin "Hvardagslifvets kemi" på kemiska grunder vitsordat det välgörande inflytande, förbrukningen af thé och kaffe utöfvat bland de arbetande klasserna i England. Så också här i landet. Från stugorna vid Ystad till kojorna i Lappland drickes mindre brännvin och mera kaffe än förr, och man får icke säga, att det ensamt är ett öfverflöd, en lyx, detta behof att i ett nordiskt klimat stimulera de af strängt arbete nedsatta kroppskrafterna. Kaffet är dessutom ett billigt, ett hastigt tillagadt och lätt åstadkommet näringsmedel, deraf förklaras dess vidsträckta spridning ätven hos oss.

Då, såsom jag förut tillkännagifvit, jag ogera vill medverka till höjande af vare sig den direkta eller den indirekta beskattningen, måste man fråga sig, hvarifrån skola medel tagas för att betäcka statsbristen? I förbigående vill jag då förklara, att jag ej känner någon glädje öfver att hafva befunnits sannspådd, då jag länge väntat och uti tal och skrift förutsagt att, när Regering och Representation täflat om att med hvar sin piska i hand jaga på hästarne för statsvagnen, man också skulle snart nog, såsom nu skett, på ett ganska betänkligt sätt köra fast. Men under sådana förhållanden bör det icke heller kunna läggas den nya Representationen till last, om den upptager in- eller utländskt lån för att fullborda jernvägsarbetena. För att fylla öfriga ordinarie statsbehof, må man söka andra utvägar, och jag tror att de finnas. Man skall troligen invända, att hvad jag ärnar föreslå i den vägen skall förråda alltför gammalmodiga och föräldrade tänkesätt; men jag ber att få fästa uppmärksamhet derå, att England, som så ofta framhållits såsom ett mönster för andra länder

i afseende på frihandel, fortfarande bibehållit skatt på fenster, lyxvagnar, livrklädda domestiker o. s. v. Om man icke vill på samma sätt här gå till väga, kan man ju höja skatten på tobak, på spelkort och stämpeladt papper, så att åtminstone icke den fattigaste befolkningen ytterligare drabbas af de indirekta skatterna.

Jag yrkar afslag på tullförhöjning å kaffe och socker.

Herr Friherre Alströmer: Då ingen ledamot af Bevillnings-Utskottet ännu i frågan yttrat sig, hoppas jag, att, när jag såsom sådan tager till ordet, Kammaren icke skall finna det underligt. Då Bevillnings-Utskottet behandlade denna fråga, var den allmänt rådande meningen den, att man i fråga om statsbristens betäckande borde utsträcka sparsamhetsprincipen derhän, att man icke skulle genom lån fylla nämnda behof. Statsbristen syntes väl då vara större än nu; men den kvarstår alltid, och jag kan icke frångå, att lånevägen är den, som i sista rummet bör anlitas. Om man lånar för att skapa sig en god ställning, blir det ju alltid en brist i statskassan, och man måste förr eller sednare antingen höja tullsatserna eller allmänna bevilningen. Föregående talare hafva utvecklat de olika skattethodernas företräde, och jag vill för min del blott förklara, att jag anser den indirekta beskattningen hafva för ett kapitalfattigt land stort företräde framför den direkta eller höjande af allmänna bevilningen. Om jag nemligen vid köp af ett skålpund kaffe och lika mycket socker genom priset för dessa varor betalar en liten afgift till Staten, måste det kännas mycket lättare, än då jag vid uppbördstiden kanske måste, för att utgöra bevilning till Staten, sälja husgeråd m. m. I ett kapitalfattigt land skola de direkta skatterna trycka mera hårdt, enär de på en gång måste betalas, hvaremot de indirekta utgå successive och just derigenom blifva mindre kännbara.

Man har sagt, att de direkta skatterna träffa blott de rike. Detta är en innehållslös fras; ty om ett sådant påstående vore sannt, skulle deraf följa, att den jordbrukare som betalar bevilning för en fastighet, som är till hela sitt värde in-tecknad, skulle, äfven om han icke egde någonting annat, vara rik. Man har derjemte låtit förstå, att tullen å kaffe hufvudsakligast drabbar den fattigaste delen af folket; men jag tror, att man med sådana yttranden skjuter öfver målet. Kaffet räcker vanligen för en fattig mycket längre än för en rik, emedan den förre tillsätter hvarjehanda ämnen för att så länge som möjligt kunna, snart sagdt, narra sig sjelft, att han dricker denna välsmakande och lifgivande dryck. I de större husen slösas deremot med kaffet, som hvar man vet, ganska mycket. Likaså med socker. Någon bestämd beräkning kan icke göras, men jag är öfvertygad, att kaffe- och sockertullen träffar den förmögne i större proportion än den fattige.

Herr Sven Hansson: Ärendets vikt är anledningen, hvarföre jag begärt ordet; men då så mycket är taladt för och mot, vill jag inskränka mig till att instämma med dem, som yrkat afslag på Utskottets hemställan. Jag anhåller dock att få anföra de skäl, som ligga till grund för mitt beslut. De äro, att den indirekta beskattningen afviker från grundprincipen,

principen, att skatten till Staten bör utgöras efter förmögenhet och inkomst; att den påräknade inkomsten icke har utsigt för sig att på detta sätt ernås, och att efter all sannolikhet Svenska Folket föredrager en tillfällig skatt framför förhöjning å tull på sådana nödvändighetsvaror som kaffe och socker.

Herr Jan Andersson: På de skäl, som de första talarne eller Herrar Lindström och Eric Ersson m. fl. anfört, kommer jag att rösta för afslag. Förleden riksdag blefvo, genom bifall till Franska handelstraktaten, tullarne under 12 år nedsatta till och med på öfverförädlingsartiklar, och jag hemställer, huruvida det nu vore konsekvent att höja tullarne på kaffe och socker, hvilka varor, man må säga hvad man vill, äro den fattiges första surrogat, då mjölk och annan soppmat saknas. Herr von Troil talade mycket väl för de fattige, då tullen på smör, ost, kött och fläsk nedsattes; men jag tror sannerligen, att dessa varor minst förbrukas af de fattige af det enkla skäl, att de icke hafva råd att äta så goda saker. Om vi nödvändigt skola hafva en förökad beskattning, så anser jag den direkta vara rätta utvägen för att upptaga penningar till Statens behof. Icke bör man plocka mynt ur folkets fickor, derföre att folket icke eger förmåga att bedöma, det skatter på sådant sätt utkrävas.

Jag röstar för afslag.

Herr Åstrand: Man har här talat så mycket för och emot ifrågavarande tullförhöjning, att jag icke anser mig böra trötta Kammaren med ett längre anförande. Jag vill blott bemöta några af de skäl, man anfört för afslag å Utskottets hemställan. Bland annat har man sagt, att den indirekta beskattningen mest skulle trycka den fattige arbetaren. Men hvad förstås då med uttrycket "fattig arbetare". Menar man dermed daglönaren, så är det visserligen sannt, att han, då han ej eger annan utkomst än sitt arbete, kan kallas fattig, men då förtjensten oftast för honom är riklig nog, så vida han vill iakttaga hushållning, finnes det en annan klass af arbetare, hvilken med långt mera skäl kan benämnas fattig, de mindre jordegarnes. Kommer nu den direkta beskattningen ensamt att höjas, drabbades utan undantag deraf dessa mindre hemmansegare, af hvilka mången på hela året kanske knappast finner sig hafva råd att bekosta sig en kopp kaffe.

För öfrigt tror jag, att kaffe och socker icke äro så stora nödvändighetsvaror, som man påpekat, och, om än så är förhållandet, kan ju, derest tullen på nämnda varor höjes, den fattige alltid uppblanda dem med surrogat, så att t. ex. 4 skålpund kaffe komma att för den fattige räcka lika länge som ett för den rike. Andra kunna ju till $\frac{3}{4}$ skålpund kaffe lägga $\frac{1}{4}$ skålpund surrogat, så att beskattningen blir för hvar och en efter hans omständigheter mindre kännbar. Den rikare dricker bästa kaffet och får derföre betala mest. Skatten blir derigenom progressiv, och detta lärer väl ostridigt vara det rättaste, enär det beror på individen sjelf att erlagga den eller ej.

Hvad förhöjd tull på socker angår, ber jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att för den fattige finnes surrogat för socker i sirup och honung, samt att sirup icke blifvit åsatt högre tull.

Om statsbrist uppkommer, hvilket jag tager för gifvet, ehuru den förste talaren förklarar, att sådant icke kan inträffa, så finnas icke mer än två sätt för att betäcka densamma, och dessa äro lån eller ny beskattning. Då jag nu anser det vara rent af skadligt för Staten att till sådant ändamål låna penningar, och jag icke vill hafva den anmärkningen på mig, att jag skulle begått en sådan orättvisa som att höja den direkta beskattningen, yrkar jag, på sätt Utskottet föreslagit, förhöjning af den indirekta beskattningen.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Ehuru man här i denna fråga mycket talat, tror jag, att man kan hafva ännu mera att säga, som förtjenar afseende. Det har förundrat mig, att åtskillige ledamöter af Stats-Utskottet yttrat sig emot den nu föreslagna tullförhöjningen, ehuru de i sitt Betänkande N:o 60 uppgifvit, att en betydlig balans i statskassan uppkommit, och visat att annan tillgång för bristens betäckande ej finnes än dels förökning af åtskilliga skattetitlar, och dels upptagandet af ett större lån, som Utskottet föreslagit skola inom landet anskaffas. Jag vill dock fritaga en af representanterne från Göteborg från ett sådant motsägande påstående att först uppgifva att en stor brist finnes, men sedan bestrida beviljandet af nödiga medel till densammans fyllande. Frågan synes mig egentligen vara, om man vidare skall upptaga lån i utlandet eller ej. Skall man ytterligare låna utrikes, är ej nödvändigt fästa det afseende å lånesummans storlek, som man måste göra, om man skall låna inom landet, och tager man ett större utländskt lån, så behöfver man kanske förhöja tullen på ifrågavarande kassaartiklar eller öka bevillningen; men om man vill undvika utländsk skuldsättning, så måste man bestämma sig för att vidtaga antingen den ena eller andra af nyssnämnda åtgärder, eller ock — såsom Regeringen föreslagit, och äfven jag tror vara rättast — besluta sig för att använda begge samtidigt för att icke behöfva göra någon af dem alltför tryckande.

Om nu verkligen en statsbrist af 12,000,000 R:dr förefinnes, och man icke beslutar en förhöjning i bränvinsskatten samt bestämmer, att en del af bankovinsten ej får af Riksgälds-kontoret användas, utan skall i Riksbanken reserveras, så kan denna brist stiga till 15,000,000 R:dr. Jag hemställer, om det vid sådant förhållande är möjligt att betäcka denna brist på det af Stats-Utskottet i Utlåtandet N:o 60 föreslagna sätt, eller genom att utslutande inom landet söka upptaga det erforderliga stora lånebeloppet. Enligt min uppfattning är detta af Stats-Utskottet i dess förut nämnda Utlåtande uppställda förslag af alla åtgärder, som nu kunna vidtagas, det mest skadliga för landets rörelse. Men inverkan deraf skulle än mera förvärras, om de ökade statsinkomsterna genom förhöjda tullsatser, som i Utskottets beräkningar ingått, skulle derifrån uteslutas. Och det synes mig derföre betänkligt att afslå den föredragna tullförhöjningen å kaffe. Man har här sagt, att den fattige egentligen eller hufvudsakligen skulle drabbas af förhöjd tull å kaffe, socker m. m., och att det derföre vore skäl att icke bevilja en sådan höjning. Jag tror dock för min del, att, om man ökar bevillningen och börjar operera med stora inhemska lån, under en tidpunkt af penningebetryck för landets näringar, en sådan åtgärd skulle just med hela sin tyngd drabba hela den arbetande befolkningen, icke blott

arbetsgifvaren utan ock arbetarne, och de största olägenheter deraf uppkomma för dem alla. Den förlägenhet, i hvilken landets jordegare för närvarande i följd af bristande tillgång på förlag befinna sig, skulle naturligtvis ökas, derigenom att Staten upptog lån inom riket och droge till sig alla disponibla kapitaltillgångar, och säkert är, att verkningarne deraf då äfven skulle sträcka sig till hela den stora del af den arbetande klassen, som är sysselsatt med jordbruksarbeten. Arbetsgifvarne skulle nemligen få svårighet för att skaffa sig tillräckliga förlagstillgångar för de arbeten, som de kunde hafva att utlösa, samt, genom minskning i sina inkomster blifva tvungne att spara på alla sina utgifter, och den häraf föranledda inskränkning i arbetsgifvarnes verksamhet skulle helt naturligt genom inskränkning i arbetsförtjensten för af dem använde arbetare återverka äfven på deras ställning. Frågan om tullförhöjning å kaffe och socker o. s. v. beror emellertid helt och hållet på huru stort Statens behof är af inkomster. Och först då efter utredning det slutligen visar sig hvad Staten verkligen behöfver, kan man ju taga frågan i slutligt öfvervägande, hvarföre jag nu yrkar återremiss, i ändamål att få se hvad ny tillgång som erfordras för att betäcka den statsbrist, som efter uppgörande af hela inkomst- och utgiftsstaten i öfrigt visar sig finnas att fylla. Sedermera kan man ju, allt efter som man finner ställningen vara, då besluta sig för att höja tullarne å kassa-artiklarne och att öka bevilningen, samt att, om utgifterna samtidigt blifvit betydligt minskade, möjligen upptaga ett litet lån inom landet; men om utgifterna skola blifva lika stora som de af Stats-Utskottet föreslagits, och alla de förhöjningar i skattetullen, som kunna beviljas, ej skulle räcka till att på långt när fylla Riksgälds-kontorets brist, utan en högst betydlig del deraf ändock måste genom lån betäckas; då anser jag att man bör låna utrikes, och att man i sådant fall kanske kan göra lånet så stort, att man derigenom undviker nödvändigheten att, vare sig i en form eller en annan, pålägga någon nya skatter. Med stöd af hvad jag nu anfört tror jag emellertid, att man för närvarande gör klokast deri att återremittera den förevarande punkten.

Herr Lindström: Då oaktadt den redan länge pågående diskussionen och oaktadt middagstimmen är inne och kaffekoppen väntar, man ännu icke hört de vanliga ropen på proposition, antager jag, att denna fråga för Kammaren erbjuder mer än vanligt intresse, och detta torde ursäktas, att jag änyo tager till ordet. En utförlig diskussion af denna fråga anser jag för öfrigt icke vara tidsförlust, utan bör tvärtom blifva en vinst både för denna och kommande riksdagar samt isynnerhet för behandlingen af Stats-Utskottets Betänkande N:o 60, när detta om några dagar hos Kammaren förekommer, ty derom har frågan lika mycket rört sig som om detta Bevilnings-Utskottets Betänkande. Orsaken, hvarföre jag änyo uppträder i denna fråga, är den, att, sedan jag sist hade ordet, en talare på andra sidan gjort några inkast mot de af mig anställda beräkningar, hvilka han funnit tåla vid någon justering. Att mina beräkningar äro rigtiga skall jag nu söka ytterligare styrka, då jag går att till besvarande upptaga hans framställning, viljande jag dock i förbigående anmärka, att siffrorna både på ena och andra sidan icke kunna blifva annat än approximativa, såsom Stats-Utskottets egna också äro det.

Den ärade representanten från Malmö har anført, att Kamrarna stadnat i olika beslut rörande flera anslag, och att det berodde på den blifvande sammanjemkningen deraf, hvad som skulle anses för en nedprutning i de af Regeringen begärda anslag. Jag medgifver detta, men vill dock med hans egna uppgifter visa, att saken icke ställer sig så illa, som han föreställt sig. Sjelf uppgifver han, att, i den händelse det högre gevärs-anslaget af 1,500,000 R:dr skulle af Riksdagen blifva fastställt, och således 500,000 R:dr mera än hvad Stats-Utskottets beräkning nu upptager, detta likväl icke, i följd af andra på hufvudtitlarna gjorda, men af Stats-Utskottet ej beräknade afprutningar, på det hela medför större förhöjning än 250,000 R:dr i den summa jag beräknat. Härvid har jag blott att erinra, att, äfven om man vill taga den högre summan såsom grund för sin kalkyl, så inverkar den icke väsendtligt på det resultat, hvartill jag kommit, enär detta utvisade, att, om vi upplånade hela den summa, som på jernvägarne blifvit nedlagd sedan 1862 års riksdag, ett öfverskott uppkomme af 1,225,000 R:dr, som lemnar tillfälle till betäckande af både de 250,000 R:dr och ännu mera till. Det ligger således icke mycken vikt uppå, om ett eller annat anslag kan slutligen blifva något större eller mindre, ty min afsigt har hufvudsakligen varit att visa, det man icke är berättigad att tala om en brist i Riksgälds-kontoret, utan att den omordade bristen endast är en sväfvande skuld, tillkommen genom föregående Riksdagens beslut, då man befullmäktigade Riksgälds-kontoret att upptaga temporära lån, till dess konjunkturerna medgåfvo dessas sammanslagning till ett stående lån. Min äktade kollega, Rådman Björck, har nyss yttrat, att, om vi nu ånyo upptaga lån, vi skulle befinna oss på samma punkt, som vid sista riksdagen. Ja, detta är sannt, såvida man biträder Stats-Utskottets förslag, ty vid sista riksdagen beslöt man upptaga ett temporärt lån, och detta tillstyrker nu Stats-Utskottet ånyo i sitt Betänkande N:o 60. Då det icke är skäl att fästa sig vid siffror, som ej betyda mycket, när det gäller så stora summor, kan det törhända icke vara värdt att omnämna, det Stats-Utskottet i sin tablå upptagit 151,500 R:dr för ombyggnad af de Kongl. stallen. Såvidt jag förnummit, kommer dock efter all anledning detta anslag icke att af Riksdagen eller af denna Kammare åtminstone beviljas.

Herr von Troil har rätt, då han erinrar om, att denna Kammare beslutat till Statsverket öfverlemna blott 1,000,000 af bankovinsten. Den ytterligare summa af 800,000 R:dr Första Kammaren dertill anvisat, inverkar betydligt på min beräkning, det medgifver jag, men jag hoppas dock, att denna Kammare kommer att biträda Första Kammarens beslut i den frågan, i synnerhet som Första Kammaren ansett äfven 1866 års bankovinst böra för detta samma ändamål disponeras, hvilket jag visserligen kommer att för min del motsätta mig, men som säkerligen kommer att inverka på denna Kammarens beslut rörande den förra frågan.

Äfven vill jag bemöta samma talare, då han säger, att tullbevillningens belopp icke är att taga på hyllan och således möjligen kan blifva lägre, än man nu beräknat. Men detta belopp kan än mindre tagas på hyllan, om man höjer tullsatserna på de nu ifrågavarande artiklarne, ty den eljest befarade minskningen skulle naturligtvis härröra af en minskad förbrukning, som dock efter all anledning blir än mindre, i händelse tullen förhöjes. Jag vill äfven erinra derom, att den omsändigheten, hvilken den värde

talaren påpekat, då han säger sig hafva af en uppgift i tidningarne inhemtat, att tullinkomsterna för de tre första månaderna i år understigit hvad man beräknat, ingalunda berättigar till det antagande, att tullinkomsterna för året i sin helhet skulle blifva mindre än man antagit. Jag vill visserligen icke inlåta mig på några gissningar om orsakerna till det anförda förhållandet, utan endast anmärka, att i följd af de klimatiska förhållandena tullinkomsterna under första kvartalet ofta svikit de uppgjorda beräkningarne. Att på siffran beräkna tullinkomsterna för en kommande tid är för öfrigt naturligtvis omöjligt för den, som icke eger förmåga att förutsäga hvad i framtiden skall inträffa. Då samma talare vidrört bränvinsskatten och förklarar sig önska dess höjande, vill jag endast anmärka, att en dylik åtgärd kan medföra en helt annan påföljd, än den man beräknar, eller en högre statsinkomst, ty det måste gifvas en gräns för äfven denna beskattning, hvilken man icke ostraffadt kan öfverträda, och denna gräns är redan i nuvarande förordning satt. Man må icke förbise, att den redan nu gällande höga bränvinsskatten på många håll väckt mycket missnöje, och att om detta ytterligare retas, faran för en reaktion, som kan föra oss tillbaka till det gamla systemet med sin husbehofsbränning och deraf följande styggelse, ligger ganska nära.

Samma talare och alla de, hvilka med honom instämt, hafva ansett orätt att anticipera på bevillningen, om hvilken jag sagt, att den blifvit af Stats-Utskottet utesluten ur beräkningen, men utan fara kan deruti upp- tagas. Jag får dervid fästa Herrarnes uppmärksamhet på, att jag icke tagit i beräkning för 1868 bevillningen för 2 år, såsom man förmenat; jag har endast ansett, att 1868 års bevillning bör tillhöra samma års statsreglering, ehuru den icke inflyter förrän år 1869. Den omständigheten, att bevillningen icke ingår förrän följande året, hindrar dock icke dess upptagande bland årets inkomster, ty vi böra komma ihåg, att flera af de utgifter, som äro på Riksgälds-kontorets stat anvisade för 1868, säkerligen icke utbetalas förrän 1869 och följande år. Till stöd för att så plägar vara förhållandet, ber jag få hänvisa till den vid Stats-Utskottets Utlåtande N:o 60 fogade tabellen C, der man finner, att af de vid 1862—1863 årens riksdag beviljade anslag ett belopp af icke mindre än 542,000 R:dr beräknas komma att utgå först år 1868, och af sista riksdagens anslag för år 1867 är det en summa af 1,665,000 R:dr, som icke kommer att utgå förrän 1868. Detta bevisar, att anslag till rätt betydliga belopp ofta utgå ur statskassan långt sednare, än den tid för hvilken de blifvit anvisade. Skulle för öfrigt Riksgälds-kontoret komma i någon förlägenhet, derigenom att dess inkomster icke hunnit inflyta, tills utbetalningarne skola ske, saknar Riksgälds-kontoret icke andra tillgångar för att hjälpa sig. Det har bland annat ett kreditiv i Riksbanken på 1,500,000 R:dr, hvilket i sådan händelse kan tillgripas.

Hvad nu angår sjelfva hufvudsaken, så tror jag icke, att, för ett bedömande af huruvida den ifrågavarande skatten kommer mera att drabba den ene eller den andre, man behöfver ingå på så minutiösa beräkningar, som här skett, då man uträknat huru mycket en kopp kaffe skulle genom denna tullförhöjning fördyras. Då borde man också beräkna, huru många koppar om dagen den ena eller andra dricker samt om kaffet drickes med eller utan bit, ty detta inverkar äfven på sockerkonsumtionen och berör

således den nästa af de nu ifrågavarande artiklarne. Vidare har man i helsoafseende yrkat på tullens förhöjning och dervid åberopat en stor auktoritet, men jag tror ej, att välbefinnandet skadas af en måttlig kaffedrickning, och den talare, som varmast uppträdt emot kaffedrickningen ur denna synpunkt, låter dock kaffekoppen smaka sig ganska väl, utan att hans helsotillstånd deraf tyckes hafva lidit något mehn.

Man har i dag hört, såväl af Friherre Gripenstedt som af andra talare, att det vore oförlätligt att upptaga lån för att betäcka Statens ordinarie utgifter. Men hvem har egentligen ifrågasatt något sådant? Icke åtminstone jag. De ordinarie utgifterna gå ganska väl ihop med inkomsterna, och fördenskull behöfvas hvarken några lån eller någon utomordentlig beskattning. Och hade ej denna s. k. statsbrist funnits, så hade väl ingen, hvarken Regeringen eller dess språkrör, framkommit med förslag att tillgripa utomordentliga åtgärder för denna statsbrists fyllande. Hvarifrån har nu denna brist uppkommit? det är den stora frågan. Jag säger ännu en gång, den har uppkommit derigenom att man vid 1862 års riksdag för jernvägsbyggnaderna anvisade $37\frac{1}{2}$ millioner, men upplånade $32\frac{1}{2}$ millioner. Härigenom uppkom en brist på 5,000,000, och ehuru det vid förra riksdagen i följd af vilseledande uppgifter från Riksgälds-kontoret samt en särdeles konstig öfversigt om Kontorets ställning icke var lätt att upptäcka denna brist, förefanns den dock redan då och har sedermera blifvit ökad med de 6,000,000, sista Riksdagen beslöt upplåna för jernvägarne, utan att vidare bekymra sig om sättet för verkställigheten af denna upplåning, än att man helt nonchalant sade till Fullmäktige: tag dessa pengar hvar ni vill; hvilket hade till följd ett nytt temporärt låns upptagande. Den sväfvande skulden utgjorde således tillhopa 11,000,000 R:dr, men nu komma dertill 2,000,000, som man beräknat vid denna riksdag komma att anslås till jernvägsbyggnader. Skulden skulle således belöpa sig till 13,000,000 R:dr; men nu upplyser Stats-Utskottet, att den i det hela ej utgör mera än 11,775,000 R:dr, och således hafva vi ett belopp öfver af 1,225,000 R:dr att använda till gevär eller för att bereda Riksgälds-kontoret en kapitaltillgång, såsom min aktade sidokamrat Rådsmannen Björök önskat, ehuru jag för min del icke kan finna lämpligt, att Riksgälds-kontoret, såsom förhållandet deremot bör vara med Riksbanken, eger några samlade fonder. Tvärtom anser jag Riksgälds-kontoret heldre böra ständigt operera med brist än med stora tillgångar, ty vi torde erinra oss, att, när man för några år sedan kom upp till riksdagarne och fann Riksgälds-kontorets resurser vara så stora, detta utgjorde en kärkommen anledning att öppna på pungen, under det att man eljest kunnat hoppas på större sparsamhet.

Det återstår nu att tillse, huruvida den sväfvande skulden skall betäckas genom lån eller bevillningens höjande. Såsom representant för ett statssamhälle borde jag vara den förste, som motsatte mig förhöjning uti allmänna bevillningen, hvaraf städerna draga den ojemförligt största bördan; men om det gäller att välja mellan de direkta eller de indirekta skatternas förhöjning, tvekar jag ej ett ögonblick att sluta mig till dem som föredraga det förra, enär denna beskattning dels är öfvergående, dels mest drabbar dem, som hafva största förmågan att bära den ökade bördan. Den aktade statsman och f. d.

Statsråds-ledamot, hvilken nyss hade ordet, utvecklade vidlyftigt fördelarne af den ena eller andra af dessa beskattningsmetoder, och jag respekterar gerna hans åsikter, ehuru jag tror, att han väl mycket underskattat den fara, som ligger deruti att med högre tullar den gamla smugglingslustan åter kommer till lif. Vi voro nog lycklige, att, sedan friare åsikter i tulllagstiftningen gjort sig gällande, smugglingen äfven minskats, men hvar hafva vi någon borgen för, att icke med en återgång till det gamla tullsystemet smugglingen tager liksom ny fart och vi åter få erfaras de sorgliga följderna deraf, såsom husvisitationer, häktning n. m. Dessutom finnes det någonting annat, som är lika farligt som smugglingen och det är tullförnillningen, hvilken icke varit främmande för oss, hvarom våra domstolar kunna bära vittnesbörd. Och ju högre tullsatserna ställas, ju större blir frestelsen för vederbörande tjänstemän att se genom fingrarne med importörerne. Det är sådana tillfällen till frestelser, som man icke i onödan bör tillskapa. Både i ekonomiskt och moraliskt afseende verkar ett sådant system skadligt.

En motståndare till den indirekta beskattningen har här en gång yttrat, att den är odräglig, emedan den oförmärkt smyger sig på folket. Jag erkänner detta och säger för min del, att jag heldre låter bestjåla mig af den, som öppet går mig emot, än af fiktjufvar, som smyga sig i min ficka, ty i förra fallet kan jag åtminstone sätta mig till motvärn.

Min invändning, att den nu ifrågasatta tullförhöjningen icke skulle för nästa år medföra den beräknade högre statsinkomsten, derigenom att varan skulle införas i år och läggas på nederlag, har Friherre Gripenstedt sökt bemöta med påståendet, att det icke vore mången köpman, som hade tillräckliga kapital härför. Jag svarar derpå: jo, när det gäller en penningevinst, bereder man sig nog utvägar att erhålla det erforderliga kapitalet, ty huru skulle man eljest bestå i täflan med sin granne. Man säger visserligen att, äfven om detta skulle hända, det vore en vinst att tidigare erhålla den tullinkomst, som eljest först sednare skulle inflyta. Det kan icke nekas, att inkomsten skulle ingå en eller annan månad tidigare, men jag frågar, om detta kan i sjelfva verket medföra förökad tullinkomst för det hela, när inkomsten nästa år blir så mycket mindre.

Ehuru mycket kunde vara att tillägga, vill jag ej uppehålla Kammarren längre, utan endast i anledning af Herr Björcks yrkande om återremiss anmärka, att detta endast kunde vara befogadt, i händelse några nya faktiska upplysningar behöfde för sakens bedömande inhemtas; men så är icke förhållandet och dessutom förfaller detta skäl alldeles, sedan man vunnit den upplysningen, att Första Kammarren redan bifallit Utskottets förslag. En återremiss skulle då icke föranleda till något annat, än att Utskottet ånyo insände sitt förslag tillika med voteringspropositioner. Sådana torde Utskottet i alla händelser få uppsätta, eftersom man icke kan antaga, att Utskottets förslag här vinner bifall, men icke kan det vara skäl att onödigtvis besvara Utskottet med en återremiss.

Herr Hedlund: Hvarföre jag icke kunnat öfvergifva den åsigt, jag vid riksdagens början utalade, att ingen förhöjning af de indirekta skatterna borde ega rum, härleder sig egentligen från ett motiv, som, så vidt jag vet, icke under den föregående diskussionen blifvit framlagdt. Jag

tror nemligen icke, att ökade statsinkomster genom förhöjning af tullsatserna står att vinna, utan att detta ändamål tvärtom genom sådana åtgärder direkt motverkas. Det utgör nemligen ett af det fria tullsystemets intressantaste fenomen, att tullinkomsterna ökas genom gradvis nedsättning i tullafgifterna inom moderata gränser och tvärtom. För min del skulle jag derföre, när det är fråga om att på denna väg öka statsinkomsterna, snarare föreslå att tullsatserna sänktes än motsatsen.

Men här finnas, enligt min tanke, andra utvägar att bereda tillgångar för fyllande af statsbehofven. Man kan t. ex. höja tullen å råsockret, utan att i motsvarande mån öka afgiften för införsel af raffinerad vara. Vidare skulle man kunna *sänka tullen å arbetad tobak*. För närvarande har Staten endast ringa inkomster af denna artikel, emedan skillnaden i tullsatserna å oarbetad och arbetad tobak är alltför stor, och tobak således nästan uteslutande införes under den förstnämnda formen. Sänkte man emellertid tullsatsen å den arbetade tobaken, så lider det intet tvifvel, att införseln deraf skulle betydligt tilltaga, och statsinkomsten på samma gång ansevärt ökas. Och om man härjemte pålade hvitbetssockerfabrikationen accis, motsvarande tullen å råsocker, samt till Riksgälds-kontoret öfverlemnade 1865 års upplupna bankovinst, så hade man, som jag tror, resurser nog till betäckande af de statsbehof, hvarom nu är fråga. Detta är anledningen, hvarför jag måste i förevarande Betänkande yrka afslag, derom jag alltså får anhålla om proposition.

Herr Rundbäck: Ehuru under den föregående diskussionen frågan blifvit så grundligt skärskådad, att ej något väsentligt återstår att tillägga, ber jag att ännu få göra ett par erinringar. Jag måste då först påminna, att vi för icke längesedan hugnades med den underrättelsen, att de minskade konsumtionsskatterna å vissa förnödenhetsartiklar afsett endast att lindra den mindre bemedlades bördor och dymedelst förbättra hans vilkor. Nu har visserligen Utskottet ansett kaffet icke tillhöra förnödenhetsartiklarne, åtminstone ej de oundgängligen nödvändiga. Detta torde likväl kunna bestridas, åtminstone kunde man med alldeles samma fog påstå, att hvetet och i allmänhet de bättre sädsslagen ej äro oundgängliga förnödenhetsartiklar, emedan det ju ej kan förnekas, att icke folket skulle kunna lifnära sig dem förutan.

Det är emellertid ett faktum, att andra länder i proportion till sin folkmängd förbruka mera kaffe än Sverige. Så konsumeras i Belgien 74,000,000 skålpund kaffe årligen eller — på ungefär samma folkmängd — vida större qvantitet än i vårt land. På samma sätt i England och Skottland. Genom dessa exempel torde få anses ådagalagdt, att kaffe-konsumtionen ej i vårt land hunnit till den skadliga höjd, att den behöfver genom ökade tullsatser inskränkas, utan att densamma ännu kan utan men växa ganska betydligt, då de mest välmående samt i materielt och moraliskt hänseende framstående nationer deraf förbruka mycket mera än vi.

Jag yrkar afslag å Betänkandet.

Herr Wigardt: Jag afstår från ordet och yrkar afslag å Betänkandet.

Herr Jonas Jonasson från Calmar län: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag, på de skäl som under diskussionen blifvit anförda för bifall till förhöjningen af införselstullen å kaffe, förenar mig med dem, som yrkat godkännande af Betänkandet.

Herr Siljeström: Jag vill endast göra en liten rättelse i en kalkyl, som under diskussionen har blifvit framställd, och hvarigenom man velat ådagalägga, hvilken högst obetydlig tillökning i den mindre bemedlades lefnadskostnader den föreslagna förhöjningen i kaffetullen skulle medföra. Man har nemligen beräknat denna tillökning till endast 40 öre per år. Men om denna beräkning är riktig, så måste jag anmärka, att dessa 40 öre måste multipliceras med 5, för att uttrycka den verkliga tillökningen i lefnadskostnad och skattebörd för en arbetarefamilj, enär, efter vanliga statistiska beräkningar, en familj öfver hufvud utgöres af fem personer. De två R:dr, som på detta sätt måste tilläggas till de nuvarande utskylderna, kunna visserligen också anses såsom ett i sig sjelft obetydligt belopp; men för den fattige arbetaren representera de dock tvenne arbetsdagar; och det är i sjelfva verket mycket nog för den, hvars dagliga arbete knappt förslår till dagligt bröd, och för hvilken alltså en dags förlorad arbetsförtjenst nästan är liktydigt med en dags hunger.

Med afseende å hvad man här, till stöd för sin åsigt om kaffets förderflighet och nyttan af att inskränka dess förbrukning, hemtat från medicinska auktoriteter, skulle jag hafva åtskilligt att säga, men vill inskränka mig till den anmärkningen, att i allmänhet vetenskapsmän ofta hafva föga anledning att gratulera sig öfver det sätt hvarpå och de ändamål hvarför de blifva åberopade.

Jag yrkar fortfarande afslag å Utlåtandet.

Herr Otterström: Under lång tid hafva de förra Rikets Ständer användt all omsorg, att — man kan säga per fas aut nefas — undvika nödvändigheten af förhöjning i den direkta bevillningen, och att för sådant ändamål på andra vägar anskaffa tillgångar till betäckande af Statens behof. Det Svenska Folket har, som jag tror, upptagit detta bemödande med tacksamhet och låtit det gälla Rikets Ständer till ursäkt för många syndar, af hvilkas påföljder dess bröstarfvinge, den nuvarande Riksdagen får lida. Äfven jag räknar Rikets Ständer detta till förtjenst och vill högt protestera mot den sats, som man här sökt göra gällande, att den direkta beskattningen trycker endast på de rika eller jemförelsevis väl-mående samhällsklasserna. Jag har länge lefvat bland folket och känner alltför väl, huru hårdt den direkta beskattningen tynger just på den del af befolkningen, som väl ej vanligen kallas fattig, men som dock i verkligheten är det, på den stora massan af hemmansbrukare och innehafvare af små hemmansdelar, oftast skuldsatta, som dock utgöra flertalet af Sveriges befolkning. Herr Friherre Gripenstedt har fäst uppmärksamheten derå, att den direkta beskattningen är i hög grad inquisitorisk. Den är så; och ännu mera, den är orättvis, emedan den ofta träffar en förmögenhet, som ej finnes, en inkomst, som den beskattade ej har. Man beskattar en jordbrukare efter taxeringsvärde af hans egendom, fastän denna kanske är intecknad till fulla värdet, och en embetsman efter hans

lön, fastän han måhända är skuldsatt till ett så stort belopp, att räntan deraf ej betäckes med halfva hans inkomst. Man eger ingen möjlighet att på denna väg undgå talrika och skriande orättvisor.

Under närvarande förhållanden kan man derföre ej säga, att de, som kunna räknas till de fattige, ega giltiga anledningar till klagomål öfver tung beskattning. Ty då den väsendtligaste skatten är af indirekt beskaffenhet har man tillfälle att, om man vill, undandraga sig densamma, och man kan väl ej säga, att den är i egentlig mening fattig, som har råd att hålla sig med de artiklar, hvilka af denna beskattning träffas. Om man nu vill, med en ärad talare, uppgöra Staten så, att vi ej äro i behof af någon slags ökad beskattning, så inser jag, lika med honom, att någon annan utväg ej finnes, än att till fyllande af statsbristen upptaga ett utländskt lån, äfvensom man torde nödgas anticipera på ett års bankovinst samt på 1868 års bevillning. Genom slika åtgärder tror jag ock, att man skulle kunna undvika att se sig om efter tillgångar vare sig genom direkt eller indirekt beskattning. Men med afseende på den förstnämnda utvägen eller den utländska skuldsättningen torde det väl vara skäl att pausera något. Och beträffande de begge sednare eller bankovinstens och 1868 års bevillning, så är det ganska vanskligt att inberäkna dem bland statstillgångarne, förrän Riksdagen om deras användande fattat definitivt beslut.

Jag är alltså öfvertygad, att, huru man än kalkylerar, man måste höja bevillningen för att debet och credit skola gå ihop, och vid detta förhållande kan jag ej finna annat, än att Utskottets förslag är det enda rigtiga, då man derigenom åtminstone gör ett försök till undvikande af tillökning i den direkta beskattningens tunga och ojemna börda.

Herr Jonas Andersson: Jag vill blott förklara, att jag på de af Herr Lindström anörda skäl kommer att rösta för afslag å Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Renström: Jag har kommit i den ofördelaktiga ställning att vara nästan den siste af de anmälde talarne, derföre att jag under den föregående diskussionen velat höra och taga skäl. Jag hoppas, att detta uppsåt skall vara min ursäkt, då jag nu, oaktadt ropen på proposition, ber att få gifva skäl för det votum, jag ämnar afgifva.

Då jag uppkom till dagens plenum, befann jag mig i strid med mig sjelf om den ställning, jag i denna fråga skulle intaga. Jag lutade likväl redan då till bifall; och jag kan ej neka, att, sedan jag med uppmärksamhet åhört de här afgifna yttranden, jag finner mig befastad och ej skakad i öfvertygelsen, att rätt och kloket tala för ett sådant beslut.

Det förefaller mig nemligen, som om de uti den Kongl. Propositionen föreslagna utvägar till betäckande af statsbehofven icke alltför exklusivt omfatta vare sig det direkta eller indirekta beskattningssättet, utan inslagit en medelväg, som är rätt vald och väl vald. Den synes mig destoheldre kunna af Representationen följas, som, efter hvad här blifvit upplyst, de i afseende på finansförvaltningen mest framstående länder inom Europa söka att på denna medelväg åstadkomma ymniga statsinkomster med den enskildes minsta möjliga betungande.

Man har här påstått, att kaffeförbrukningen i England tilltagit vida mera än i Sverige. Detta är dock ej förhållandet. Ty under det på de senaste 30 åren denna förbrukning i Sverige fyrdubblats, så att för närvarande på hvarje person belöper sig en årlig konsumtion af 3,83 skålpund, så har densamma i England icke synnerligen ökat sig, och på personen beräknas der åtgå blott 1,13 skålpund årligen.

Af samma talare har blifvit yttradt, att, genom att lägga beskattning på den större konsumtionen, man i sista hand träffade den fattige, och att detta skulle innebära en orättvisa. För min del måste jag bekänna, att det vore önskligt, om den förhöjda skatten i någon mån kunde inskränka det öfverflödiga bruket af kaffet. Jag skulle kunna andraga många exempel från min ort på det missbruk, som i detta afseende eger rum, synnerligen bland kvinnorna. Huru ofta får man ej höra sådana yttranden, som att det eller det huset kan ej längre bära sig; der drickes för mycket kaffe.

Med anledning af dessa och öfriga under diskussionen framlagda skäl anhåller jag om bifall till Betänkandet.

Herr C. A. Larsson: För min del anser jag det vara för tidigt att nu afgöra förevarande fråga. I 40 § Riksdagsordningen föreskrives nemligen, att Bevillnings-Utskottet åligger utom annat, "att, sedan Statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, opåmint föreslå sättet för bevillningens ökande, om det erfordras, eller minskande, om sådant kan ega rum". Men ännu veta vi icke, om vi behöfva öka bevillningen för fyllande af statsbehofven, eller om utvägar dertill från annat håll kunna anskaffas; och jag instämmer dertill med Herr Björck, att vi först böra utreda, huruvida och i hvad mån andra medel äro tillgängliga, innan vi fatta ett så viktigt beslut som om förhöjning af ifrågavarande tullsats. Jag yrkar återremiss.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill endast erinra den siste talaren, att här alls icke är fråga om den allmänna bevillningen, hvarpå den af honom citerade grundlagsparagraf otvifvelaktigt syftar. Detta citat är således alls icke à propos; och den deraf dragna slutsats kan följaktligen ej heller tillerkännas något afseende.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, framställde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå samt bibehållande af nu gällande tullsats på ifrågavarande artikel, dels ock slutligen på återremiss. Då till alla dessa propositioner svarades med blandade ja och nej, samt votering begärdes, blef, enär jemväl i fråga om kontrapositionen skiljaktighet förspordes och votering äskades, först följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver den del af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, hvilken angår tullbestämmelsen å artikeln kaffe, antager den mening, som yrkar frågans återförvisande till Utskottet,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, ställes kontrapropositionen på afslag å Utskottets hemställen och bibehållande af den nuvarande tullsatsen.

Den öfver berörda voteringsproposition anställda omröstning utvisade vid sedlarnes öppnande, att 55 ledamöter röstat ja och 109 nej; och hade Kammaren alltså till kontraproposition i hufvudvoteringen antagit afslag å Utskottets hemställen. Hufvudvoteringen, som härpå företogs enligt nedanstående proposition:

Den, som, på sätt Bevillnings-Utskottet i sitt Betänkande N:o 9 hemställt, vill, att nu gällande tullsats å artikeln kaffe skall förhöjas till 12 öre per skålpund,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställen, för sin del beslutat, att nämnda tullsats skall behållas vid dess nuvarande belopp af 10 öre per skålpund;

utföll med 68 ja mot 100 nej, och hade Kammaren följaktligen fattat sitt beslut i enlighet med nej-propositionen.

Sammanträdet afslöts härmed kl. omkring $\frac{3}{4}$ 4 e. m. för att fortsättas.

Kl. 6 e. m.

§ 3.

På begäran beviljade Kammaren ledighet från riksdagsgöromålen åt Herr *Per Nilsson* från Christianstads län under 15 dagars tid, räknad från och med den 6 uti innevarande månad.

§ 4.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började föredragningen af de från behandling hittills undantagna delar af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9 angående tullbevillningen; och förekom härvid först:

Artikeln *kaffe brändt*.

Med anledning af Kammarens under förmiddagens sammanträde fattade beslut, rörande Utskottets hemställen om förhöjd tull å artikeln kaffe, förklarade Herr Talmannen, att, då den af Utskottet ifrågasatta förhöjningen af tullsatsen å här omförmälda kaffesorter uttryckligen grundade sig på den förutsättningen, att den föreslagna tullförhöjningen å artikeln kaffe komme att bifallas, Herr Talmannen ansåg sig ej kunna framställa proposition på bitall till förevarande hemställen, utan att, såsom en följd af nämnda beslut, proposition på afslag å Utskottets hemställen samt om bibehållande af nu gällande tull å artikeln brändt kaffe, borde omedelbart framställas. Denna Herr Talmannens åsigt godkändes af Kammaren,

som med ja besvarade Herr Talmannens derefter framställda proposition om den hittills varande tullsatsens bibehållande.

Artikeln *kakao*.

Herr de Maré: Jag tager mig friheten hemställa, att Kammaren måtte, i konsekvens med sitt, i fråga om tullsats å artikeln kaffe fattade beslut, afslå hvad Utskottet här föreslagit.

Vidare anfördes icke; och Utskottets angående förevarande artikel gjorda hemställan afslogs.

Artikeln *socker*.

Herr Jöns Pehrsson: Efter den långvariga diskussion, som här egde rum under förmiddagens sammanträde, vill jag endast tillkännagifva, att jag vid riksdagens början väckt motion derom, att artikeln socker icke måtte förhöjas öfver den tull, den nu drager. Jag har framlagt nämnda förslag, dels af den anledning att jag anser socker vara en lika nödvändig konsumtionsartikel som kaffe, dels ock derföre att jag anser den inhemska sockerfabrikationen ej behöfva högre skydd än den har. På grund häraf yrkar jag äfven nu, att Kammaren måtte afslå hvad Utskottet nu föreslagit och bibehålla den gamla tullsatsen å socker.

Herr von Troil: Utan att ingå uti någon vidare vidlyftig deduktion af frågan, hvilken under förmiddagens sammanträde blifvit tillräckligt utredd, vill jag, under återopande af den åsigt som jag då uttalade i fråga om den för handen varande statsbristen, endast tillkännagifva, att jag, på det att denna statsbrist måtte kunna betäckas eller åtminstone till någon del afhjelpas genom här ifrågavarande beskattning, hvilken hufvudsakligen kommer att drabba den förmögnare samhällsklassen, yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Rosenberg: De skäl, förste talaren anförde, hålla icke stånd, ty socker är ingalunda någon nödvändighetsvara för den fattige, utan det måste tvärtom betraktas såsom en öfverflödsvara. Under sådana förhållanden och då man för fyllande af statsbristen i första hand bör beskatta öfverflödsartiklar, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindström: De af den siste talaren anförda skäl anser jag icke vara giltiga, och finner i öfrigt af hans yttrande, att han, nyss återkommen från en resa, icke tyckes hafva reda uppå hvad som under förmiddagens sammanträde här i Kammaren förekommit, der upplyst och bevisadt blifvit, att den s. k. statsbristen, som i Stats-Utskottets Betänkande N:o 60 figurerar, är mera skenbar än verklig. Vidhållande för min del detta påstående yrkar jag äfven här afslag å Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad; och sedan Herr Talmannens proposition på bifall till Utskottets förevarande förslag blifvit med ja och nej besvarad samt votering begärd, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande vöteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i fråga om tullsatsen å artikeln socker, hemställt å sidan 7 af Utskottets Betänkande N:o 9.

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställen, beslutat bibehållandet af nu gällande tullsats å förenämnda artikel.

Omröstningen, i vanlig ordning anställd, utföll med 46 ja emot 71 nej; i följd hvaraf Kammaren med afslag å Utskottets hemställen beslutat bibehållande af nu gällande tullsats å förevarande artikel.

Artikeln *tobak*:

Herr Rundbäck: Vidkommande denna punkt eller förhöjd tull å oarbetad tobak, så och då jag ej anser denna artikel kunna här räknas till en nödvändighetsvara, vill jag icke motsätta mig en förhöjd tullsats härå, om derigenom någon statsinkomst kunde uppstå. Vid genomläsningen af detta Utskottets förslag kan jag dock icke undgå uttrycka min förvåning öfver den efterlåtenhet, den lätthet hvarmed Utskottet behandlat detta ämne. Utskottet har, enligt min åsigt, blott genom ett litet förmenande, genom åsättande af 1 öres tull å oarbetad tobak, trots sig kunna bereda statskassan en större inkomst, under det Utskottet likväl blundat för den större inkomst, som Staten skulle erhålla, för den händelse den skyhöga skyddstullen å arbetad tobak, som tobaksfabrikanterna nu hafva, blefve nedsatt. Detta Utskottets förfarande förundrar mig så mycket mera, som Utskottet varit fullt medveten om denna höga skyddstull, hvilken, som af Betänkandet synes, utgör för cigarrer 50—60 procent, för karvad tobak 100 o. s. v. Att under sådana förhållanden införseln, som Utskottet anmärker, å dessa artiklar är obetydlig, det faller af sig sjelft. Men är det meningen med de vid denna riksdag föreslagna tullförhöjningar att derigenom erhålla statsinkomst, då hade Utskottet bort fortfara på annat sätt. Huru onaturliga, huru vinstbringande för tobaksfabrikanten, men förlustbringande för Staten dessa tullsatsar äro, ber jag få med ännu ett exempel belysa.

Enligt Tullkommittéens betänkande erhåller, då tobak beredes till snus, varan en viktillökning af respektive 40 å 50 procent, hvilket skulle motsvara tillverkningskostnaden. Men detta oaktadt har Utskottet i likhet med Tullkommittéen ansett sig böra bibehålla en skyddstull af icke mindre än 50 öre, eller 50 procent högre tull å snus än å tobak. Skälet för en sådan, som man här hört försäkras, förträfflig tull-lagstiftning skulle vara den, att denna tullsats mycket väl kan ur finansiell synpunkt regleras, helst endast snussorter, som äro af högre värde, importeras. För egen del får jag förklara, att krassare bevis för denna skyddstull ej kan uppletas och det skall blifva mig kärt få bevisa detta.

Enligt Kommerskollegii berättelse infördes hit år 1865 endast 8,849 skålpund snus, som lemnade den obetydliga statsinkomsten af 4,867 R:dr, hvaremot inom landet samma år tillverkades icke mindre än 5,672,990 skålpund snus. Hade hela detta belopp blifvit inördt, då hade Staten endast af denna artikel efter nu gällande tulltariff erhållit i inkomst nå-

got öfver $1\frac{1}{4}$ million R:dr; men nu är det icke Staten, som erhåller denna summa, den skänka vi bort såsom premium åt några snusfabrikanter. Men icke nog dermed, vi betala dem lika högt skydd för deras sämre, följaktligen billigare vara, som man gör för den dyrbarare. Kan detta kallas god statshushållning? Är det på detta sätt, som en Tullkommitté, hvilken vill gå och gälla såsom ett frihandelsorakel, bör lösa sina problem?

Det anförda torde vara nog för att visa billigheten uti min begäran, det dessa höga tullsatser å arbetad tobak böra nedsättas. Skulle emellertid detta icke kunna bifallas, så anser jag, att man, för att erhålla en väl behöflig statsinkomst, gerna kan dela något med våra tobaksfabrikanter och således så deras tillverkning åsätta en accis, motsvarande minst halfva den skyddstull de nu äro tillförsäkrade; och på det frågan i den syftning jag nu antydt, måtte kunna närmare skärskådas och få sin lösning, anhåller jag, att Utskottets förslag måtte af Kammaren i denna del till Utskottet återremitteras, hvarom jag hos Herr Talmannen anhåller om proposition.

Herr Bergström: Jag förenar mig med Herr Rundbäck i yrkandet om återremiss af förevarande punkt af Bevillnings-Utskottets Betänkande.

Herr Murén: Jag har uti de tullfrågor, som upptagit hela förmiddagens sammanträde, icke yttrat ett ord, oakadt sådant måhända hade varit en skyldighet af mig, till följd af den plats jag fått i Bevillnings-Utskottet. Jag har dock ej velat yttra mig, emedan dåvarande förhandlingar framställde sakerna i öfverensstämmelse med min åsigt och bättre, än hvartill jag skulle varit i stånd. Jag var den enda på den Afdelning, hvilken behandlade frågan, som satte mig emot Utskottets förslag att höja tullsatserna på kaffe, socker och tobak. Någon sådan förhöjning ansåg jag icke behöflig och utur statsekonomisk synpunkt ändamålsvidrig. Jag var emellertid ensam om min åsigt och måste böja mig efter majoritetens, men jag reserverade mig dock ej, då jag ansåg sådant såsom ett sorts rätthafveri, hvilket jag icke ville låta komma mig till last, utan hoppades jag endast på Kammarens blifvande olika uppfattning af saken. Då nu en af dessa ifrågasatta förhöjningar af tullafgifter är i fråga, nemligen å artikeln tobak, och denna synes vara försvarad af en föregående talare, så vill jag härmed förklara, att artikeln tobak är efter mitt förmenande den minst lämpliga utaf de ifrågasatta artiklarne att höja tullen på. Skulle tullförhöjning egt rum, så hade det med något skäl kunnat ske på kaffe och socker, ehuru oförsigtigt det ock, efter min åsigt, varit, ty förhöjningen der hade åtminstone på papperet visat en ganska stor statsinkomst och således betydty något. Här är nu blott fråga om råttobak. I afseende å införselstullen härå stå vi redan högt öfver flere af våra granar och i jernbredd med en af dem. Norrmännen hafva en införselstull å tobak af $25\frac{1}{2}$ öre, men det är att härvid anmärka, att Norrmännen införa endast tobaksblader, men icke stjelk. Vi äro de enda, som använda stjelk, nemligen till underordnad snus och kardustobak. Införseln härå har emellertid blifvit ganska stor, och den är så låg i pris, att tullafgiften för dem utgör 3 å 400 procent af varans värde, Det är en farlig sak

att ställa tullsatserna uti ett abnormt förhållande till varans värde. En del af denna tobaksstjelm inkommer från utlandet mot 25 öres tullafgift, en annan del från Norge mot 12½ öre, men en stor del utan att någon tull derfor erlägges. Vår tullsats på råtabaken är redan för hög. I Preussen införes sådan mot 7, i Danmark mot 9 och hos oss mot 25 öre per skålpund. [Man kan visserligen säga, att den, som begagnar tobaken också må betala tullen derå. Detta har jag visserligen ej något emot, men sådana bestämmelser duga icke i lagstiftningen och hvad som är säkert är det, att åsättes för hög tull, så får man liten inkomst deraf. Måtta bör finnas i allt, eljest skjuter man öfver målet, dit man syftar. Utskottet har kalkylerat den af förhöjningen på tobaken inflytande summan till 50,000 R:dr. Detta är ett aldeles för litet belopp, för att Statsverket derpå skall kunna göra någon affär, då vore det bättre att hålla sig till artiklarne kaffe och socker. En annan omständighet, hvarom här dock nu ej är fråga, är den att man kan nedsätta tullen på den fabrikerade varan. Om tullen nedsattes på cigarrer med mera, så skulle jag ej deremot hafva något att invända, ty derigenom bereddtes Staten en större inkomst. En föregående talare har ansett, att man borde lägga accis på tobakstillverkningen, men deremot opponerar jag mig, ty sådant vore oss ej värdigt och en godtycklig åtgärd, derest den ej framkallades af sådana viktiga förhållanden, som inträffa med artiklarne bränvin och hvitbetor, men i fråga om småsaker skola vi akta oss att beträda en sådan bana. Den nuvarande tullsatsen på råtabak anser jag för hög och tror, att den gerna kunde tåla vid en nedsättning, och deraf skulle otvivelaktigt uppstå större vinst för Staten. Konsumtionen af denna vara är i Sverige mycket mindre än i grannländerna Danmark och Norge. Det är icke något tvifvel, att ju icke vår konsumtion af råtabak är och kan vara betydligt större, mera tvifvel är det huruvida Staten får uppbära tullafgifter för hela konsumtionen. Såsom redan är anmärkt, blir det svårt att utlösa tullafgifterna, då dessa äro oformligt höga. Ju mer vi nedsätta tullsatserna på våra manufakturvaror, desto mer hafva tullintraderna stigit. Så blir ock förhållandet med tobaken. Då tullen på ett skålpund sådan utgjorde 6 R:dr, var importen deraf ganska ringa, men jag vågar förutsäga, att vi för framtiden skola hafva större tullintrader för denna vara, sedan tullen derå blifvit nedsatt till 1 R:dr 50 öre per skålpund. Jag har deltagit i tull-lagstiftningen sedan år 1847, och jag har under denna praktik fått utrönt att, så snart tullafgifterna uppgå till 15 procent och deröfver af varans värde, tullintraderna blifva ringa; uppgå de till 25 procent, så inflyter högst obetydligt, emedan i så fall luredrejas. Man kan visserligen säga, att hvar och en kan och bör vara en hederlig karl, och Svenskarne äro ock kände för sådant, men det är icke heller Svenskarne, som luredreja. De kunna räkna lika bra som andra och köpa heldre sin vara mot ett pris, öfverstigande dess värde med 15 procent än med 25 procent. Jag afslår Utskottets hemställan.

Herr Key: På denna artikel tror jag, att Staten kan göra sig en inkomst. En föregående talare har bestridit lämpligheten af att åsätta tobaken accis. Detta förefaller mig desto besynnerligare, som samma talare

lare förut så ifrigt önskat accis på hvitbetssocker. Vidare har samma talare ordat om svårigheten att undvika smuggerier, derest tullafgiften & tobak blir förhöjd. Utom att omnämna England, der tobakstullen inbringa 5½ millioner pund sterling och der tullafgifterna å olika slag af tobak i medeltal uppgå till omkring 3 R:dr per skålpund, vill jag tala om Frankrike, der tobakshandeln är ett regale. År 1860 höjdes tobaksprisen (utom för cigarrer) med 25 procent. Artikeln tobak inbringar för närvarande omkring 226½ millioner francs brutto; nettobehållningen uppgår till 161½ millioner francs, och detta med en tullgräns i jmförelse med hvilken vår kan kallas gynnsam. Man gör sig mycket hufvudbry för tullgränsen mot Norge: i fråga om denna vill jag endast åberopa hvad som finnes i Utskottets Betänkande pag. 9 anmärkt angående en inom Första Kammaren väckt motion om på öfverenskommelse med Norge grundad ömsesidig förhöjning af införselstullen å tobak. Der står nemligen: "i händelse sådan förhöjning ej kan vinnas, införande af accis vid all minutförsäljning af arbetad tobak, kommer Utskottet att genom särskildt Utlåtande sig yttra."

På grund af hvad sålunda förekommit och då tobak icke kan rubriceras i likhet med kaffe och socker till nödvändighetsvaror, samt Statsverket, efter mitt förmenande, både behöfver och är fullt berättigadt att å denna konsumtionsartikel, i likhet med hvad i andra länder eger rum, bereda sig en vida större inkomst än hvad fallet för närvarande är, önskar jag återremiss på ifrågavarande punkt.

Herr Hedlund: För min del är jag af den åsigt, att frågan om nedsättning i tullen å tillverkad tobak eller tillverkningskatt å tobak arbetad inom landet äro ämnen, som icke äro främmande för nu förevarande öfverläggning. Frågan är: hvilketdera bereder Staten de största inkomsterna och detta anser jag kunna vinnas på båda vägarne, antingen genom accis eller ock genom nedsättning af tullen å *arbetad* tobak. Enligt Kommerskollegii berättelse uppgick sista året för arbetad tobak till 1,500,000 R:dr och förarbetad till knappt 80,000 R:dr. Detta är ett opropotionerligt förhållande, som tydligen ådagalägger, att skyddstullen är onaturligt hög. I samma stund tullen på arbetad tobak sänkes, så att större import deraf kan ega rum, i samma stund inträder en betydlig tillökning i statsinkomsterna. Nu kan man säga, att tullen å arbetad tobak bör bibehållas oförändrad, men att deremot skatt bör läggas å tillverkningen. Detta sednare är jag visserligen icke rädd för, men det är dock vida bättre, att tullen sänkes på samma artikel, så vida man icke vill riskera att se Statens inkomster gå förloerade. Det var i enlighet härmed, som jag väckte min motion om skatt å tillverkning af hvitbetor, emedan jag ansåg Staten icke kunna undvara tullintraderna å råsocker; annars skulle jag hafva föredragit att sänka tullen å råsocker. Det skulle visserligen vara inkonseqvent att nu lägga skatt å tillverkning af tobak, sedan Kammaren redan ogillat förslaget om skatt å hvitbetor, men vill man det nödvändigt, så icke mig emot, men deremot motsätter jag mig bestämdt, på de af Herr Murén anförda skäl, all förhöjning i tullen å *arbetad* tobak. Det har visserligen blifvit yttradt, att Frankrike har vida större tull å tobak än vi, men det oaktadt icke gör någon synnerlig förlust genom smuggling, i sammanhang hvarmed man

uppgifvit, att Frankrike har större gränser att bevaka, då deremot Sverige har allenast en landtgräns, nemligen emot Norge, men jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derpå, att denna landtgräns helt enkelt är sådan, att den omöjligen kan bevakas, och skulle jag kunna undfagna Kammaren med ganska pikanta smugglingshistorier från denna trakt, hvarest luredrejeriet bedrifvits i sådan skala, att 8—10 parlass med förbjudna varor ofta på en gång inkommit öfver gränsen. Kusterna äro derjemte så öppna, att de omöjligen kunna bevakas, då vi icke äro i tillfälle att underhålla en sådan här af tulltjenstemän som finnes i Frankrike. På enahanda skäl, som då frågan gällde tull å kaffe och socker, förordar jag derföre afslag å Utskottets hemställan om förhöjd tull å tobak, men deremot vill jag icke motsätta mig nedsättning i tullen å *arbetad* tobak.

Herr Murén: Jag begärde ordet egentligen endast för att gemmåla en representant från Småland eller Calmartrakten, hvilken hade åtskilliga invändningar att framställa emot representantens från Gefle förra yttrande och till stöd för dessa invändningar hemtade exempel från Frankrike. Dessförinnan vill jag dock erinra den värde representanten derom, att Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 10, hvarom han talade och hvilket handlar om accis å tillverkning af tobak, redan är af Kammaren afgjort, så att vi numera icke hafva dermed att skaffa. Om man nu vill hemta exempel från förhållandena i andra länder, så bör man åtminstone icke gå till Frankrike, hvilket land, i fråga om tull-lagstiftning och synnerligast hvad angår artikeln tobak, är så olyckligt att, med undantag af Österrike och Ungern, andra länder dermed icke kunna jemföras. Frankrike arbetar på en reform i sin tull-lagstiftning, och har det lyckats landets kejsare att taga några steg i framåtskridande riktning, ehuru, så enväldig han är, han på denna väg mött det största motstånd han kanske någonsin haft att bekämpa. Sedan han till Representationen ingifvit flera förslag angående reformer i tull-lagstiftningen, men hvilka han nödgades återtaga, så gjordes han af en Engelsk statsekonom uppmärksam derpå, att detta vore en fråga, som kunde af honom utan Kamrarnes hörande afgöras medelst traktater med främmande magter; och blef härför saken reglerad på ett för landet tillfredsställande sätt. Häruti ingick dock icke artikeln tobak, på tillverkningen och försäljningen hvaraf Regeringen har uteslutande monopol. Detta ord låter illa i våra öron, emedan alla monopoler i våra grundlagar äro förbjudna, och hade jag derföre icke trott, att den värde representanten från Småland skulle framhållit Frankrike såsom ett mönster i detta afseende. Såsom jag nämnde, eger regeringen ensam detta monopol, och tillgår härvid så, att, sedan på hösten kungörelse utfärdats derom att de, som önska plantera tobak, böra inom viss förelagd tid hos vederbörande auktoritet göra anmälan, innefattande tillika det quantum tobak de ämna producera det påföljande året, så åligger sedermera tillverkarne att af vissa tunnland, som af dem planteras med tobak, lemna ett visst antal skålpund tobak, hvarefter så väl gallringen och utplockningen af tobaken som äfven sjelfva skörden sker under polisens tillsyn, dervid, om skörden skulle öfverstiga hvad enligt jordarealen bort lemnas, det öfverskjutande uppbrännes. Blir åter skörden mindre,

så drabbar förlusten äfven tillverkaren. Sedermera sker försäljningen af tobaken enligt särskildt af Regeringen derom meddeladt tillstånd. Det yttrades, att Regeringen på detta monopol skulle hafva en årlig inkomst af 67,000,000 francs, men sannolikt öfverstiger sjelfva nettobehållningen deraf icke 7,000,000 francs, hvartill kommer, att landet härigenom råkat i lägervall. Så är äfven förhållandet i Österrike, hvarest icke får planteras mera tobak, än regeringen sjelf tillåter, och detta ehuru den tobak, som växer i Ungern, är den bästa i Europa. Jag tror således, att man icke från dessa länder bör henta några exempel i förevarande afseende.

Samme talare, hvars yttrande jag förut refererat, nämnde vidare, att det skulle vara inkonsequent af mig att motsätta mig tillverkningskatt å tobak, då jag förut förordat accis å hvitbetor, och medgifver jag, att, för att vara fullt konsekvent, jag äfven borde förorda skatt å tobak; men härmed ber jag likväl att få erinra, att, då bemålde talare motsatt sig accis å hvitbetor och detta äfven blifvit Kammarens beslut, så kan jag icke inse, hvarföre jag nu skulle vara med om att lägga tillverkningskatt å tobak, helst planteringen deraf här i riket är af föga eller ingen vigt och kan, enligt mitt omdöme, aldrig komma till någon större utveckling, enär den tobak här planteras icke så att säga är någon verklig tobak, utan utgör endast ett surrogat för tobak. Annorledes förhåller det sig med hvitbetstillverkningen, ty denna lönar sig redan och kommer att göra det än mera, i den mån det blir bättre tillgång på kapital och arbetskraft. Statsmagterna böra icke vara småaktiga och derföre icke heller ingripa i den enskilda rörelsen och industrien oftare, än då Statens inkomster stå på spel. Slutligen anser jag mig böra upplysa, att hvitbets-tillverkningen icke är förbjuden i England, men att skatten derpå är så hög, att raffinadörerna föredraga att tillverka sockret af råämnet utifrån; för att användas till ladugården odlas deremot hvitbetor. Tobaksplanteringen åter är helt och hållet förbjuden i England. För min del anhaller jag om afslag å Utskottets hemställan rörande förhöjd tull å tobak.

Herr Svanberg: Med anledning af siste talarens skildring af det olyckliga förhållande, som skulle vara rådande i Frankrike till följd af regeringens monopol på all tillverkning och försäljning af tobak, får jag förklara, det jag till största delen vitsordar rigtigheten af dessa hans uppgifter, med erinran likväl att under de år jag vistats inom Frankrike jag icke bevittnat eller ens hört uppgifvas, att det öfverskjutande i skörden på en viss jordareal uppbrändes, utan går så till, att denna tobak hembjudes till regeringen och af denna inköpes. Då talaren vidrörde de stora inkomster regeringen i Frankrike hemtar från tobakstillverkningen, så förundrar det mig, att han icke snarare nämde England, hvarest regeringen från denna fabrikation drager stora intrader. Emellertid instämmer jag med dem, som påyrkat återremiss.

Herr Lindström: Då af lätt insedda skäl jag hittills afhållit mig från att deltaga i diskussionen om denna fråga, ehuru jag måhända kunde vara i tillfälle att meddela några upplysningar i ämnet, och icke heller nu tänker yttra mig i sjelfva hufvudfrågan eller rörande förhöjning i tull å oarbetad tobak, har jag likväl icke kunnat underlåta att yttra några

ord beträffande det ämne, som en föregående talare i sammanhang med hufvudfrågan bringat på tal, eller frågan om den skyddstull, som tobaksfabrikationen för närvarande åtnjuter. Det är i detta afseende jag ber få nämna, att, så vidt jag kan förstå, denna näringsgren befinner sig på den ståndpunkt, att den af ett sådant skydd icke har behof, och att, om jag egde fullmagt att för idkare af denna näring här tala och svara, jag på det allvarligaste skulle undanbedja mig den fördel, som kan anses ligga uti den nu gällande tullsatsen å arbetad tobak, hvilken jag på det hela anser vara af föga eller intet gagn för ifrågavarande industri.

Öfverläggningen förklarades vara slutad. Sedan Herr Talmannens proposition dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på dess återförvisning till Utskottet, dels ock på afslag derå blifvit besvarade, den första med nej och detta svar med klubbslag bekräftats, samt de två sednare med blandade ja och nej, blef, då mellan sistnämnda tvenne meningar votering begärdes, nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition, så lydande:

Den, som vill, att den del af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, hvilken angår tullbestämmelserna å artikeln "Tobak oarbetad, blad och stjelk", varder till Utskottet återförvisad,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan beslutat, att tullsatsen å förenämnda artikel skall bibehållas vid dess nuvarande belopp.

Voteringen, i vanlig ordning anställd, utvisade, att 71 ledamöter röstat ja samt 76 nej, hvadan Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutat, att tullsatsen å ifrågavarande artikel skall bibehållas vid dess nuvarande belopp.

Taxe-underrättelserna.

§ 9.

Med anledning af Kammarens angående tull å socker fattade beslut, ansågs Utskottets förra hemställan under denna §, sid. 10, hafva förfallit.

Rörande Utskottets sednare hemställan, sid. 11, yttrade

Herr Grefve Posse: Jag anser för min del, att det af Bevillnings-Utskottet här framlagda förslaget nu mera icke har någon tillämplighet, sedan till följd af Kammarens beslut på förmiddagen tullen å socker icke höjts.

Herr Nils Larson: Hvad Utskottet föreslagit i den nu föredragna punkten är alldeles oberoende af det belopp, hvartill sjelfva tullsatsen blifvit satt å socker. Såsom känt är, eger restitution icke rum vid utförsel af råsocker från Sverige till Norge. Utskottet har nu hemställt, att detta undantag må försvinna och att hädanefter tullrestitution må erhållas äfven vid export till brödralandet. För min del anhåller jag, att Utskottets framställning i denna del må godkännas.

Herr Murén: Det förhåller sig med denna punkt så, att en del Svenska artiklar, som hafva tullrestitution, blifvit undantagna från denna förmån vid utförsel till Norge, till följd deraf att, enligt en mellan Sverige och Norge afslutad konvention, Sverige fått införa varor till Norge och Norge till Sverige för half tull. Det är icke många Svenska artiklar, som för närvarande åtnjuta drawback. Utom socker är det egentligen bomullsgarn och några få andra artiklar. Nu förekommer den omständigheten, att, om de Svenska raffinadörerne vilja begagna den Norska marknaden, de visserligen icke behöfva erlägga mera än *half* tull för sin vara vid införseln till Norge, men å andra sidan hindrar just detta stadgande Svenska Staten att bevilja dessa raffinadörer den restitution af tull vid utförsel till Norge, som vid utförsel från vårt land i öfrigt är medgifven. Härigenom hämmas handelsgemenskapen mellan de båda länderna; och då sockret är den förnämsta af de artiklar, som af den anledning, jag redan antydtt, för närvarande äro undantagna från rättigheten att åtnjuta drawback, har Kongl. Maj:t föreslagit upphälvande af detta undantag, naturligtvis mot förbehåll att rättigheten till half tull vid införsel till Norge sedermera också borttages. Detta lärer de Svenska raffinadörerne till fördel och åtgärden är dessutom alldeles oberoende af de förslag till tullförhöjningar, Utskottet i öfrigt afgifvit. Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets framställning i denna del.

Herr Rosenberg: Förevarande punkt synes mig vara af den beskaffenhet, att den icke gerna kan antagas sådan den här lyder, då förändringar blifvit beslutade i föregående punkter af Betänkandet, som med denna ega sammanhang. Jag hemställer derföre, huruvida det icke vore lämpligare att återremittera Utlåtandet i denna del, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att framlägga det i en annan form, hvarigenom det ändamål, Kammaren afsett, kan vinnas på ett bättre sätt.

För min del anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition i sådan syftning.

Öfverläggningen var afslutad; och Utskottets förslag bifölls.

§ 5.

Företogs ånyo till handläggning Stats-Utskottets Utlåtande N:o 46, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning, broar och hamnbyggnader samt kanaler äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag m. fl. dylika föremål. Denna föredragning skedde punktvis och förekommo alltså först:

Punkterna 1 och 2.

Utskottets hemställanden bifölls.

Punkten 3.

Herr D. Danielsson: Ehuru jag mer än väl vet, att det icke lönar mödan yrka bifall till min motion, som af Utskottet blifvit i denna punkt afstyrkt, så vill jag ändock uttala den åsigt, att utaf alla vägomläggningar, hvartill anslag eller understöd af Riksdagen blifvit be-

gärda, säkerligen för ingen understödet är så väl behöfligt, som just för denna, emedan den landsväg, som här är i fråga, icke allenast är af stor vigt för den närmast omkringliggande trakten, utan äfven i hög grad för en liflig trafik å Statens södra stambana, hvilken å denna väg erhåller betydlig tillförsel. Såsom jag redan nämnt, vill jag nu icke framställa något yrkande, utan hoppas på bättre tider, då behöfligheten af arbetet kommer att inses och erkännas, samt penningar finnas att tillgå i någon rikligare mån, än nu är fallet.

Vidare anfördes icke; och Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Härvid yttrade

Herr Östman: Ehuru den motion jag vid sednaste riksdag väckte derom, att anslag måtte beviljas för vägomläggningsarbeten mellan Bergviks bro och Westerbottens länegräns, icke af Rikets Ständer godkändes, hafva ändock, sedan den tiden, undersökningar pågått och arbetsplaner blifvit uppgjorda, på grund hvaraf jag ock vid denna riksdag inlemnadt förnyad framställning i ämnet, på sätt Utskottet äfven i denna punkt omförmålt. Denna min framställning har emellertid Utskottet lemnadt utan allt afseende, hvilket icke så litet förundrar mig, då vissa socknar dels förbundit sig att sjelfva utföra arbetet och dels förklaradt sig villige bidra med en tredjedel af de beräknade arbetsutgifterna, samt dertill kommer att chefen för Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkt bifall till arbetets företagande. Afslås understödet, så är det gifvet, att vägarne förblifva i sitt gamla skick, och de utlofvade uppoffringarne utan allt ändamål. Då icke alla kommuner ingått på att bidra till arbetets utförande, och detta skulle, i fall Staten ensam härom droge försorg, förorsaka densamma stora kostnader, så hade jag föreställt mig, att understöd borde beviljas till förbättring af de vägsträckor, som deraf mest vore i behof och befunnos inom de kommuner, som åtagit sig att till arbetet bidra, då på detta sätt så småningom det åsyftade målet skulle kunna ernås utan Statens alltför hårda betungande. Nu lærer väl i alla fall man icke komma längre än Utskottet velat, och Norrländingarne få nu, likasom de flesta gånger förut, finna sig i sitt öde och afbida bättre tider, under det kommunikationerna i de mellersta och södra delarne af riket oafbrutet förbättras och förökas. Jag vill nu alltså icke påyrka någon förändring i Utskottets hemställan, men anhåller att densamma måtte läggas till handlingarne.

Herr Rönblad: Utskottets afstyrkande yttrande grundar sig till en del på Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens vid sednaste riksdag af dåvarande Stats-Utskott åberopade Memorial, deruti förekommer den uppgift, att trafiken utefter hela den Norrländska kuststräckan hufvudsakligen bedrifves sjövägen, och om detta vore fullkomligt sannt, så vore ock Utskottets hemställan riktig, men det förhåller sig icke alldeles så, som Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen tror. Till en början får jag erinra, att sjöfarten är

ständig 7 månader af året, under hvilken tid vägarne utmed kusten måste begagnas, och att trafiken på dessa, i förhållande till folkmängden, icke är ringa, kan vitsordas af en och hvar, som på stället tagit kännedom derom. Att nu ständigt och jemnt, århundrade efter århundrade, nödgas färdas uppför och nedför skyhöga backar, är en så tung börda för innevånarne i dessa landsbygder, att man någon gång borde börja med förbättringarne, helst lång tid kommer att åtgå, innan olägenheterna kunna blifva till fullo afhjelpa. Utskottet anser sig icke böra tillstyrka något partielt utförande af den ifrågavarande kustvägsomläggningen, men jag tror tvärtom att just detta sätt att gå till väga är det enda rigtiga, ty det kan icke gerna komma i fråga, att hela sträckan, ända från och med Helsingland hela Norrland igenom, skulle på en gång kunna omläggas, ty detta skulle förorsaka oerhörd kostnad; men deremot bör man arbeta litet i sänder, hvarigenom lindring i kostnaden skulle uppstå både för Staten och kommunerna. Vidare har Utskottet framdragit ett annat skäl, hvilket lika litet som det föregående synes hålla streck, då det säger, att under vintertiden styckevis vanligen begagnas de sedan äldre tider befintliga, i kortaste linier öfver sjöar och kärr utstakade vintervägar; men utefter kusten behöfvas ej dylika vägar, och jag för min del känner icke någon annan väg derstädes än den allmänna landsvägen. Utaf Utskottets resonnement visar sig, att säkerligen ingen af Stats-Utskottets ledamöter nödgats höst och vår färdas någon längre sträcka af denna väg, och det är verkligen ledsamt, ty jag är fullkomligt öfvertygad derom, att detta vore det kraftigaste argumentet för en och hvar att komma till insigt om nödvändigheten af de ifrågasatta vägförbättringarne. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr Lithner: Min mening är visserligen icke att sträcka prentionerna så långt, som den siste ärade talaren, ty jag ser mer än väl, att för denna gång ingenting kan i saken åtgöras, men jag har begärt ordet endast för att afgifva en på sakkännedom och erfarenhet af de verkliga förhållandena grundad protest mot Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens uppgifter, lemnade under sistlidne riksdag, på grund af hvilka Stats-Utskottet icke kommit till annat resultat än det, som i Utlåtandet föreligger. Styrelsen säger bland annat, att ångfartygsrörelsen mellan städerna och en del landthamnar utefter hela kuststräckan under de sednast förflutna 20 åren erhållit en förut icke anad utveckling, och att såväl person- som gods-rörelsen företrädesvis begagnar detta jemförelsevis lättare och mindre kostsamma transportsätt under den tid af året, då seglationen är öppen, men jag ber att härvid få fästa uppmärksamheten derpå, att den hufvudsakliga trafiken besörjes af ångbåtar, som afgå direkte från städerna till Stockholm, utan att anlöpa de mellanliggande mindre städerna och landthamnarne, och om de någon gång anlöpa städerna utefter kusten, så kunna de, till följd af de långa afstånden, icke inträffa med någon säkerhet på bestämda tider, hvadan så många svårigheter möta en dylik trafikrörelse, att den icke i någon mån motsvarar behöfvet, hvaraf följden och blifvit den, att den trafikerande allmänheten varit hänvisad att begagna landsvägen utmed kusten. Vidare yttrar Styrelsen, att under vintertiden styckevis vanligen begagnas de sedan äldre tider befintliga, i kortaste linier öfver

sjöar och kärr utstakade vintervägar. Detta är ett förhållande, som är, åtminstone för mig, alldeles obekant. Visserligen kan det väl hända, att man undantagsvis någon gång, innan större snöfall inträffat, kan blifva i tillfälle att begagna någon sådan genväg; men då ingen har sig ålagd skyldighet, att medelst snöplog hålla dylika vägar öppna, så är det ju en klar sak, att vid första snöfall en sådan väg stänges och sannolikt förblir ofarbar hela vintern igenom. Slutligen har Styrelsen funnit sig böra uttala den åsigt, att förbättringars verkställande å kustvägen inom Helsingland, Medelpad och Ångermanland vore för rörelsen inom Norrlands skiljda orter af vida mindre vikt, än sådana arbeten, som, till bildande af nya vägar eller förbättringars åstadkommande å gamla, nedläggas å hvilken som helst af kommunikationslinierna inifrån landet ned emot kusten. Men icke heller detta är med verkliga förhållandet öfverensstämmande, ty vägarne inifrån landet ned till kusten gå merendels utefter stränderna på de stora Norrländska elfvarne och på temligen jemn mark, så att de icke äro på långt när så mycket besvärade af backar som stora allmänna landsvägen längs efter kusten. — Hvad nu särskildt Wester-Norrland beträffar, så utgöres detta län af ett långt bälte utefter Bottenhafvets strand med Hernösand till residensstad, och det är klart att till följd häraf trafiken på denna stad är temligen betydlig, fastän under nuvarande förhållanden förenad med ganska stora svårigheter. — Utan att framställa något yrkande, har jag med mitt uppträdande endast åsyftat att nedlägga en protest emot de origtiga och förvillande uppgifter Väg och Vattenbyggnadsstyrelsen lemnat rörande detta ärende, och hvilka blifvit lagda till grund för det resultat, hvartill Stats-Utskottet härutinnan kommit.

Herr Hörnfeldt: Lika med de föregående talarne är jag af den tanken, att, om anslag till omläggning och förbättring af vägar på något ställe äro behöfliga, så må dit i främsta rummet räknas de Norrländska länen, men då man nu ser, att Stats-Utskottet icke förordat något enda anslag för detta ändamål, utan hänvisat till de för vägförbättringar i allmänhet till Kongl. Maj:ts disposition ställda fonder, så synes det icke vara värdt att vidare framställa något yrkande, utan bör denna punkt nu läggas till handlingarne. Jag instämmer helt och hållet i öfrigt med Herrar Lithner och Rönblad och vill endast beträffande den af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen lemnade uppgift, att vintertiden genvägar mycket begagnas i Norrland, nu tillägga, det jag omkring 30 gånger färdats mellan mitt hem och Stockholm, och att jag på denna sträcka begagnat genvägar blott på trenne ställen, utgörande tillsammans ungefär en väglängd af en half mil, som sålunda vintertiden kan inbesparas på den långa färden mellan Stockholm och Norra Ångermanland; hvilket ock bevisar, att Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen icke har så noga reda på ett förhållande, hvarom Styrelsen dock tillåtit sig meddela officiel upplysning. — För öfrigt lärer väl här ingenting annat vara att göra än att bifalla punkten.

Herr Carl Ifvarsson: Jag inskränker mig endast till att yrka bifall till punkten, då jag anser alldeles obehöfligt att för ett dylikt yrkande andraga flera skäl, än dem Utskottet redan anfört och åberopat.

Herr Hierta: Då denna fråga förekom på Riksgälds-afdelningen, så kunde Afdelningen icke annat än fästa afseende vid det officiella yttrande, som i ämnet var afgifvet af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, hvilket ock af en talare blifvit erkändt. Oberäknadt de skäl, detta yttrande innefattar för afslag å ifrågavarande motioner, fanns det äfven ett annat, bestående deruti, att, om man ock måste medgifva, att få saker medföra sådan nytta och äro så förtjenta att af Staten understödjas som förbättrandet af de stora kungsvägarne genom landet, särskilda anslag härför böra undvikas, då för dessa ändamål är afsedt det stora anslag, af 150,000 R:dr, som årligen ställes till Kongl. Maj:ts disposition att användas, der Kongl. Maj:t finner medlen mest nödiga för att befordra allmänt gagn. Om derföre innevånarne uti Norrland vilja framställa anspråk på att få sina backiga landsvägar omlagda och förbättrade, så må de söka anlita detta anslag till större del än förut, ty när detta anslag först beviljades, var väl icke meningen att särskilda anslag för enahanda ändamål derjemte skulle medgifvas, efter af Rikets Ständer för hvarje särskildt fall anställd pröfning. Då är det bättre att hela anslaget förhöjes, ifall det skulle befinnas otillräckligt, och att pröfningen af behofven öfverlemnas åt vederbörande administrativa myndighet, så att Representationen hädanefter slipper befatta sig med dessa ledsamma ärenden. Af denna anledning anser jag att de nu äskade statsbidragen icke böra bifallas, och om behofvet nödvändigt skulle påkalla arbetets företagande på ett eller annat ställe, så bör kostnaden härför utgå af det allmänna anslaget. Ett gammalt ordspråk säger, att Rom byggdes icke på en dag, och lika litet kunna alla våra backiga vägar förbättras eller omläggas på ett år, hvarföre man ock bör vara måttlig i sina pretentioner och vara nöjd, om man i detta hänseende så småningom får sina önskingar uppfyllda, så att de skattdragande icke på en gång må få sig alltför hårda bördor pålagda. För min del yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Per Nilsson från Malmöhus län: Jag hoppas, att motionärerne i denna och följande punkter af Betänkandet erkänna den sparsamhetsprincip, som inom Stats-Utskottet gjort sig gällande och förmått Utskottet att afstyrka de anslag, hvilka blifvit begärda till anläggning af nya eller omläggning af mindre goda vägar. Isynnerhet torde de, som på förmiddagen hyllade den åsigten, att tullen på kaffe och socker icke borde förhöjas, nu icke böra i förevarande fall motsätta sig Stats-Utskottets här gjorda framställningar, om de verkligen vilja, att utan ökad tunga för landet utgifterna må kunna så jemkas efter statsinkomsterna, att slutsumman må kunna gå ihop.

På dessa enkla skäl anhåller jag om bifall till Betänkandet.

Herr Staaff: Jag hör visserligen rop på proposition, men som jag icke förut borttagit tiden, utber jag mig att få säga några mycket korta ord. Jag hade visserligen icke ämnat att yttra mig, ehuru jag anser motionärernes pretentioner fullt berättigade, men jag har blifvit dertill föranlåten med anledning af det, efter min uppfattning, orimliga påstående, hvarmed Herr Hierta nyss framträdde. Han föreslog nemligen, att för ifrågavarande ändamål skulle användas det för rikets alla län gemen-

samma väganlaget, 150,000 R:dr, hvarigenom skulle inträffa, att hela det öfriga riket icke skulle få ett öre för sina vägars förbättrande under 4 à 5 års tid. Jag tror således icke, att den utvägen kan låta sig verkställa och jag har derå velat fästa uppmärksamhet.

I öfrigt får jag förklara, att de skäl, som blifvit anförda af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, äro origtiga och att äfven om de vore rigtiga, de, efter mitt förmenande, alls icke böra grunda det resultat, hvartill Stats-Utskottet kommit. Ty om det ock må vara en sanning, att ångbåtskommunikation någon tid finnes i gång mellan städerna i Norrland sommartiden, så finnes den väl deremot icke om vintern; och om äfven det vore förhållandet, hvilket jag bestrider, att backfria genvägar äro att tillgå om vintertiden, torde det dock icke vara lämpligt eller rimligt att, med afseende å den möjligen befintligheten af sådana, af sig sjelfva tillkomna och icke lagligen underhållna vägar bygga ett afslag å billiga och rättvisa pretentioner om erhållandet af en laggild och lagligen indelad väg.

Öfverläggningen var slutad; och blef Utskottets hemställan, såväl i hvad den angick Herr Östmans som Herr Rönblads motion, på särskilda propositioner af Kammaren bifallen.

Punkterna 6—14.

Utskottets hemställanden biföllos.

Punkten 15.

Herr Nils Larson: Denna fråga har vid flera föregående riksmöten utgjort föremål för pröfning, men icke vid något vunnit Ständernas godkännande. Orsaken har varit dels de ofantliga kostnader, som erfordras för inloppets fördjupande och dels äfven den omständigheten, att försvaret af hufvudstaden skulle försvåras, om en ny infartsväg öppnades för djupgående fartyg.

Nu har emellertid motionären velat framställa saken så, som skulle just för Stockholms försvar det vara en fördel, om farleden upprensades. Huruvida motionären har rätt eller icke, tilltror jag mig ej att bedöma, men jag föreställer mig, att, om hans antagande är riktigt, Regeringen sjelf helt säkert skall inse fördelen af företaget och upptaga frågan, utan att någon uppmaning dertill sker från Riksdagens sida. Jag anser det fördenskull vara obehöfligt att godkänna det förslag, Stats-Utskottet här framlagt. Men jag anser äfven, att ett bifall dertill icke blott icke är af behovet påkalladt, utan jag tror, att det till och med vore ganska vanskligt att fatta ett sådant beslut. Jag håller nemligen före, att, om en dylik uppmaning skulle afgå till Kongl. Maj:t, Kongl. Maj:t icke gerna kunde underlåta att gå den till mötes och således till en kommande Riksdag aflåta Proposition i ämnet med begäran om det anslag, som för ändamålet må erfordras. Sedan Riksdagen sjelf begärt en sådan åtgärd, blefve det, äfven om Riksdagen icke vore särdeles böjd att lemna penningar, tvifvelsutän svårt att afslå Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning.

Ur denna synpunkt finner jag mig för min del förhindrad att biträda Utskottets förslag, och jag ber att ännu en gång få upprepa hvad jag nyss yttrade, att, om företaget kan vara af någon vigt för försvaret

af hufvudstaden, jag tror, att Riksdagen kan vara förvissad, att saken minst undfaller Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet.

Många af Kammarens ledamöter hördes instämma häruti.

Herr Hierta: Jag vill taga mig friheten att yttra några ord i denna fråga af den anledning, att jag vid en föregående riksdag sjelf väckt motion i samma ämne.

Den farhåga, som den siste ärade talaren yttrade, att nemligen Kongl. Maj:t genom en så beskaffad framställning, som Utskottet här tillstyrkt, möjligen skulle finna sig föranlåten att nödvändigt göra Proposition till nästa Riksdag om anslag för ändamålet — denna farhåga tyckes mig vara temligen öfverflödig, då det här heter, att Kongl. Maj:t, efter vederbörande militära myndigheters hörande och sedan Stockholms stadsfullmäktige lemnats tillfälle att sig yttra om sättet att bestrida omkostnaden för upprensingsarbetets utförande, "till en kommande Riksdag göra de framställningar i ämnet, hvartill förhållandena må finnas föranleda." Om Kongl. Maj:t *icke* skulle finna några förändrade förhållanden hafva inträdt emot förut, är det således ganska sannolikt, att någon Proposition i ämnet icke kommer att framläggas. Men det är en annan omständighet, som torde förtjena att uppmärksammas och som den värde talaren äfven vidörde, då han yttrade, att det icke vore värdt att fästa något afseende vid Utskottets hemställan, derföre att Kongl. Maj:t utan tvifvel sjelf toge saken om hand, om den visade sig deraf förtjent. Jag ber att i detta hänseende få genmäla, att i de flesta frågor af denna beskaffenhet initiativet gemenligen utgår från några intresserade personer eller korporationer, innan Kongl. Maj:t gör någon framställning derom till Riksdagen. I förevarande fall har en riksdagsman för Stockholm tagit initiativet; och om Riksdagen finner, att saken förtjenar något afseende, och att den kan vara af någon vigt för sjöfarten i allmänhet, torde tillräcklig anledning icke saknas att göra en sådan förfrågan, som här blifvit af Stats-Utskottet formulerad. Nu vet hvar och en, att genom ifrågavarande uppmuddring farleden från Stockholms hamn till hafvet förkortas med omkring 7 sjömil, hvilket för de större ångbåtarna gör en tidsvinst af 2½ timmar och för seglande fartyg en hel dag om icke mera, då man besinnar, hvilka krökar fartygen nödgas genomlöpa för att komma förbi Landsort till Stockholm. Arbetets företagande är således af vigt icke blott för hufvudstaden utan för hvarje sjöfarande, som kan hafva något att föra dit eller att hemta derifrån; och det synes derföre böra bringas till utförande, om icke andra hinder komma i vägen. Vid de tillfällen, då denna fråga förut stått på dagordningen, har blifvit erkändt, att det egentligen blott varit kostnaden för fördjupningen, för hvilken man bäfvat tillbaka, hvartill i viss mån kan läggas farhågan för dyrbara befestningar på sidorna om kanalen. Motionären, som nu återupptagit frågan med anledning af vissa omständigheter, vid hvilka han lagt särskild vigt, har sökt ådagalägga, att åsigtorna hos militärauktoriteterna numera undergått en väsendtlig förändring samt att försvaret kan göras billigare, än man förut antagit; och detta har varit anledningen till den förnyade framställningen. Och då här icke är fråga om att utbetala några penningar, tillåter jag

mig hemställa till Kammaren, huruvida icke den föreslagna skrifvelsen må kunna godkännas och till Kongl. Maj:t afgå.

Herr Rosenberg: Det är en sanning, såsom den föregående talar upp gaf, att af ett bifall till Stats-Utskottets förslag icke följer nödvändigheten att anvisa några medel för ögonblicket, men det kan väl icke vara Kammarens mening att leka med frågan. Om man beslutar att ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse i den syftning, som här föreligger, sker det ju uppenbarligen under förutsättning att få en Proposition, som afser utbetalning af penningar. Frågan synes med ett ord vara sådan, att det enligt mitt omdöme icke är lämpligt, att Kammaren derutinnan tager något initiativ, utan öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att göra hvad som behöfver göras, för att framkalla nödiga anslag, då tiden anses vara därför lämplig. I våra finansers nuvarande skick anser jag det icke vara väl beräknadt att föranleda en framställning från Regeringen, som måste medföra ytterligare utgifter för Statsverket.

På grund häraf och med åberopande i öfrigt af de skäl, den förste talaren framställt, afslår jag för min del hvad Stats-Utskottet hemställt i den nu föredragna punkten af Betänkandet.

Herr Gumælius: Det är otvifvelaktigt, att den aktade representanten från hufvudstaden har rätt i sitt påstående, att det ifrågavarande företagens utförande skulle medföra väsentliga fördelar för sjöfarten och handeln. Det tror jag att hvar och en kan erkänna. Men betänkligheterna ligga icke der. De äro att söka i svårigheten att befästa inloppet till hufvudstaden. Man hörde häromdagen, att den fästning, som skulle försvara den nuvarande stora infartsvägen i sitt närvarande skick icke kan uppfylla detta ändamål; och det synes vid sådant förhållande icke vara lämpligt att öppna flera tillfällen för fienden att intränga i landets hjerta och i Mälaredalen. Det skulle också i min tanke taga sig rätt besynnerligt ut, att, i samma ögonblick Kammaren afslår Kongl. Maj:ts begäran om nödiga medel att sätta den fästning, som redan finnes, i stånd att hindra en fiendes framträngande genom det redan befintliga inloppet, göra framställning om öppnande af en *ny* farled, som måste kräfvat nya befästningsarbeten och förutsätter nya anslag. Jag anser således rådligast vara att för närvarande afslå Utskottets förevarande framställning och jag anhåller, att Herr Talmannen behagade framställa proposition derå.

Herr C. A. Larsson: Äfven för min del är jag af den åsigt, att det är klokast att afslå Utlåtandet i denna del.

Man bör komma ihåg, att det icke var längesedan Stats-Utskottet yttrade sig i samma fråga, och att Utskottet då erinrade, att kostnaden för farledens upprepning och fördjupning blifvit alternativt beräknad att uppgå till 476,500 R:dr eller 423,500; att Stockholms stad, som hufvudsakligen skulle hafva fördel af den nya kommunikationens åvägbringande, icke velat åtaga sig större uppoffringar för ändamålet än att tillskjuta två tredjedelar af kostnadssumman, som, enligt en sednare beräkning, upptagits till 500,000 R:dr, men icke en gång detta utan vederlag på annat sätt till men för allmänna rörelsen å den nya farleden; att vidare che-

ferna för Landt- och Sjöförsvarsdepartementen, i ämnet hörde, sammanstående förklarar sig icke kunna tillstyrka företagets utförande; och slutligen att Kongl. Maj:t fortfarande funnit grundade betänkligheter förekomma mot segelledens fördjupande.

Vid sådant förhållande och då motionären, efter hvad jag kan finna, icke visat, att förändrade förhållanden numera inträdt hvarken i fråga om de vidlyftiga befestningsarbetenas nödvändighet eller i fråga om Stockholms stads bidrag till kostnaderna för farledens fördjupande, så att den kunde blifva tillgänglig äfven för större krigsfartyg, synas grundade betänkligheter fortfarande möta att biträda den framställning i saken, som Stats-Utskottet funnit sig kunna tillstyrka. I enlighet med hvad jag från början yttrat, yrkar jag fördenskull afslag derå.

Herr Hierta: Det är just fråga om, att Kongl. Maj:t skulle hemställa till Stockholms stad, huruvida icke staden skulle vara benägen att lemna något bidrag till bestridande af kostnaderna för det ifrågasatt vattendragets upprensning. Hvad de ifrågasatta befestningarne beträffar, så har jag af kompetenta militäriska auktoriteter hört, att kanalen är så smal, att den på en half timme kan stängas, om några med sten lastade fartyg sänkas i densamma.

Öfverläggningen var afslutad; och förevarande hemställan afslogs.

Punkten 16.

Herr Staaff:

Häruti instämde Herrar *Henrik Hansson* och *Eric Ersson* från Jemtlands län.

Herr Nils Larson: Det torde icke vara någon obekant, att vattendränkta kärr, från hvilka frost utgår, förorsaka stor förödelse för vidt kringliggande trakter, och det torde icke behöfva påminnas derom, att i dessa län så ofantliga sträckor af sådan mark finnas, att det skulle vara obilligt att begära, att befolkningen i dessa orter skulle kunna helt och hållet på egen bekostnad taga uti med de utdikningsarbeten, som här äro af behovet påkallade. Dertill behöfves nödvändigt understöd från det allmännas sida.

Det är af den föregående talaren upplyst, att hos Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen för närvarande finnas ansökningar från dessa orter om anslag till vattenaftappningar, uppgående till 1,205,000 R:dr. Redan deraf kan man finna, att det belopp af 60,000 R:dr, som Stats-Utskottet tillstyrkt, måste vara alltför otillräckligt. Man kan säga, att denna summa icke förlår ens till undersökningarnes verkställande. Skulle någon frukta, att i följd af det beviljade anslaget utdikningsarbeten skulle utan skäl företagas, så får jag upplysa, att man erbjudit sig att sjelf tillskjuta, icke blott hälften, utan fyra femtedelar af kostnaden. Då jordbrukarne vilja tillskjuta så mycket, kan man vara förvissad, att de icke utan tillräcklig grund skola företaga utdikningar. Man kunde visst göra anspråk på att jordbrukaren skulle uteslutande på egen bekostnad utdika sin mark, men

det är att märka, att han af dessa arbeten icke ensam har fördelen, ty frågan gäller icke blott att aftappa vattensjuk jord för egaren, utan ock att undanrödja frostländigheten i hela trakten. Rikets Ständer hafva derföre ock allt ifrån dessa företags början oafbrutet gifvit anslag dertill, icke blott vid 1862—1863 årens riksdag utan äfven vid sistlidne riksdag, då de gäfvo 120,000 R:dr. Äfven af denna summa har blott ett så ringa belopp som en femtedel kunnat meddelas vederbörande. Icke ens så mycket skulle nu kunna gifvas. Jag förenar mig i samma yrkande som Herr Staaff.

Herr Grefve Posse: Lika med den förste ärade talaren erkänner jag vigten deraf, att genom utdikningar frostländigheten i de norra provinserna, så vidt möjligt, undanrödjdes, och jag är säker på att de skäl som anförts verkligen förtjena afseende. Men äfven när jag ställer mig på hans ståndpunkt, tror jag likväl icke att det kan sägas, att man qväfver saken, då man beviljar hälften af den äskade summan, och det utan återbetalningsskyldighet. Den särskilda oturen drabbar nu för tiden alla, att nemligen tillgångarne äro minskade. 1862—1863 årens riksdag beviljade visserligen 100,000 R:dr och sedermera 1865—1866 årens riksdag 120,000 R:dr; men icke blott detta utan många andra nyttiga anslag hafva vi måst nedsätta. Vi finna det redan i följande punkt, der anslaget till likartade arbeten för alla Sveriges öfriga provinser tillsammans tagna blifvit föreslaget till endast 50,000 R:dr och *med* återbetalningsskyldighet. Om man tager detta i betraktande, så finner man således, att åt de ifrågavarande nordligare provinserna är föreslaget ett större belopp än åt alla Rikets öfriga provinser tillsammans, och dertill de förra *utan*, de sednare *med* återbetalningsskyldighet. Under sådana förhållanden synes det mig, att de norra provinserna böra kunna vara nöjda. Jag yrkar bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Olof Nilsson: Lika med de föregående talarne anser äfven jag, att det af Utskottet föreslagna beloppet för myrutdikningsarbeten till de 7 norra länen är alltför obetydligt, för att derstädes kunna undanrödja i någon väsendtligare mån den frostländighet, hvars förjagande är en lifsfråga för Norrland.

Af Betänkandet synes väl hvad hvart och ett län äskat, men det synes icke huru stora kostnaderna verkligen äro, hvilket jag ber att med ett från Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader nu erhållet bevis få upplysa:

Uppgift å den beräknade kostnaden för utdikningsföretag inom de 6 nordligaste länen samt en del af Wermland, till hvilkas utförande statsanslag ästundas och hvartill handlingar och planer finnas hos Kongl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader förvarade:

för Norrbottens län	R:dr R:mt	44,001: 28
„ Westerbottens län	„ „	571,314: 06
„ Wester-Norrlands län	„ „	17,385: 32
„ Jemtlands län	„ „	504,827: 74
„ Gefleborgs län	„ „	47,349: 50

Transport 1,184,877: 90

	Transport 1,184,877: 90
„ Stora Kopparbergs län	R:dr R:mt 14,180: 47
„ Wermlands län	„ „ 6,459: 90
	Summa R:dr R:mt 1,205,518: 27.

Rätteligen utdraget från de hos Kongl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader förvarade originalhandlingar intygas. Stockholm den 3 April 1867.

Ex officio
O. Nerman.

Alltså bekosta ju de sökande sjelfva cirka $\frac{2}{3}$.

Jag tror således, att, om Kammaren bifaller hvad Kongl. Maj:t äskat, stor sparsamhet är iakttagen, ty dessa arbeten lända icke allenast den enskilde till nytta, utan äfven det allmänna, genom förekommande af behof af understöd i nödår, och genom jordens höjande i värde, hvaraf Staten kan åtnjuta högre inkomster. De Norrländska frostländiga myrtrakterna äro som en ständigt fara för de till dem angränsande åkerfälten.

Jag anhåller derföre, att Kammaren må behjerta detta och bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit eller 120,000 R:dr.

Herr Jan Andersson: Till följd af den sparsamhetsande, som vid denna riksdag med skäl gjort sig gällande, har jag tvekat, huruvida icke det af förra riksdagen beviljade och af Kongl. Maj:t äskade beloppet borde, såsom majoriteten i Utskottet tillstyrkt, nedsättas till hälften, men, såsom synes, har jag reserverat mig mot beslutet. Ty med 60,000 R:dr i anslag är man icke hjälpt. Jag talar här icke för den ort jag enskildt tillhör, utan för hela Dalarne, der frosten så ofta förstör grödan. Jag tror att Kammaren bör varmt behjerta denna sak. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts Proposition om ett anslag af 120,000 R:dr.

Herr Beronius: Äfven jag har låtit anteckna mig såsom reservant emot Stats-Utskottets Betänkande i denna punkt, emedan jag ansett och fortfarande anser, att Utskottet både bort och kunnat i denna sak göra en afvikelse från den stränga sparsamhetsgrundsats, som det i allmänhet iakttagit. Med detta anslag förhåller det nemligen sig så, att det användes för det mest produktiva ändamål och blir inom jemförelsevis kort tid indirekt återgäldadt till Staten, för hvilken det således blir en blott temporär uppoffring, hvad som dertill utgifves.

För de många insigtsfulla jordbrukare, som finnas inom denna ärade församling, behöfver icke framhållas, att växtlighet och fruktbarhet å vidsträckta myrder inom de norra länen är en välsignelserik följd deraf, att genom myrtdikningar och vattenaftappningar den der tyvärr vanliga frostländigheten minskas eller upphör, och att vackra odlade fält derigenom komma i stället för vattensjuka ängar eller kärr, der förut vuxit endast dåligt gräs, samt att man i trakter, förut obebodda och öde, i stället finner en välmående och bergad befolkning.

Då, i följd af frostsador i de norra länen, hungersnöd och elände beklagligen ofta drabba den jordbrukande befolkningen derstädes, och Staten af sådan anledning ej sällan måste träda emellan med anvisande af understöd åt de nödställda, så skulle, i händelse anslag till förekommande eller

minskande af dessa frostsador beviljades, sådant medföra dubbel vinst för det allmänna, i det att behovet af understöd till de genom frostsador lidande upphörde eller minskades, och Staten genom förhöjd afkastning från jorden och deraf föranledda ökade statsbidrag återfinge en del af hvad den utgifvit för frostländighetens borttagande. Utskottet medgifver ock detta, men säger sig af finansiela skäl vara förhindradt att tillstyrka det af Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition föreslagna belopp 120,000 R:dr eller mer än hälften deraf att för ifrågavarande ändamål användas.

Af Utskottets Betänkande inhemtas vidare, att ansökningar om bidrag till utdikningar af förevarande beskaftenhet i de norra provinserna äro hos Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen hvilande, deri statsbidrag är äskadt med tillsammans 446,338 R:dr. Jemför man denna summa med det belopp 60,000 R:dr Stats-Utskottet föreslagit, inses lätt huru föga betjenta dessa län äro med anslag till ett så ringa belopp. Ansökningar om statsbidrag till detta ändamål, utom de ofvannämnda, lära hafva inkommit, hvori icke mindre än 1,205,118 R:dr begärts. Jag hoppas således, att Kammarens ledamöter, med fästadt afseende å det välsignelsebringande ändamålet och befolkningens i Norrland tyvärr ofta inträffade nödställda belägenhet i följd af frostsador, måtte behjerta detta deras behof af anslag för minskande af frostländigheten och bevilja hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende äskat eller 120,000 R:dr. Jag yrkar alltså bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i denna del.

Häruti instämde Herr *Östman*.

Herr Hægström: Jag inskränker mig till att instämma med Herrar Staaff och Beronius och yrkar derföre bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr de Maré: Ingen lärer väl bestrida nyttan af att göra vatten-sjuk mark torr och dymedelst förminska dess frostländighet, hvilket synnerligast är af nöden i de norra länen. Derföre har ock Stats-Utskottet funnit skäl att för detta ändamål tillstyrka beviljande af ett visserligen nedsatt, dock ej obetydligt anslag *utan återbetalningsskyldighet*, under det att Utskottet för enahanda ändamål förordat anslag åt de öfriga länen till ett mindre belopp *med återbetalningsskyldighet*. Jag tror således, att man ej, såsom några talare förut gjort, kan med skäl förebrå Utskottet, att det icke fästat särskildt afseende å norra länens synnerliga behof af utdikningar för jordens befriande från frostländighet; och jag tror, att, om ej finansiela skäl gjort det för Utskottet nödvändigt att nedsätta det belopp af 120,000 R:dr, som sednast varit för berörda ändamål anvisadt Utskottet skolat äfven denna gång tillstyrka anslag till samma belopp som innevarande år utgått. Hade Utskottet icke tagit hänsyn till den närvarande finansiela ställningen vid bestämmandet af detta anslag, utan tillstyrkt, att detta skulle utgå med oförminskadt belopp nästkommande år, på samma gång det i andra fall såsom t. ex. i fråga om vattenaftappningar inom Jönköpings län afstyrkt anslag, kunde man ej utan skäl påstått, att Utskottet förfarit inkonseqvent. Man har sagt, att denna Riksdag, vid behandlingen af anslagsfrågor för de norra länen, skulle hafva visat sig ogynnsamt stämd. En dylik utsaga synes mig dock sakna grund
och

och jag ber att i sådant afseende få hänvisa till Kammarens beslut angående andra punkten i föreliggande Betänkande, der anslag till ej obetydliga belopp af Utskottet tillstyrkts för väganläggningar i Westerbottnens och Wester-Norrlands län. Detta visar åtminstone, att Norrland ej blifvit lottlöst eller så stjufterligt behandladt, som en talare här velat låta påskina.

På de i Utlåtandet anförda skäl tillstyrker jag bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Ahlgren: Jag ber att till besvarande få upptaga några inkast, som af en och annan af de föregående talarne gjorts. En har yttrat, att, om icke 120,000 R:dr utan blott 60,000 R:dr för ifrågavarande ändamål beviljades, de i norra Sverige påbörjade utdiknings- och aftappningsföretag väl icke derföre behöfde afstadna eller, såsom orden fallit, qväfvas i sin linda. Deri har denne talare rätt, men lika sannt är ock, att med ett anslag af ej mer än 60,000 R:dr de norra länens behof af utdikningar å deras vidsträckta marker är föga afhjelpt. Vidare har en talare yttrat, att det var först vid 1862—1863 årens riksdag ifrågavarande anslag höjdes till 100,000 R:dr. Denna omständighet utgör icke något skäl för att anslaget nu nedsättes, utan fast heldre finner jag deri en anledning att beklaga, att förhöjningen af anslag till ett så produktivt och välsignelsebringande ändamål som det ifrågavarande ej skett långt förut. Samma talare har anmärkt, att, då 60,000 R:dr anslås till utdikningar och vattenaftappningar i de norra länen, men endast 50,000 R:dr åt de öfriga länen i riket, Norrland ingalunda hade skäl att beklaga sig öfver att icke hafva blifvit hugnadt med anslag. Härvid ber jag att få fästa uppmärksamhet på det särskilda förhållande, som eger rum med Norrland. Der är innevärnens antal ringa i förhållande till arealen. Fördelen af frostländighe- tens afledande genom utdikningar tillkommer der flera personer samfäldt, under det att i det öfriga Sverige nyttan af de utdikningar eller vattenaftappningar, som åstadkommas med de dertill anslagna 50,000 R:dr, omedelbart tillkommer den eller de enskilda jordegare, som erhålla statsbidrag för berörda ändamål. Vidare är att märka, att det större eller mindre anslag, som användes till utdikningar i norra länen, tillgodokommer hela landet, i samma mån mer ju större anslaget är.

Äfven jag yrkar, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte bevilja det af Kongl. Maj:t äskade anslaget 120,000 R:dr.

Herr Lithner: Om jag för min enskilda del kunde betrakta denna fråga blott ur synpunkten af de norra provinsernas intresse eller såsom Norrländing, förefunnes det stora anledningar för mig såsom sådan att vara Stats-Utskottet tacksam, för att det velat bevilja åtminstone något till detta för den Norrländska jordbrukande befolkningen så ytterst viktiga ändamål. Men jag beklagar, att detta ämne under diskussionen alltför mycket antagit prägel af en provinsfråga, ehuru den, hvilket jag nu förklarar liksom jag tillförene förklarar, är att anse såsom en kulturfråga, hvilken rör hela fosterlandet.

Är det nu så, att i de vidsträckta bygder, dessa norra provinser omfatta, finnas resurser till en rik kultur och odling ej blott för Norrland utan ock för det öfriga riket, kan jag ej föreställa mig annat, än att åtgärder, afseende dessa traktors kultivering, måste erhålla större betydelse, då dermed åsyftas hela landets gagn och icke endast de norra provinsernas; och torde det icke kunna förnekas, att Norrland med sina vidsträckta odlingslägenheter och stora resurser erbjuder landet en framtid som knappast någon annan del af Sverige. Nekas ej detta, så bör väl Representationen räkna en hjälpsam hand till underlättande af de företag, som befordra odlingsens utbredande i dessa trakter och göra deras rika resurser för hela landet fruktbarande. Till företag af sådan beskaffenhet höra i första rummet att befria ifrågavarande trakter från frostländighet, deraf de i hög grad lida och som alltför ofta omintetgöra frukten af befolkningens å jorden i öfrigt nedlagda arbeten. Men, invänder man, finansiela skäl hindra för närvarande beviljandet af ett så stort anslag, som i den nådiga Propositionen för detta ändamål äskats. Jag dristar dock förmena, att, då Kongl. Maj:t, efter moget öfvervägande, sedan Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen och vederbörande Konungens Befallningshafvande i ämnet hörts och tillstyrkt de myrutdikningar och vattenaftappningar, hvarom här är fråga, ansett med Statsverkets nuvarande ställning förenligt, att ett anslag till oförminskadt belopp af 120,000 R:dr för detta ändamål anvisas, i dessa omständigheter ligger ett talande skäl för att behovet deraf är stort och oafvisligt, och att landet kan utan symmerlig svårighet tåla den uppoffring, som för behovets tillfredsställande erfordras.

Man har anfört, att Stats-Utskottet afstyrkt begärdt anslag till vattenaftappningar inom Jönköpings län, men jag ber att härvid få fästa uppmärksamhet på det förhållande, att detta anslag är begärdt af enskild motionär och att behovet deraf icke är af Regeringen och dess underlydande auktoriteter pröfvadt, omständigheter som ej torde böra lemnas ur räkningen vid bedömande af frågor utaf den beskaffenhet som den förevarande.

Af föregående talare är visadt, huru stora summor begärts för myrutdikningar i Norrland och hvilka garantier erbjudas, för att anslag, som dertill anvisas, ej blifva missbrukade, i det att menigheterna för dylika företag tillskjuta ej mindre än $\frac{1}{5}$ af kostnaden, då Staten tillsläpper återstoden.

Vid en föregående riksdag beviljades ett anslag af 30,000 R:dr till afledande af frostländighet i Skaraborgs län, som till arealen är ojemförligt mindre än något af länen i norra Sverige; och man har sedermera erfärit, att detta län helt och hållet, i följd af de med detta anslag utförda utdikningar, befriats från berörda olägenhet. Det torde då icke anses för mycket begärdt, att i samma mån åt de norra länen bereda enahanda förmån.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, eller att Kammaren behagade bevilja ett anslag af 120,000 R:dr till myrutdikningar och vattenaftappningar i de norra länen.

Herr Rönblad: Jemte det jag instämmer med Herr Staaff, ber jag att tillika få erinra, hurusom erfarenheten visat, att i de norra länen, som

till stor del utgöras af ofantliga myrsträckningar, befolkningen derstädes, i följd af jordens frostländiga beskaffenhet, ofta fått sina skördar förstörda och lidit hungersnöd, till afhjelpande hvaraf ej obetydliga understöd tid efter annan af Staten lemnats. Om nu det anslag till myrutdikningar och andra åtgärder för den vattensjuka markens förbättrande, som sista åren utgått, fortfarande fått med oförminskadt belopp 120,000 R:dr utgå, skulle jordens frostländighet snart hafva aftagit och alldeles upphört. Det är sorgligt att tänka, huru ofta befolkningen i de norra länen genom frostskaador lider total missväxt och tidsals måste lifnära sig med barkbröd och annan mager eller otjenlig föda. Om nu de frostländiga trakterna kunnat utdikas, skulle frostskaadorna hafva upphört, och befolkningen skulle då med eget arbete fått förtjena sitt bröd, i stället för att, såsom tyvärr ofta är händelsen, under missväxtår mottaga understöd af statsmedel till nödens lindrande. Jag anhåller fördenskull, att Kammaren måtte behjerta dessa förhållanden och, med afslag å Utskottets hemställan, bevilja det belopp 120,000 R:dr Kongl. Maj:t i nåder föreslagit till myrutdikningar och vattenaftappningar i de norra länen.

Herr Reuter-crona: Ehuru jag icke är Norrländing, kan jag icke finna annat, än att Stats-Utskottet i detta fall alltför strängt gjort gällande den eljest prisvärda sparsamhetsgrundsatsen, hvarföre jag på de af de goda Norrländingarne åberopade skäl förenar mig med dem i yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition och ogillande af Stats-Utskottets Ut-lätande.

Herr Nils Andersson: Redan första gången, då anslag för ifråga-varande ändamål beviljades, erkändes tillräckligt behovet deraf, och då nu flere talare vitsordat, att behovet af myrutdikningar och vattenaftappningar i de norra länen ännu fortfar i samma grad som tillföre, kan jag för min del icke annat än instämma med dem, som tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i denna del.

Herr August Danielsson: Såsom motionär i förevarande fråga har jag begärt, att 50,000 R:dr skulle anslås till myrutdikningar och vattenaftappningar i Norrbottens län, men Stats-Utskottet har tillstyrkt för berörda ändamål i de 5 Norrländska länen samt Kopparbergs och Wermlands län ett anslag af 60,000 R:dr, deraf, efter sunnmans fördelning på alla länen, icke fullt 10,000 R:dr belöpa sig på hvarje län, ett anslag som är alldeles för otillräckligt. Heldre skulle jag då önskat, att Riksdagen ut-talad den åsigt, att den erkände behovet af hela det utaf Kongl. Maj:t äskade beloppet 120,000 R:dr, fastän detsamma med afseende å Statsver-kets finansiela ställning icke kunde beviljas. Heldre detta, säger jag, än att, såsom Utskottet nu föreslagit, nedsätta detta belopp. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet.

Herr Jöns Pehrsson: I motsats mot en framför mig sittande ta-lare, som förklarade, att, ehuru icke Norrländing, han dock ville bevilja det af Kongl. Maj:t äskade större anslaget till myrutdikningar och vattenaftappningar i de norra länen, tror jag, som är från Småland, att för

berörda ändamål icke bör medgifvas större belopp än Stats-Utskottet föreslagit, eller 60,000 R:dr. Att Norrland behöfver detta anslag, tager jag för gifvet, men jag tror äfven, att andra provinser i vårt gemensamma fädernesland, såsom Småland och Halland, der mossar och kärr finnas i öfverflöd, äro i lika stort, behof af dylika anslag. Af Konungens Befallningshafvandes i samtliga länen femårsberättelser finner man, i afseende å de fattiges antal i förhållande till den öfriga befolkningen, att Jemtlands län är lyckligast lottadt. Der är blott hvar 42:dra person utfattig, under det t. ex. i det rika Malmöhus län hvar 35:te person underhålles af fattigvården.

Jag vill råda de värde ledamöterna, som äro från Norrland, att vara belätne med det anslag, som Stats-Utskottet tillstyrkt. Någon af dem har visserligen sagt, att Norrland vore föga betjenadt med ett så ringa anslag som 60,000 R:dr, och att, om icke mer beviljades, hela anslaget kunde undvaras. Detta vore verkligan anledning för mig att afstyrka allt anslag till ifrågavarande ändamål. Jag vill dock icke gå så långt, utan förklarar helt öppet, att, om den finansiela ställningen sådant medgäfv, jag icke missunnade Norrländingarne det högre, af Kongl. Maj:t äskade anslaget. För närvarande anser jag emellertid Statens tillgångar icke medgifva mera än Stats-Utskottet hemställt.

Herr Ljuslin: För att icke onödigtvis upptaga Kammarens tid inskränker jag mig till att instämma med Herr Nils Larson.

Herr Hierta: Det var icke utan att jag hyste någon betänklighet för att taga till ordet i denna fråga. Jag fruktar nemligen, att hvad jag kan hafva att i saken anmärka skall uppkalla lika många talare, som förut yttrat sig och upprepat nästan ett och detsamma om denna, som de kalla, Norrlands lifsfråga. Bland annat har framhållits, att hos Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen äro hvilande ansökningar om statsbidrag till myrutdiknings- och vattenaftappningsföretag för ej mindre än 1,205,518 R:dr. Jag kan härvid ej underlåta anmärka, det jag äfven vid föregående Riksdagar tillätit mig påpeka, att inga anslagsfrågor näst de rörande jernvägarne äro så egnade att leda Representationen på vådliga afvägar, som just den förvarande; ty i dessa frågor uppträda vanligen de enskilda intressenas målsmän inom hela provinsen i korus och löpa till storms mot statskassan, den må vara späckad eller icke, utan hänsyn till Statens många öfriga behof.

Det uppgifna ändamålet med dessa anslag, säger man, är att borttaga frostländigheten från jorden i norra länen och göra den fruktbarande. Nå väl, jag hemställer till Er, mine Herrar, är icke detta detsamma som att fordra, att det öfriga Sveriges innevånare skola med sina skatter bidra åt befolkningen i de frostländiga trakterna, för att förbättra deras jord. Jag undrar just, huruvida man vore beredvillig att lemna bidrag till jordens förbättrande och odlingars företagande i andra ofruktbara och ouppodlade trakter än i Norrland. Det finnes på jorden många öde och ouppodlade trakter, som genom påkostnad kunna blifva högst fruktbarande, t. ex. öknen Sahara i Afrika, der blott en artesisk brunn behöfver uppgrävas, för att i öknen skall uppstå ett paradys, som erbjuder människan all önskelig trefnad och välnåga. Att nu begära, det folket i Cairo eller i

Tunis skola hjälpa innevånarne i Sahara eller dess närmaste grannskap med att gräva artesiska brunnar der och så småningom förvandla öknen till ett paradys, skulle väl med skäl anses för ett något långt sträckt anspråk. Att stora fördelar beredas Norrland genom stora statsanslag, och att sådana sökts till så betydliga belopp som 1,205,518 R:dr, utgör, efter mitt omdöme, icke något skäl för landet i öfrigt att tvingas dertill bidra med sina skatter. Ansökningar till belopp af 4 eller 5,000,000 kunna lätt åstadkommas, då fråga är om så stora uppodlade sträckor som i Norrland. Ser man på innevånarnes antal i de olika landets delar, finner man, att för ingen landsdel gjorts så stora allmänna uppostringar som för Norrland. Af Konungens Befallningshafvandes i länen femårsberättelser inhemtas, att arbetslönerna äro högre i Norrland än i det öfriga Sverige, och att folket i Norrland följaktligen är mera välmående än i andra orter, enär Norrländingarne kunna konsumera mera än andra provinsers innevånare.

För att befordra kolonisationen i Norrland och odlingarne i deras vidsträckta skogar, har Staten visat den uppmuntrande frikostighet, att en person med inga andra hjälpmedel än sina armar får sig anvisadt ett skogsområde af 2 till 3,000 tunnland och blir i tillfälle att genom skogens nedhuggande anskaffa sig ett förlagskapital till sina odlingsföretag. Vidare må icke förgätas, att Staten helt nyss vid en föregående riksdag beviljat 800,000 R:dr till kanalisering och upprensning af Luleå elf, utan återbetalningsskyldighet. Sådant glömmes man bort och ropar på nya anslag. Med den största högaktning för den vackra kamratskapsande, som utmärker Norrländingarne, tror jag dock, att de misstagat sig, då de säga, att ingenting från Statens sida är gjordt för Norrland.

Företag af den beskaffenhet, som här är i fråga, synas mig lämpligast vara föremål för landstingens omsorg och ej utgöra angelägenheter, dermed Staten tager befattning.

Då nu emellertid 60,000 R:dr föreslagits till myrutdikningar i norra länen utan återbetalningsskyldighet och 50,000 R:dr till enahanda ändamål i öfriga länen med återbetalningsskyldighet, synes mig Norrland hafva skäl till belåtenhet, hvarföre, och då det ålegat Stats-Utskottet att iakttaga all möjlig sparsamhet, jag tillstyrker bifall till Utskottets Utlåtande i denna punkt.

Herr *Carl Ifvarsson* instämde med Herr Hierta.

Herr Hörnfeldt: Jag förenar mig så mycket heldre med dem, som yrkat bifall till hvad Kongl. Maj:t äskat, som, efter hvad jag funnit, något annat likartadt af Kongl. Maj:t begärdt anslag icke blifvit nedsatt. En sådan nedsättning skulle kunna antagas och tolkas såsom bevis derpå, att behovet af anslaget nu icke är så stort som tillföre, hvilket icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet.

Herr Eric Ersson från Gefleborgs län: Jag har antecknat mig såsom reservant vid denna punkt i Stats-Utskottets Betänkande och tror mig hafva allt skäl att dermed vara missbelåten, enär detta är det enda af Kongl. Maj:t för allmänna arbeten begärda anslag som Stats-Utskottet nedsatt. Skälet till denna nedsättning har jag svårt att finna, emedan jag icke vet,

hvarföre detta anslag mer än något annat, som Kongl. Maj:t äskat, skulle drabbas af Utskottets eljest prisvärda sparsamhetsbegär.

Här har anställts jmförelse emellan anslagen till de olika länen, der-vid man påstått, att Norrland hade anledning att vara nöjdt, då Stats-Utskottet föreslagit 60,000 R:dr till vattenaftappningar och myrutdikningar i Norrland, men endast 50,000 R:dr dertill i de öfriga länen.

Jag vill häremot göra den anmärkningen, att, jmför man ansöknin-garne hos Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen om statsbidrag till ifråga-varande ändamål, så finnes det för Norrland ensamt begärda bidrag uppgå till mer än 1,200,000 R:dr, men för de öfriga länen till blott 200,000 R:dr. Jag tror, att det vore mer välbetänt och bättre öfverensstämmande med Statens välförstådda intresse att använda anslag till afledande af frostländigheten från de deraf besvärade trakterna i Norrland, än att, såsom ofta beklagligen är fallet, nödgas lemna ej obetydliga understöd till den af frostsador och missväxt lidande befolkningen derstädes, hvilken då måste ligga det allmänna till last.

Det är icke första gången jag märkt, att Herr Hierta icke har något hjerta för Norrländingarne, och jag kan ej förklara denna hans afvoghet emot dem. Vill man göra sig besvär att efterse hvad t. ex. Östergötland nu fått i anslag till allmänna arbeten, så finner man att till Kinda båtled från Rengen till Linköping beviljats mer än åt hela Norrland. Likaså förhåller det sig med Elfsborgs län, som erhållit mer anslag än Norrland. Jag vill icke förlänga diskussionen och yrkar bifall till hvad Kongl. Maj:t i denna sak föreslagit.

Herr Friherre Alströmer: Att, såsom föregående talare gjort, upp-draga jmförelser mellan anslagen till de olika delarne af landet, anser jag för min del ej leda till rättvisa och rigtiga resultat. Enskildt hyser jag den öfvertygelsen, att Norrland i allmänhet mycket fått stå tillbaka för det öfriga Sverige.

Icke heller kan jag erkänna, att Stats-Utskottet i denna sak förfarit konsekvent.

Vid förra riksdagen beviljades 120,000 R:dr till myrutdikningar i Norrland och 50,000 R:dr till enahanda företag i öfriga Sverige; men vid denna riksdag föreslår Utskottet nedsättning af anslaget till Norrland med icke mindre än hälften af det förut bestämda och tillstyrker ett oförmin-skadt anslag af 50,000 R:dr till de öfriga länen. Konseqvensen i detta lemna jag derhän. Att denna sak är en blott lokalfråga, af vigt endast för de landsdelar, dertill anslag beviljas, kan jag icke heller medgifva. Om en del af samhällskroppen lider, så lider äfven hela kroppen, och blifva skördarne i norra Sverige förhärjade af frost, kan det öfriga Sverige ej undgå att deraf beröras. Jag kan för min del icke annat än tillstyrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i sin Nådiga Proposition uti denna fråga föreslagit.

Herr Staaff:

Öfverläggningen förklarades vara slutad. Sedan Herr Talmannens proposition på bifall till Utskottets hemställan blifvit med ja och nej be-

svarad samt votering begärd, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i sextonde punkten af dess Utlåtande N:o 46,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej, har Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan i öfrigt, beslutat för det i punkten omförmälda ändamål till utgående under år 1868 anvisa en summa af 120,000 R:dr.

Omröstningen utföll med 88 ja emot 52 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan i denna punkt.

Punkterna 17—21.

Utskottets hemställanden biföllos.

§ 6.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående restitution till Kammarjunkaren H. de Camps' konkursmassa af erlagd afgift för anmäld, men ej utöfvad bränvinstillverkning;

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upphörande af grundräntas utgörande för valk- och stampverk;

N:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om nedsättning i räntan för Trysunda fiske; och

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse, angående utarrenderade kungsgårdars och öfriga kronolägenheters förvaltning.

Sammanträdet afslöts kl. 10 e. m.

In fidem
H. Husberg.